

*Toeristische toekomstvisie
Terschelling*

Definitieve door gemeenteraad vastgestelde
versie van januari 2007

E.M.P. Zijlstra
recreatieplatform (klankbordgroep)

Burger & Bestuur

vastgesteld door de gemeenteraad
in de vergadering van
30 januari 2007

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding.....	7
	Aanleiding.....	7
	Doelstelling.....	7
	Leeswijzer.....	7
	Levensduur beleidsplan/visie.....	7
	Integrale afstemming.....	8
Hoofdstuk 2	Basisinformatie / Bouwstenen.....	9
	Inleiding.....	9
	Rol gemeente door de jaren heen.....	9
	Relevant beleid.....	10
	Europees.....	10
	Rijk.....	10
	Provincie.....	11
	Overig.....	11
	Onderzoeken, rapporten en beleidsstukken.....	12
	Onderzoeken, rapporten en beleidsstukken.....	13
	Rapport sterkte zwakte analyse.....	13
	TROM onderzoeken.....	13
	Marketing en promotie.....	13
	Structuurvisie Havengebied Terschelling.....	14
	Uitwerking beddenboekhouding.....	14
	Inventarisaties.....	15
	Trends en ontwikkelingen.....	16
	Sessies met derden.....	17
	Resumé.....	17
Hoofdstuk 3	Beleidsuitgangspunt.....	19
	Algemeen beleidsuitgangspunt.....	19
	Beleidsdoelstellingen.....	19
	Speerpunten van beleid.....	20
Hoofdstuk 4	Algemeen.....	21
	Inleiding.....	21
	De rol van de gemeente.....	21
	Beleid andere overheden.....	22
	Samenwerking en samenhang.....	22
	Onderzoek en monitoring.....	23
	Doelgroepen.....	24
	Jeugd.....	24
	Gezinnen met kinderen.....	25
	Allochtonen.....	25
	Ouderen / Mindervaliden.....	25
	Specifieke toerisme- en recreatievormen.....	27
	Zakelijk toerisme.....	27
	Duurzaam toerisme.....	27
	Dagrecreatie/dagtoerisme.....	28
	Agrotoerisme.....	28
	Zorgtoerisme.....	29
	Cultuurtoerisme.....	30

Overige relevante beleidsstandpunten	31
Landschap.....	31
Natuur	31
Veiligheid en gezondheid	32
Klantvriendelijkheid / Goed gastheerschap en ondernemerschap	32
Prijs kwaliteit verhouding	32
Stabilisatiebeleid	33
Concentratiebeleid	34
Hoogbouw.....	34
Bezettingsgraad	34
Seizoensverbreding.....	35
Kleinschaligheid en verscheidenheid.....	35
Innovatie	35
Hoofdstuk 5 Verblif	37
Algemeen	37
Accommodatiekeuze/doelgroepen	37
Hotels / pensions / appartementenhotels	38
Algemeen.....	38
Bed en Breakfast.....	39
Zomerhuizen/tweede woningen	40
Particuliere verhuur/appartementen	42
Kampeerterreinen	43
Reguliere kampeerterreinen	43
Overnachtingsplaatsen voor kampeerauto's / campers	46
Kamperen bij de boer	46
Groepsaccommodaties	46
Havens	47
Overige logiesmogelijkheden	49
Hoofdstuk 6 Vervoer	50
Algemeen	50
Openbaar vervoer	50
Havens en overtocht.....	51
Verkeersafwikkeling en parkeerproblematiek.....	52
Hoofdstuk 7 Vermaak	54
Algemeen	54
Horeca.....	54
Cultuurtoerisme	55
Nautische verleden en heden	55
Slechtweervoorzieningen.....	56
Gezondheidstoerisme / Wellness.....	57
Natuurgebieden	57
Strand.....	57
Routegebonden recreatie	58
Sportieve recreatievormen	60
Golfbaan.....	60
Evenementen.....	61
Themajaren	61
Hoofdstuk 8 Marketing en promotie	61
Algemeen	62
Werelderfgoed	62
VVV Terschelling	63

Marketing- en promotieplannen	63
Actiepunten.....	65
Resultaten	65
Hoofdstuk 10 Financiën.....	67
Reguliere posten in de gemeentebegroting.....	67
Opbrengst toeristenbelasting.....	67
Opbrengst forensenbelasting	67
Budget cofinanciering.....	67
Reserve recreatie	67
Externe subsidiegelden.....	68
Overheid	68
Fondsen	68
Particuliere investeringen.....	69
Overig.....	69
Verevening / Rood voor groen principe	69
Bijlagen.....	70
Rol gemeente door de jaren heen	70
Conclusie.....	71
Relevant beleid.....	72
Europa.....	72
Vogel- en Habitatrichtlijn.....	72
Basis richtsnoeren voor een duurzaam Europees toerisme.....	73
Rijk	75
Nota Ruimte van het Ministerie van VROM	75
PKB Derde Nota Waddenzee	76
Agenda Vitaal Platteland (AVP).....	77
Vernieuwde toeristische agenda van het Ministerie van Economische Zaken	78
Provincie.....	80
Provinciale Beleidsnota Recreatie en Toerisme 2002-2010.....	80
Voorontwerp Streekplan Fryslân 2006.....	83
Het interprovinciaal beleidsplan Waddenzee (IBW)	84
Overig.....	85
Thuis bij Staatsbosbeheer; Natuurlijk! Visie op recreatie en beleving van natuur en landschap.....	85
Beheerplan rijksgroonden Terschelling 2003-2013.....	86
Diverse rapporten en onderzoeken.....	89
Rapport sterkte zwakte analyse	89
Aanleiding	89
Algemeen.....	89
Marketing en Promotie	94
Verblijf.....	95
Vervoer	96
Vermaak.....	97
Conclusie	98
TROM onderzoek 2003/2004	98
Aanleiding	98
Opmerkingen/suggesties.....	100
Conclusie	101
TROM havenonderzoek gemeente Terschelling	101
Aanleiding	101
Conclusie	103

Toekomstvisie VVV Terschelling.....	103
Structuur van de Stichting VVV	103
Positioneringsdocument Stichting Marketing en Promotie.....	105
Conclusie	106
Strategisch Toeristisch Marketingplan Waddeneilanden van Marktplan	106
Conclusie	107
Structuurvisie Havengebied Terschelling	107
Aanleiding	107
Evaluatie nota waterfront.....	108
Door de Grontmij geconstateerde en geanalyseerde knelpunten	108
Conclusie	110
Uitwerking beddenboekhouding	111
Ontwikkeling beddenscapaciteit gemeente Terschelling.....	111
Ontwikkeling beddenscapaciteit vanaf 1995.....	111
Conclusie	113
Vergelijking met andere getallen	113
Conclusie	115
Classificatie verblijfsaccommodaties	115
Conclusie	116
Aantallen toeristen.....	116
Inleiding	118
Inventarisatie van het winkelaanbod	118
Inventarisatie van de horeca	118
Inventarisatie van de dagrecreatieve voorzieningen en evenementen	119
Inventarisatie van de infrastructuur	119
Eigendom Staatsbosbeheer (SBB):.....	119
Eigendom gemeente Terschelling	119
Eigendom Waterschap	120
Conclusie.....	120
Trends en ontwikkelingen.....	121
Inleiding	121
Demografische trends.....	121
Bevolkingsgroei.....	121
Vergrijzing / afname jongeren en jonge gezinnen	121
Groei allochtonen	122
Toename aantal alleenstaanden en huishoudens.....	122
Maatschappelijke trends: gerelateerd aan de vraag.....	122
Individualisering.....	122
Authenticiteit.....	122
Gezondheid.....	122
Duurzaamheid/milieu.....	122
Hoeveelheid vrije tijd	123
Veeleisender gast/kwaliteit	123
Belevingswaarde en nieuwe uitdagingen.....	123
Maatschappelijke trends: gerelateerd aan het aanbod	123
Concurrentie.....	123
Behoeftte aan ruimte	123
Technologische trends.....	124
Informatisering	124
Toename van de (auto)mobiliteit	124
Economische trends	124
Gevolgen trends voor het toerisme	125
Conclusie.....	125

Sessies met derden.....	127
Startbijeenkomst kaderdiscussie.....	127
Discussiebijeenkomst bevolking 2 juni 2005	127
TROM onderzoek naar de invloed van toerisme op de leefbaarheid.....	128
Conclusie.....	129
Aanvullende bijlagen.....	130
Tabel ontwikkeling beddencapaciteit Terschelling vanaf 1974	130
Grafieken: jaarlijks door rederij Doeksen vervoerde gasten vanaf 1973 en ontwikkeling overnachtingen.	130
Vergelijking toeristenbelastingtarieven overige Nederlandse toeristengemeenten.	131
Gebruik categorie zomerhuizen.	132
Geraadpleegde bronnen.	133

Hoofdstuk 1 Inleiding

Aanleiding

Toerisme is de kurk waarop Terschelling drijft. De gemeente heeft de afgelopen jaren diverse beleidsstukken opgesteld die een raakvlak met het toerisme hebben (horecanota, structuurplan, bestemmingsplannen, etc.). Gemeente Terschelling ontbeert echter een actuele notitie op het gebied van recreatie en toerisme waarin een beleidsvisie voor meerdere jaren wordt geformuleerd. Het laatst verschenen toeristische beleidsplan is het recreatie-deelplan Terschelling uit 1986.

Bij de gemeenteraad leeft sterk het idee/de wens een dergelijke visie op te stellen c.q. een discussie over de toekomst van het Terschellinger toerisme te voeren.

Via deze visie geeft de raad ook invulling aan het in het raadsprogramma 2002 – 2006 vastgelegde streven de toeristenstroom naar het eiland en de bestedingen van toeristen op het eiland in stand te houden.

Met het opstellen van deze visie wordt ook tegemoet gekomen aan het in de sterkte zwakte analyse geconstateerde ontbreken van een eensluidende toeristisch recreatieve visie, regiefunctie en directe beleidsafstemming.

De totstandkoming van het beleidsplan is begeleid door een klankbordgroep bestaande uit afgevaardigden van de volgende organisaties/groepen: VVV, rederij Doeksen, Horeca Nederland afdeling Terschelling, TOV, TCV, SBB en NLTO afdeling Terschelling.

Doelstelling

We hebben een heldere eenduidige toeristische visie voor ogen waarin de koers tot 2016 is weergegeven waarop alle betrokkenen (gemeente, toeristische sector, overige overheden, bevolking) kunnen varen. Het biedt een integraal toetsingskader voor de hiervoor genoemde betrokkenen.

De visie bevat beleidsdoelstellingen en speerpunten van beleid met hieraan gekoppeld een programma van actiepunten.

Tevens is deze visie een middel om de beleidsdoelstellingen zoals het bij de aanleiding geformuleerde streven de toeristenstroom naar het eiland en de bestedingen van toeristen op het eiland in stand te houden te realiseren.

Leeswijzer

Na de inleiding wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de informatie die als basis voor de visie heeft gediend. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op het algemene beleidsuitgangspunt voor de toekomstige ontwikkeling van de recreatie en het toerisme op Terschelling. In de hoofdstukken 4 t/m 8 wordt de visie op de in de sterkte zwakte analyse gekozen toeristisch werkvelden toegespitst. Hoofdstuk 9 bevat het programma van actiepunten en in hoofdstuk 10 wordt ingegaan op de financiële aspecten.

Levensduur beleidsplan/visie

In de vrijetijdssector wordt de productlevenscyclus steeds korter. Daarom kunnen we niet meer toe met een plan van meer dan 10 jaar oud. Vaak is de inhoud achterhaald. Beleid moet regelmatig, eigenlijk zeker na 5 jaar tegen het licht worden gehouden. De nu voorliggende visie heeft een looptijd van 10 jaar en zal halverwege worden geëvalueerd.

Integrale afstemming

De toeristische toekomstvisie is een nota voor het gemeentelijke beleid en de activiteiten op het gebied van recreatie en toerisme. Recreatie en toerisme hebben echter raakvlakken met vele andere beleidsterreinen: ruimtelijke ordening, economische en sociaal-culturele zaken, verkeer en vervoer, milieu, etc. De opzet is daarom integraal en er is wisselwerking met de verschillende beleidsterreinen.

In deze visie van de gemeenteraad wordt met name ingegaan op de elementen waarbij de gemeente een rol speelt. De sterke zwakte analyse bevat echter ook diverse onderdelen die van belang zijn voor de overige bij het toeristische product Terschelling betrokken partijen. Wij verwachten dat deze partijen hiervoor hun verantwoordelijkheid nemen.

Hoofdstuk 2 Basisinformatie / Bouwstenen

Inleiding

In eerste instantie zullen wij in dit hoofdstuk ingaan op de rol die wij als gemeente zelf door de jaren heen op het gebied van recreatie en toerisme hebben gespeeld. Daarna staan wij stil bij het voor het toerisme op Terschelling relevante beleid van andere overheden.

Een zeer belangrijke basis voor deze visie vormen de verschillende rapporten, beleidsstukken en onderzoeken van de afgelopen jaren over het Terschellinger toerisme (rapport sterkte zwakte analyse, TROM onderzoek 2003/2004, TROM havenonderzoek, toekomstvisie VVV Terschelling, positioneringsdocument stichting Marketing en Promotie, Strategisch toeristisch marketing Waddeneilanden Marktplan, havenvisie Grontmij en uitwerking beddenboekhouding).

Voor een gedegen beoordeling van het toeristische product hebben wij een inventarisatie gedaan van het aanbod op het gebied van: verblijfsrecreatie, dagrecreatieve voorzieningen, winkels, horeca, infrastructuur, evenementen en activiteiten.

Verder is onderzoek gedaan naar de trends en ontwikkelingen op het gebied van toerisme die op Terschelling van toepassing zijn. Dit hebben wij opgesplitst in demografische, maatschappelijke, technologische en economische trends.

Tot slot besteden wij aandacht aan de uitkomsten van de sessies die met derden (klankbordgroep en de bevolking) in het kader van de totstandkoming van deze visie zijn gehouden. In dit kader hebben wij ook de uitkomsten van het in 2002 gehouden TROM onderzoek naar de invloed van recreatie en toerisme op de leefbaarheid van het eiland Terschelling betrokken.

De resultaten hiervan vormen de basis voor deze toeristische visie. Het zijn als het ware de bouwstenen voor de visie. De uitwerking van de bouwstenen is van een dusdanige omvang, dat wij hebben besloten deze als aparte bijlagennota bij de visie op te nemen. In dit hoofdstuk beperken wij ons tot het noemen van de bouwstenen en de voornaamste conclusies die wij hieruit hebben getrokken.

In de periode april t/m juli 2005 hebben Inge Wiering en Anouk Jorritsma in het kader van hun afstudeerstage aan de Thorbecke Academie bij de gemeente stage gelopen. Zij hebben een belangrijk aandeel gehad in het verzamelen en tot behapbare proporties terugbrengen van de in dit hoofdstuk beschreven basisinformatie.

Zoals reeds aangegeven wordt in de bijlagennota uitgebreider op de verschillende onderdelen van dit hoofdstuk ingegaan.

Rol gemeente door de jaren heen

Al de in de bijlagennota onder de rol van de gemeente genoemde plannen en met name het afgewogen beleid met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor het toerisme hebben geleid tot het product wat heden ten dage aan de gast wordt aangeboden. Een product dat afwisselend is en past bij de aard en omvang van het eiland. Het gemeentelijke beleid was en is gericht op de instandhouding van de leefbaarheid en de karakteristieke waarden van het eiland. Onderdeel hiervan vormde de stabilisatie van het aantal slaapplekken.

Daarnaast heeft de gemeente door de ontwikkeling van voorzieningen als fietspaden, musea, het zwembad, de jachthaven etc. direct een bijdrage geleverd aan het toeristische

product. Dit geldt ook voor de steun aan de VVV-organisatie, de medewerking aan evenementen, strandbewaking, co-financiering van projecten van derden, etc.

Relevant beleid

Europees

De Europese Unie kent weinig beleid dat specifiek op het toerisme is gericht. In 2003 is de nota basisrichtsnoeren voor een duurzaam Europees toerisme verschenen. De EU zet in op duurzaam toerisme en geeft aan dat dit met name op lokaal en regionaal niveau moet worden opgepakt. Cultuur- en natuurtoerisme worden als kansrijk beschouwd.

Europees beleid dat een grotere invloed heeft is de Vogel- en Habitatrichtlijn. De Vogel- en Habitatrichtlijn verplicht overheden om op te treden als er sprake is van achteruitgang van de te beschermen leefgebieden en soorten als gevolg van bestaand gebruik van de 'speciale beschermingszones'. De Habitatrichtlijn is van toepassing op de Terschellinger natuurgebieden. Met uitzondering van de bossen geldt dit ook voor de Vogelrichtlijn.

De Europese Unie heeft een zeer gevarieerde en rijke natuur, die van grote biologische, esthetische, genetische en economische waarde is. Om deze natuur te behouden heeft de EU het initiatief genomen voor Natura 2000. Dit is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Dit netwerk vormt de hoeksteen van het beleid van de EU voor behoud en herstel van biodiversiteit.

Het netwerk omvat alle gebieden die zijn beschermd op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Deze richtlijnen zijn in Nederland geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998. Natura 2000 (Vogel- en Habitatrichtlijn) schrijft ook maatregelen voor soortenbescherming voor. In Nederland zijn deze maatregelen vertaald in de Flora- en faunawet.

In het kader van Natura 2000 moeten beheerplannen voor natuur en landschap worden opgesteld. Insteek van de gemeente is dat de provincie (coördinatie), met de gemeenten en de gebiedsbeheerders (SBB) de beheerplannen voor de Waddeneilanden opstelt.

Zonder de exacte gevolgen te kunnen inschatten, wordt steeds meer duidelijk dat het Europese regiem aanzienlijke gevolgen voor de ontwikkelingsmogelijkheden op ons eiland heeft. Bepaalde bestaande gebruiken en activiteiten staan onder druk. Het regiem is van invloed op nieuwe ontwikkelingen. De gewenste zorgvuldige afweging kost meer tijd.

Rijk

De hoofddoelstelling van het nationale ruimtelijke beleid voor de Waddenzee is:

De duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Dit is onder meer vastgelegd in de nota Ruimte en in de PKB. In de PKB Derde Nota Waddenzee wordt het rijksbeleid voor de Waddenzee voor de komende tien jaar vastgelegd.

Binnen deze hoofddoelstelling zijn er doelen op het gebied van:

- De veiligheid tegen overstromingen vanuit de zee.
- De bereikbaarheid van de havens en de eilanden.
- De economische ontwikkeling en bescherming van de in de bodem aanwezige archeologische waarden.

Economische activiteiten moeten passen binnen de hoofddoelstelling.

Tegelijk met de nota Ruimte heeft het kabinet de Agenda Vitaal Platteland (AVP) bekend gemaakt. In deze agenda is 'voor het eerst' een integrale Rijksvisie op het platteland gepresenteerd. De nota gaat in op alle thema's die voor de ontwikkeling van het platteland van belang zijn, zoals natuur, landbouw, recreatie, milieu en water.

De Agenda biedt zowel mogelijkheden voor de ontwikkeling van voorzieningen voor de lokale bevolking als ook voor de toeristen. In het bijzonder is er aandacht voor de agrarische sector en de ontwikkeling van natuur en landschap.

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) heeft in 2003 de nota Vernieuwde toeristische agenda uitgebracht. Voor een groot deel bevat deze agenda uitgangspunten die op nationaal niveau gelden. Het doel van het beleid van het ministerie van EZ is het actief stimuleren van de bestedingen in Nederland die voortvloeien uit de toeristische sector. Met name de Nederlandse kust wordt als kansrijk gebied gezien. Om de kust als bestemming in de toekomst concurrerend te laten zijn met buitenlandse alternatieven is een kwaliteitsslag dringend noodzakelijk. Het is daarbij van belang om de karakteristieke elementen van de Hollandse kust te behouden en waar mogelijk te versterken.

Provincie

Het provinciale toeristische beleid is vastgelegd in de beleidsnota Recreatie en Toerisme 2002-2010. Deze nota heeft ook als basis gediend voor het Streekplan Fryslân 2006. De provincie zet in deze nota met name in op kwaliteit. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de kwaliteit van de voorzieningen en de aangeboden producten, de kwaliteit van de recreatieomgeving en het milieu en de kwaliteit van het ondernemerschap.

In het voorontwerp streekplan wordt dit overgenomen. De provincie wil bevorderen dat recreatie en toerisme als (nieuwe) sociaal-economische drager en als beheerder van het landschap, natuur en erfgoed ten volle wordt benut. Herkenbaarheid van de Friese landschappelijke kernkwaliteiten is hierbij randvoorwaarde.

Nieuwe initiatieven voor verblijfsrecreatie zijn mogelijk bij recreatiekernen en bij stedelijke en regionale centra. In alle gevallen wordt een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing gevraagd.

Het concept van recreatiekernen wordt door de provincie niet geschikt geacht voor de Waddeneilanden. Dit laat onverlet dat de Waddeneilanden een zeer belangrijke toeristisch-recreatieve functie hebben en in belangrijke mate van recreatie en toerisme afhankelijk zijn. De bijzondere landschappelijke en natuurlijke waarden zijn verweven met de toeristisch-recreatieve betekenis van de Waddeneilanden. Deze waarden bepalen dan ook voor een groot deel de ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatie en toerisme op de eilanden, waarbij in het algemeen de nadruk meer ligt op kwaliteit dan kwantiteit. Er zijn wel accentverschillen per eiland.

De provincies Groningen, Friesland en Noord Holland hebben gezamenlijk een Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzeegebied (IBW) opgesteld. Hierin wordt het terughoudende Rijksbeleid gevolgd. Het biedt weinig tot geen mogelijkheden voor ontwikkelingen op het gebied van de watersport.

Overig

Rijkswaterstaat (RWS) en Staatsbosbeheer (SBB) beheren 80% van het eiland. Vandaar dat wij ook hebben stilgestaan bij het beleid van deze instanties. SBB heeft in de nota Thuis bij Staatsbosbeheer; Natuurlijk! Haar visie op recreatie en beleving van natuur en landschap weergegeven.

Het lokale beleid is verwoord in het Beheerplan rijksgrounden Terschelling 2003-2013. Op het gebied van recreatie is aangegeven dat de recreatiezoning uit het vorige beheerplan op hoofdlijnen van kracht blijft. Centraal uitgangspunt is een recreatief gebruik van de gebieden waar de rust en natuur niet onder lijdt en dat voor de andere bezoekers geen last veroorzaakt.

Uitgangspunt is het huidige padennet. Dit zal goed worden onderhouden. Voorlichting gaat een steeds belangrijkere rol spelen.

Ook het Wetterskip Fryslân is een partner. Het Wetterskip is verantwoordelijk voor de kwaliteit en kwantiteit van het grond en oppervlakte water op het eiland. Hier wordt invulling aan gegeven door fysieke maatregelen, de keur en het opstellen van beheer- en uitvoeringsplannen, zoals het GGOR (gewenst grond en oppervlakte water regiem).

Onderzoeken, rapporten en beleidsstukken

Rapport sterkte zwakte analyse

Op Terschelling functioneert reeds vanaf het begin van de jaren negentig een platform Recreatie en Toerisme. Dit platform heeft in het najaar van 2004 het idee opgevat vanuit de binnen het platform aanwezige lokale kennis, het Terschellinger toeristische product eens tegen het licht te houden. Dit is gebeurd via de methode van de sterkte zwakte analyse. Hiermee zijn de sterktes en zwaktes van het toeristisch product in kaart te gebracht en de mogelijke kansen en bedreigingen geformuleerd.

Eigenlijk vormt de sterkte zwakte analyse een opsomming van conclusies en aanbevelingen. Deze bouwsteen vormt ons inziens dan ook de fundering voor de toeristische visie. In het algemeen kunnen we uit de sterkte zwakte analyse concluderen dat het eiland op zich (samenstel van natuur, landschap, karakter, cultuurhistorie) een sterk toeristisch product is. Binnen dit product zijn het met name de gevolgen van het menselijk handelen die de zwaktes vormen. Hier vloeien logischerwijs weer kansen en bedreigingen uit voort.

TROM onderzoeken

In 1999 is gestart met de toeristisch recreatieve ontwikkelingsmonitor Terschelling (TROM). Doel van deze monitor is het regelmatig uitvoeren van metingen die inzicht moeten geven in de ontwikkeling van het toerisme en de gevolgen daarvan voor de economie, de natuur, het landschap en het sociale leven op het eiland. Enerzijds om de effecten van het stabilisatiebeleid (maximale aantal bedden) te kunnen beoordelen en anderzijds om de kwaliteit van het toeristisch product te kunnen bewaken.

Door meerdere metingen is een continu inzicht in de ontwikkeling van het toerisme ontstaan. Een schat aan informatie die als basis voor deze visie heeft gefungeerd.

Marketing en promotie

Op het gebied van de marketing en promotie zijn de afgelopen tijd twee interessante rapporten verschenen. De Stichting Marketing en Promotie heeft een positioneringsdocument opgesteld. Hierin wordt aangegeven dat Terschelling om zich te kunnen positioneren een keuze dient te maken. De stichting zet in op Terschelling authentiek en puur. Dit moet worden uitgedragen om nieuwe gasten te trekken. Het proces heeft pas kans van slagen als er bij de betrokkenen voldoende draagvlak aanwezig is. De Stichting Marketing en Promotie laat de traditionele doelgroepenbenadering los. Men richt zich op gasten met dezelfde interesses.

Daarnaast heeft de provincie Marktplan Adviesgroep BV opdracht gegeven een marketingstrategie voor de Waddeneilanden op te stellen. Om toerisme naar de eilanden een nieuwe stimulans te geven is een nieuwe marketing- en promotiestrategie vereist.

Marktplan adviseert het Waddengebied zich gezamenlijk als één brand/merk te positioneren. Daarna kan per eiland voor specifieke doelgroepen worden gekozen. Voor het aantrekken van nieuwe gasten is een vergroting van het herkomstgebied nodig. Daarnaast moet niet worden vergeten het herhalingsbezoek te garanderen.

Het positioneringsdocument van de Stichting Marketing en Promotie en de marketingstrategie van Marktplan vormen en prima basis voor de toekomstige ontwikkeling van de Terschellinger marketing en promotie.

Structuurvisie Havengebied Terschelling

Het havengebied functioneert nog niet vlekkeloos. Er doen zich nog verschillende logistieke knelpunten voor. Deze doen zich vooral voor in het hoogseizoen, op- en rond het terminalterrein en op de Willem Barentszkade. Ook de beeldkwaliteit van de stedenbouwkundige omgeving en de openbare ruimte is nog niet optimaal te noemen. Dit is voor de gemeente Terschelling aanleiding geweest om de Grontmij een structuurvisie op te laten stellen.

De Grontmij heeft de huidige situatie van het havengebied verkend. Zo zijn o.a. de knelpunten in kaart gebracht. Het eindresultaat is een voorkeursmodel voor de toekomstige structuur van het havengebied. Ook deze visie biedt hiermee een waardevolle inbreng voor deze toeristische visie.

Uitwerking beddenboekhouding

Sinds het structuurplan uit de jaren zeventig wordt ten behoeve van het stabilisatiebeleid het aantal en de categorie slaappleatsen geïventariseerd. In 1995 heeft de gemeente gegevens aangeleverd voor het provinciale onderzoek Toeristische capaciteit Friese Waddeneilanden. Deze gegevens vormden de basis voor het bepalen van de ontwikkeling in het aantal slaappleatsen op de Friese Waddeneilanden in de periode van 1974/1975 tot 1995. Het stabilisatieniveau voor Terschelling is vastgesteld op 21.619 bedden. Dit is exclusief de slaappleatsen in de havens.

Als uitvloeisel van dit onderzoek wordt sinds 1999 een beddenboekhouding bijgehouden. Hierdoor ontstaat inzicht in de ontwikkeling van het aantal en soort slaappleatsen.

Ten opzichte van het jaar 1995 is in 2005 de theoretische bedden capaciteit op Terschelling gestaag van 18.919 gegroeid naar 19.850. Deze groei heeft met name plaatsgevonden binnen de categorie hotels/pensions/appartementenhotels (27%). Ook in de categorie zomerhuisjes/tweede woningen heeft een stijging plaatsgevonden van 15%. De enige categorie die een sterke daling vertoont is die van groepsaccommodaties. Hier zien we een daling van 21%. Er zijn echter nog steeds 8% minder slaappleatsen aanwezig dan in 1974/1975. De kampeersector is nog steeds de grootste beddenleverancier op Terschelling. De cijfers van de beddenboekhouding zijn terug te vinden in het in de bijlage opgenomen hoofdstuk "Uitwerking beddenboekhouding".

In het kader van deze visie is ook gekeken naar de bezettingsgraad en de classificatie van de verschillende accommodatievormen. De bezettingsgraad voor de categorie campings is bovengemiddeld. Er is hier geen onderverdeling tussen stacaravans en tenten mogelijk. Ook zomerhuizen kennen een bovengemiddelde bezetting. Dit is des te opvallender als we rekening houden met het feit dat Terschelling geen grote bungalowparken kent die elders in het land de bezettingsgraad in positieve zin beïnvloeden. De bezetting van de groepsaccommodaties is gemiddeld. Die van de hotels blijft achter bij de rest van Nederland. Zie voor de exacte aantallen het in de aanvullende bijlagen opgenomen overzicht Vergelijking bezettingsgraden Terschelling (TROM onderzoek 2003/2004) met overige "toeristische" provincies.

De ontwikkeling in de classificatie van de bij de VVV aangesloten verhuurobjecten is inzichtelijk gemaakt.

We constateren een verschuiving in de ANWB classificatie van Terschellinger verhuurobjecten. Er is sprake van nivellering. Minder echt eenvoudige en echt luxe accommodaties. Dit is o.a. te wijten aan het feit dat de erg eenvoudige objecten niet aan de VVV-eisen kunnen voldoen en uit het VVV bestand verdwijnen. Ook de categorie 5 objecten vertonen een afname. Door de tijd heen zijn de ANWB-eisen opgeschroefd. Hierdoor is het moeilijker om een waardering van 5 sterren te verdienen. De aanduiding 5 sterren betekent momenteel dat er sprake is van een echt luxe accommodatie.

Het is opvallend dat ook het aandeel categorie 4 objecten een daling vertoont.

Inventarisaties

De gemeente heeft inventarisaties gemaakt van het winkel- en horeca aanbod, de dagrecreatieve voorzieningen, activiteiten en evenementen en de op het eiland aanwezige toeristische infrastructuur. Voor een volledig overzicht van deze inventarisaties verwijzen wij u naar de bijlagennota.

De uitgevoerde inventarisaties op het gebied van het winkel- en horeca aanbod en de dagrecreatieve voorzieningen hebben niet eerder op deze wijze plaatsgevonden. Er is sprake van een nulmeting. Er heeft dus geen vergelijking met inventarisaties uit het verleden kunnen plaatsvinden.

Het winkelaanbod neemt af hoe verder oostelijk we op het eiland komen. West-Terschelling is het 'winkelhart' van Terschelling. Dit geldt ook voor de dagrecreatieve voorzieningen. De horeca en de evenementen zijn daarentegen gelijkmatiger over het eiland verdeeld.

Er is enkel gekeken naar soort en locatie van de voorzieningen. Kwalitatieve aspecten zijn niet aan de orde geweest.

Trends en ontwikkelingen

Toerisme en recreatie worden beïnvloed door verschillende trends. Vandaar dat wij in deze visie stilstaan bij een aantal belangrijke trends en ontwikkelingen. In de bijlagennota treft u een uitwerking hiervan aan. Er is ingegaan op demografische trends als bevolkingsgroei en bevolkingssamenstelling, maatschappelijke trends als ontwikkeling van de hoeveelheid vrije tijd en individualisering, economische en technologische trends.

De beschreven trends en ontwikkelingen hebben consequenties voor het gedrag van de toekomstige toerist. We noemen de volgende:

- Het efficiënt omgaan met de tijd uit zich in het beslissingsgedrag. De consument beslist steeds meer op korte termijn, vooral ten aanzien van korte vakanties.
- Het aantal vakanties per jaar en het aantal mensen dat op vakantie gaat is gestegen. Het nuttige effect van vakanties is echter vaak slechts van korte duur (maximaal 3 weken). Het gevolg kan zijn dat consumenten gaan kiezen voor meerdere korte vakanties per jaar.
- Toenemende belangstelling voor volledige all-in packages.
- Wens van consument om verschillende activiteiten tijdens de vakanties te kunnen combineren.
- De markt zal minder bestaan uit grote eenduidige (doel)groepen, maar steeds meer uit deelgroepen met specifieke wensen.
- Bestedingen voor vakantie staan onder toenemende druk van alternatieve uitgaven.
- De lokale bevolking in bestemmingsgebieden wordt kritischer ten aanzien van toerisme.
- Het aantal vakanties waarbij meerdere bestemmingen worden aangedaan, neemt toe.
- Regio's met een aanvaardbaar totaalpakket (voor 'elk wat wils') zullen populairder worden.
- De behoefte aan vakanties met elementen van cultuur, educatie/historie, actief/sportief en gezondheid wordt groter.
- Door betere en beter toegankelijke informatiesystemen zullen reserveringen later worden gedaan en vaak flexibele reisschema's betreffen.
- Bestemmingen zullen, als zij op adequate wijze met de nieuwe media omgaan, concurrentievoordelen kunnen behalen.

De analyse van trends en ontwikkelingen biedt voor Terschelling diverse aanknopingspunten. Aan de hand hiervan kan worden afgeleid dat de volgende maatregelen bij kunnen dragen aan het versterken van de toeristische sector:

- Maatregelen die inspelen op de vraag van de consument naar maatwerk.
- Maatregelen die inspelen op de behoefte aan nieuwe producten en concepten: unieke formules en producten met een eigen en verrassend karakter (onderscheid is het sleutelwoord van de toekomst).
- Maatregelen die inspelen op de behoefte van de consument aan afwisseling en spanning; avontuurlijk vermaak waarin het beleven centraal staat (avonturieren zonder risico).
- Maatregelen die inspelen op de toenemende belangstelling voor authenticiteit en cultuurhistorie (arrangementen, routes, verblijfsaccommodaties, streekproducten, evenementen).
- Maatregelen ter verbetering van de kwaliteit van de toeristische voorzieningen.
- Maatregelen die inspelen op de behoefte van de consument aan het ondernemen van meerdere activiteiten binnen een korte tijdspanne.
- Maatregelen op het gebied van internet, nieuwe media en informatietechnologie.
- Maatregelen die erop gericht zijn milieu, duurzaamheid en maatschappelijke betrokkenheid in de bedrijfsvoering te betrekken.
- Maatregelen die erop gericht zijn om Terschelling als echt authentiek te promoten; zowel ruimtelijk ('weg van de drukte, echte vergezichten'), emotioneel ('eerlijke gastvrijheid, eiland gevoel') als cultuurhistorisch ('het echte is bewaard gebleven').

Sessies met derden

Zoals reeds in de inleiding is aangegeven wordt er bij de totstandkoming van de visie gebruik gemaakt van de in het Terschellinger platform recreatie en toerisme aanwezige kennis. Het platform vervult de rol van klankbordgroep. Dit is reden geweest als start van de ontwikkeling van de visie een bijeenkomst te beleggen waar zowel de klankbordgroep als ook de gemeente (college, raadsleden en ambtenaren) aanwezig waren.

Ook de betrokkenheid van de bevolking is voor dit onderwerp van wezenlijk belang. Op 2 juni 2005 is in de aula van het VMBO een discussieavond georganiseerd. Daarnaast is de bevolking in het kader van de TROM-onderzoeken gehoord. In november 2002 is onderzoek gedaan naar de invloed van recreatie en toerisme op de leefbaarheid.

Uit de hiervoor genoemde bijeenkomsten en onderzoek blijkt dat het belang van toerisme voor Terschelling breed wordt onderkend. Groei is mogelijk, mits dit niet ten koste gaat van natuur, landschap en leefbaarheid. Aandachtspunten hierbij zijn: kwaliteit, authenticiteit, activiteiten en (slechtweer)voorzieningen, innovatie en gezondheid.

Resumé

Hiervoor is ingegaan op:

1. Inventarisatie van het beleid van de verschillende overheden met gevolgen voor en op het gebied van het toerisme.
2. Bestudering van en conclusies trekken uit de onderzoeken die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden. De zogenaamde bouwstenen.
3. Inventarisatie van de omvang en de samenstelling van het aanbod van: verblijfsrecreatie, dagrecreatieve voorzieningen, winkels, horeca, evenementen en activiteiten en infrastructuur.
4. Onderzoek naar de trends en ontwikkelingen op het gebied van het toerisme.
5. De resultaten van de in het kader van de visie georganiseerde bijeenkomsten.

In grote lijnen zijn hieruit de volgende aanknopingspunten te formuleren.

Ad. 1

Andere overheden beschouwen Terschelling en het Waddengebied in eerste instantie als natuurgebied. Natuur is de hoofddoelstelling. Overige activiteiten, waaronder toerisme, dienen binnen deze hoofddoelstelling te passen.

Als gevolg hiervan wordt o.a. geconcludeerd dat uitbreidingsruimte fysiek begrensd is. Dit is reden waarom in het beleid van de overige overheden aandacht wordt besteed aan zaken als: kwaliteit, innovatie, cultuurhistorie, natuur en landschap, doelgroepenbeleid en duurzaamheid.

Ad. 2

De bouwstenen tonen dat het eiland op zich (samenspel van natuur, landschap, (eilander) karakter, cultuurhistorie en gevarieerde verblijfsaccommodaties) een sterk toeristisch product is. Er zijn echter ook voldoende verbeterpunten die voor het voetlicht komen. Deze visie is de geëigende plek om daar aandacht aan te besteden.

Ad. 3

De inventarisaties geven een goed beeld van het op dit moment aanwezige toeristische product. Bij een aantal inventarisaties is sprake van een nulmeting. Hierdoor is een vergelijk met het verleden niet mogelijk. De inventarisaties van nu maken het mogelijk in de toekomst ontwikkelingen inzichtelijk te maken.

Ad. 4

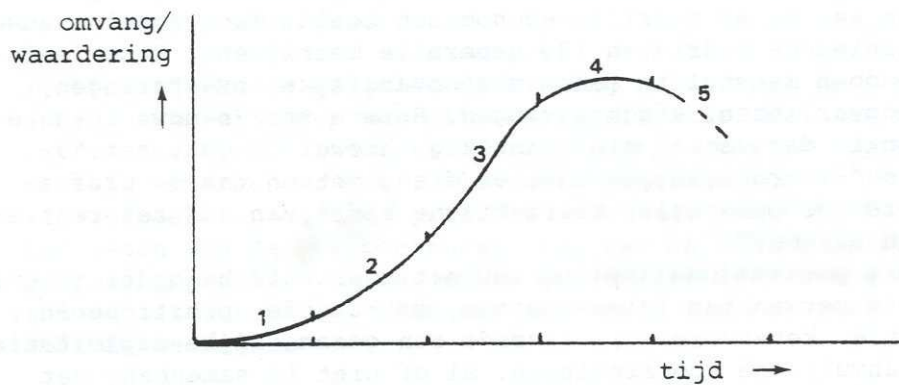
De diverse trends en ontwikkelingen zijn inzichtelijk gemaakt. Deze scheppen belangrijke aanknopingspunten voor deze visie.

Ad. 5.

Uit zowel de bijeenkomst met de bevolking als ook tijdens de startbijeenkomst met ondernemend en politiek Terschelling bleek consensus over het belang van het toerisme voor het eiland. Er bleek geen behoefte aan ongebreidelde groei. Hetgeen ook niet mogelijk is binnen de randvoorwaarden die de hogere overheden stellen.

Daarnaast komen er steeds meer signalen dat het toerisme op Terschelling terugloopt. Het lijkt er op dat Terschelling op de grens van fase 4 en 5 van de productlevensduur zit (zie de afbeelding op de volgende pagina uit het recreatiedeelplan) waarin de groei van het toerisme tot staan lijkt te komen en het gevaar van terugloop aanwezig is. Dit benadrukt ons inziens de noodzaak voor het opstellen van deze toeristische toekomstvisie voor Terschelling.

figuur 1: Productlevensduur

fase 1: idee, ontwikkeling

fase 2: introductie

fase 3: acceptatie, groei

fase 4: maximaal gebruik, stagnatie

fase 5: terugloop, traditie

Hoofdstuk 3 Beleidsuitgangspunt

Algemeen beleidsuitgangspunt

Op basis van hoofdstuk 2 hebben wij besloten voor deze visie het volgende algemene beleidsuitgangspunt te hanteren:

Eilander toerisme in symbiose met natuur, landschap, cultuur(historie) en lokale bevolking.

De instandhouding van het eigen eilander karakter en authenticiteit, gekoppeld aan een verantwoorde en beheersbare groei is op termijn de toeristische aantrekkingskracht. Voorkomen dient te worden dat de kip met de gouden eieren wordt geslacht. Hoewel het toeristisch-recreatief aanbod de afgelopen jaren in de breedte is gegroeid en verbeterd (particuliere musea, sporen in het zand, reddingboot Rutgers van Rozenburg, etc.), zijn er nog diverse aanknopingspunten die in deze toekomstvisie aandacht dienen te krijgen. Toerisme zorgt voor een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Het is van belang dat welzijn en welvaart in balans zijn.

Beleidsdoelstellingen

Uit het voorgaande kunnen de volgende beleidsdoelstellingen worden geformuleerd:

- Terschelling dient te beschikken over een integraal toeristisch-recreatief beleid dat elke 10 jaar moet worden geëvalueerd.
- Blijvende aandacht voor cultuur. Cultuurtoerisme in brede zin. Hedendaagse cultuur (Oerol) en aandacht voor de cultuurhistorie.
- Komen tot een beheersbare, selectieve groei van de toeristisch-recreatieve sector, afgestemd op het sociale draagvlak en de fysieke draagkracht van het eiland.
- Behoud en daar waar mogelijk versterking van het veilige, duurzame en gezonde imago.
- Een toeristisch product dat voldoet aan de marktvraag en waar mogelijk aan de recreatieve behoeften van de eilander bevolking. We zetten in op behoud en versterking van onze marktpositie.
- Het is van belang dat het aanbod compleet, interessant, gevarieerd en makkelijk toegankelijk is. Waar in dit samengestelde product onderdelen ontbreken, dienen deze te worden aangevuld.
- Aandacht voor het feit dat het toeristisch product een samenspel is van reis, verblijf en activiteit. Dit maakt het toeristische beleid en product een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen.
- Het streven naar een dusdanige kwaliteit van de toeristisch-recreatieve beleving die leidt tot klantentevredenheid, herhaalbezoek en mond-tot-mond reclame.

Ook de in het structuurplan "Terschelling voorbij 2000" voor het onderdeel recreëren geformuleerde ruimtelijke beleidslijn:

Stabilisering van het aantal logiesplaatsen, met een verschuiving in de richting van meer permanente logiesvormen (grotere spreiding over het jaar), binnen een duidelijke ruimtelijke zonerings van drukke en minder drukke gebieden.
past hier binnen.

Speerpunten van beleid

Naar aanleiding van het voorgaande zijn de volgende speerpunten gekozen:

- Cultuur verleden en heden.
- Veilig, duurzaam en gezond.
- Natuur en landschap.
- Aanbod.
- Groei.
- Samenspel van de onderdelen reis, verblijf en activiteit.
- Kwaliteit.

Hoofdstuk 4 Algemeen

Inleiding

In deze visie houden we dezelfde indeling aan als die van het rapport van de sterkte zwakte analyse. Dit rapport kent de volgende onderverdeling:

- Algemeen (dit hoofdstuk).
- Verblijf (hoofdstuk 5).
- Vervoer (hoofdstuk 6).
- Vermaak (hoofdstuk 7).
- Marketing en Promotie (hoofdstuk 8).

Voor de overzichtelijkheid wordt de te kiezen gemeentelijke beleidslijn in kaders weergegeven.

In dit hoofdstuk gaan we in op zaken die in het algemeen een relatie hebben met het toeristisch product, maar niet direct onder de werkvelden verblijf, vervoer, vermaak en marketing en promotie zijn in te delen. In eerste instantie willen wij ingaan op de rol van de gemeente.

De rol van de gemeente

Het toeristisch product is een samenspel van reis, verblijf en activiteit. Ook voor de gemeente is hierin een rol weggelegd. Hierna gaan wij in op de wijze waarop de gemeente deze rol denkt in te vullen.

Vanwege het belang van het toerisme ziet de gemeente voor zichzelf op dit gebied een belangrijke rol weggelegd en wil daaraan concreet invulling geven. Deze rol is in de meeste gevallen voorwaardenscheppend. Waar het gaat om het scheppen van toeristische capaciteit en arbeidsplaatsen is het de marktsector die een eerste verantwoordelijkheid heeft. De gemeente wil voorwaarden scheppen, private partijen hun werk laten doen binnen door de overheid gestelde grenzen (wetgeving en beleid) en waar nuttig en nodig een regisserende en stimulerende rol vervullen.

Er zijn randvoorwaarden die beperkingen opleggen en die niet veranderd kunnen of mogen worden, bijvoorbeeld bouwregelgeving, bepalingen op het gebied van permanente bewoning van recreatiewoningen, milieubepalingen, etc. Het is voor de ontwikkeling van recreatie en toerisme belangrijk dat die randvoorwaarden helder en duidelijk zijn en goed gecommuniceerd worden.

Wij zien voor de gemeente Terschelling de volgende rollen weggelegd:

- Initiërend: de gemeente neemt zelf het initiatief om producten en projecten te ontwikkelen. Voorbeelden hiervan bevinden zich met name in de fysieke infrastructuur (aanleg/onderhoud van fietspaden, riolering, dorpshuizen, bibliotheekvoorziening, haven, zwembad, etc).
- Stimulerend: de gemeente zet derden aan tot het ontwikkelen van producten, diensten, markten en projecten.
- Faciliterend: de gemeente ondersteunt met subsidies en andere middelen.
- Voorwaardenscheppend: de gemeente creëert beleidskaders om bepaalde ontwikkelingen mogelijk te maken en toetst nieuwe ontwikkelingen aan vigerend beleid.
- Intermediair: de gemeente vervult een brugfunctie in het netwerk, waarin zowel het bedrijfsleven als allerlei andere organisaties uit de toeristische sector zijn vertegenwoordigd.
- Bewaker: de gemeente bewaakt de uitgezette koers en monitort de effecten van het toeristische beleid. Tevens is de gemeente de handhaver van regelgeving.

In het vervolg van deze visie zullen de ingekaderde beleidsuitgangspunten worden afgesloten met een opsomming van de rol die wij als gemeente ons hierin toedichten.

In de sterkte zwakte analyse is ook aandacht besteed aan het huidige functioneren van de gemeente.

Het functioneren van de ambtelijke organisatie is een continu aandachtspunt. Ook de gemeenteraad heeft in haar raadsprogramma 2002-2006 het onderwerp Bestuur en burgerparticipatie als speerpunt opgenomen. De doelstelling is door een 'open' bestuursstijl waarbij de burgers sterker worden betrokken bij de besluitvorming het vertrouwen van de burgers te herwinnen.

Burgers en ondernemers verwachten een gemeente die open en overzichtelijk functioneert. De nieuwe huisvesting biedt hiervoor kansen. Zo zal er een centraal baliesysteem worden ingevoerd waarbinnen de mogelijkheden voor een verdergaande coördinatie van de vergunningverlening onderzocht zal worden. De laatste jaren zijn er gemeenten overgegaan tot het inrichten van een ondernemersloket. Wij achten de schaal van de gemeente Terschelling niet geschikt om een speciaal ondernemersloket in te richten. Desalniettemin streven wij er naar binnen de gemeentelijke organisatie meer aandacht aan de eilander ondernemers te besteden.

Gemeentelijke rol: initiërend.

Beleid andere overheden

Terschelling ligt in een gebied waar veel belangstelling voor bestaat van andere overheden. Dit uit zich onder andere in een groot aantal instanties die zich met Waddenbeleid bezig houden en even zovele meningen/beleidsvisies over het gebied.

Dit betekent voor de gemeente een aanzienlijke hoeveelheid werk om kennis te nemen van de betreffende plannen en in veel gevallen op te komen voor de eilander belangen die in veel van de plannen onder druk staan.

De gemeente ziet het als haar taak op dit gebied constant een vinger aan de pols te houden. Structureel bijhouden wat voor nieuw beleid er is geformuleerd en welke gevolgen dit voor de Terschellinger situatie heeft. De VNG, de provincie en het samenwerkingsverband de Waddeneilanden hebben hierin een medeverantwoordelijkheid.

Gemeentelijke rol: initiërend, intermediair en bewaker.

Samenwerking en samenhang

Lokaal

Samenwerking en samenhang is van groot belang voor een succesvol beleid op het gebied van recreatie en toerisme. Omdat het aanbod in de sector recreatie en toerisme bestaat uit een samengesteld product van verblijf, vervoer, vermaak en marketing en promotie is het van belang dat er onderlinge afstemming is tussen de aanbieders. Onderlinge communicatie tussen de verschillende aanbieders is daarvoor het belangrijkste middel.

Ondernemers zullen zich op mogelijkheden tot samenwerking moeten beraden. Lukt dat, dan verhoogt dat de kwaliteit van het product aanzienlijk; immers, de klant heeft geen boodschap aan onderlinge concurrentie en rivaliteit. Die wil een geslaagde vakantie.

Tevens is het van belang dat op eenvoudige wijze kennis, ervaring en onderzoeksgegevens onderling kunnen worden uitgewisseld.

Regionaal

Toerisme is de bestaansbron voor het gehele Waddengebied. Gelet daarop is het opvallend dat er over dit onderwerp tussen de Waddengemeenten onderling geen structureel overleg plaatsvindt. Wel komen veel toeristische onderwerpen in het kader van de provinciale gebiedsgerichte aanpak aan de orde.

De VVV's van de Waddeneilanden werken samen in de Waddenfederatie. In het hoofdstuk marketing en promotie zal hier nader op worden ingegaan.

Het beleid van de gemeente is erop gericht de samenwerking zowel op lokaal als op regionaal niveau te verbeteren. Op lokaal niveau achten wij het nu reeds functionerende platform recreatie en toerisme geschikt om de samenwerking tussen de verschillende bij het toeristische product Terschelling betrokken partijen te optimaliseren. Wij zijn van mening dat dit platform hiervoor een formelere status dient te krijgen.

De gemeentelijke samenwerking op regionaal niveau formaliseren binnen het samenwerkingsverband "de Waddeneilanden".

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend en intermediair.

Onderzoek en monitoring

Op het gebied van recreatie en toerisme neemt onderzoek een steeds belangrijker plaats in. In 1999 is op Terschelling onder het motto: "meten is weten" de systematiek van de Toeristisch Recreatieve Ontwikkelingsmonitor (TROM) opgezet. Hiermee is een schat aan informatie verworven en het heeft Terschelling een voorsprong gegeven op andere toeristengebieden die nog niet of op een later tijdstip tot monitoring zijn overgegaan.

De gemeenteraad heeft bij de instelling van de TROM aangegeven deze na het onderzoek van 2003 te willen evalueren. Deze evaluatie is in afwachting van deze visie uitgesteld.

Aan het verzoek van de gemeenteraad zullen wij op korte termijn tegemoet komen. Spoedig na vaststelling van deze visie zal de Toeristisch Recreatie Ontwikkelingsmonitor (TROM) Terschelling worden geëvalueerd waarna besluitvorming over de toekomst kan plaatsvinden.

Uit de inventarisatie blijkt dat er veel aan het verzamelen van statistische data van toerisme en recreatie wordt gedaan. De afstemming tussen de verschillende actoren kan beter. Er is een breed scala aan bruikbare gegevens aanwezig bij: de private sector, rederij Doeksen, de jachthaven en van de Rijkshaven, Staatsbosbeheer, de VVV en uiteraard de gemeente. Daarnaast zijn er nog diverse andere onderzoeksgegevens beschikbaar. In deze visie is het materiaal uit de diverse bronnen bij elkaar gebracht en geïnterpreteerd.

De via onderzoek en monitoring verkregen gegevens zijn van essentieel belang voor een gedegen beleidsontwikkeling. De gegevens vormen een onmisbare schakel in het beleidsproces. De interpretatie en de uitwisseling van het materiaal moet een structureel vervolg krijgen. Wij zien hierin een belangrijke rol weggelegd voor het nu reeds functionerende platform recreatie en toerisme.

Gemeentelijke rol: initiërend, faciliterend en intermediair.

Doelgroepen

Uit de bouwstenen zijn een aantal kansrijke doelgroepen naar voren gekomen. In dit hoofdstuk willen wij in algemene zin bij een aantal specifieke doelgroepen stil staan.

Jeugd

Voor deze doelgroep is de demografische trend van de voorspelde doorzettende daling van het percentage 0-19 jarigen in de samenleving van belang.

Als we het op Terschelling over jeugd hebben wordt in het merendeel van de gevallen de zonder ouders het eiland bezoekende tentkampeerder bedoeld. Binnen het jeugdsegment zijn echter nog een tweetal andere groepen te onderscheiden: de jeugdigen die met de ouders het eiland aan doen en schoolgroepen.

De zelfstandige jeugdasten.

Dit is de groep die in de zomermaanden de jeugdcampings bezoekt. Het bezoek kenmerkt zich door een kort seizoen en een specifiek gedrag met name gericht op strand, horeca en de camping zelf. Al een aantal jaar ondervindt de Terschellinger markt voor deze doelgroep veel concurrentie van goedkope zonbestemmingen uit Zuid Europa. Deze marktontwikkeling heeft er toe geleid dat een aantal jeugdkampeerterreinen op een andere doelgroep is overgestapt. Soortgelijke ontwikkelingen waren ook in jeugdbestemmingen als Valkenburg, Renesse en op Texel zichtbaar.

De groepsgast.

Dit is de jeugd die in school- of verenigingsverband naar Terschelling komt. Dit bezoek vindt met name in het voor- en naseizoen plaats. Ze verblijven voornamelijk in groepsaccommodaties of op schepen van de bruine vloot.

Met de ouders.

Deze jongere jeugd bezoekt het eiland met de ouders. Geschikte accommodaties voor deze gasten zijn zomerhuizen/appartementen en campings.

De jeugd van nu is de gast van de toekomst. Deze bewering wordt vaak gedaan. In de meting 2000-2001 van het TROM onderzoek is de doelgroep: 'de zelfstandige jeugdast' er uitgelicht.

Deze meting geeft echter te weinig inzicht in de het toekomstig herhalingsbezoek van de jeugdast.

Het beleid is er op gericht om met name voor de groepsgast en de gezinnen met kinderen een aantrekkelijke vakantiebestemming te zijn. Het beleid is er niet op gericht de zelfstandige jeugdast te weren. In die zin bestaat er bij de gemeente geen aanleiding de maximale beschikbare kampeeroppervlakte voor jeugdkampeerterreinen te laten afnemen.

Gemeentelijke rol: initiërend, faciliterend, stimulerend, intermediair en voorwaardenscheppend.

Richting de toeristische sector / de aanbieders vragen wij ons af of Terschelling zich zou kunnen richten op een ander jeugdsegment. De avontuurlijke jeugdast (type backpacker). Deze zoekt: thrills, uniek landschap en natuur, uitgaansmogelijkheden, gezelschap lotgenoten, etc.

Gezinnen met kinderen

Gezinnen met kinderen zijn van oudsher een belangrijke doelgroep voor Terschelling geweest. De gezinnen met nog niet schoolgaande kinderen vormen een interessante doelgroep voor de gewenste seizoensverbreding.

Het beleid is er op gericht om voor gezinnen met kinderen een aantrekkelijke vakantiebestemming te zijn.

Gemeentelijke rol: initiërend, faciliterend, stimulerend, intermediair en voorwaardenscheppend.

Allochtonen

Bij de trends en ontwikkelingen is geconstateerd dat deze doelgroep reeds van een aanzienlijke omvang is en daarnaast op termijn nog een verdere groei zal doormaken. Op dit moment wijken de recreatiepatronen van met name de eerste generatie allochtonen nog erg af van die van de westerse bevolking. Men zoekt ontspanning dicht bij huis en voor lange vakanties vervult het vaderland een belangrijke bestemming. Het aantrekken van deze doelgroep vergt veel inspanning en energie. Uit toeristisch oogpunt zullen met name de tweede en latere generaties allochtonen in beeld komen. De vraag rijst of deze doelgroep voor Terschelling interessant is en of Terschelling voor deze doelgroep interessant is?

Het beleid zal niet in het bijzonder gericht zijn op het aantrekken van de specifieke doelgroep allochtonen.

Gemeentelijke rol: ---

Ouderen / Mindervaliden

Uit de toekomstige demografische ontwikkelingen valt af te leiden dat het aandeel ouderen in de maatschappij toeneemt.

Het beleid zal niet in het bijzonder gericht zijn op de doelgroep ouderen / mindervaliden. Echter waar mogelijk zal bij ontwikkelingen / investeringen expliciet rekening worden gehouden met de 50-plus markt.

Gemeentelijke rol: stimulerend en intermediair.

De vergrijzing zal leiden tot een grotere behoefte aan aangepaste voorzieningen voor personen met een fysieke beperking. Hier kan op worden ingespeeld door aanpassing van de openbare voorzieningen en de recreatieverblijven.

De gemeente zal bij toekomstige investeringen in de openbare voorziening rekening houden met de belangen van ouderen en mindervaliden. Het gaat hier met name om de infrastructuur en goed toegankelijke voorzieningen

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend en faciliterend.

Wij verwachten ook dat de overige actoren in het toeristische veld waar mogelijk rekening houden met de belangen van mindervaliden. Dit maakt het op termijn wellicht denkbaar dat in samenwerking tussen bijvoorbeeld logiesaanbieders, vervoerders en de Stichting Marketing en Promotie een 'op maat gesneden' geïntegreerd product voor ouderen en/of gehandicapte recreanten en hun gezinsgenoten kan worden vermarkt. Dit zal naast het aanboren van een nieuwe doelgroep door een gerichte communicatie van de mogelijkheden voor mindervaliden tot een beter imago als toeristische bestemming kunnen leiden.

Specifieke toerisme- en recreatievormen

Zakelijk toerisme

Zakelijk toerisme bestaat voor een deel uit de reizende zakenman. Op dit segment wordt in het kader van deze visie niet ingegaan. Uit de TROM gegevens blijkt dat circa 5% van de door rederij Doeksen vervoerde personen (tussen de 15.000 en 20.000) Terschelling bezoekt met een zakelijk doel (monteurs, vertegenwoordigers, etc.).

Een ander onderdeel van het zakelijk toerisme vormt de markt van congressen, bedrijfsseminars en bedrijfsuitjes. Deze markt is met name voor de hotelsector interessant. Het bezoek vindt met name buiten de reguliere vakantieperiodes plaats en is regelmatig aanleiding voor toekomstig toeristisch bezoek.

Ondanks dat Terschelling geen centrale ligging heeft, blijkt het eiland toch interessant voor zakelijk toerisme. De kracht van het eiland is het gevoel er echt uit te zijn. Weg van de dagelijkse beslommingen.

Een belangrijk aspect voor het zakelijke toerisme is de kwaliteit van locaties (hotel- en congresvoorzieningen). Daarnaast is er een trend waar te nemen dat meer en meer naar een integraal aanbod, waarin ook plaats is voor cultuur, entertainment, ontspanning, sportvoorzieningen, etc. wordt gevraagd. Terschelling biedt wat dit betreft een uniek product. De ontwikkeling van zakelijk toerisme biedt daarnaast kansen voor de ontwikkeling van dagrecreatieve voorzieningen (bijvoorbeeld een golfbaan).

Wij zien het zakelijk toerisme dan ook als een kansrijk segment dat in de naaste toekomst verder kan worden ontwikkeld. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de in het laatste decennium gerealiseerde congresinfrastructuur van vergader- en hotelaccommodaties. Daarnaast dient deze infrastructuur waar mogelijk te worden uitgebreid en versterkt, mede door de realisatie van voorzieningen die indirect een impuls voor het zakelijk toerisme betekenen (cultureel centrum Oerol, golfbaan).

Gemeentelijke rol: stimulerend, faciliterend, voorwaardenscheppend, intermediair en bewaker.

Duurzaam toerisme

Bij het steeds belangrijker worden van het toerisme als bedrijfstak is tevens de roep om een duurzamer toerisme toegenomen. In alle werelddelen staan natuur en biodiversiteit onder druk. Toerisme draagt steeds meer bij aan deze druk. Naast de natuur raakt ook de cultuur steeds meer in trek bij de toerist. Ook het cultureel erfgoed komt hierdoor steeds meer onder druk te staan. Voor zowel de natuur als ook de cultuur geldt echter ook dat de interesse van de toerist hiervoor in hoge mate kan bijdragen aan het behoud er van. Dit gaat niet vanzelf, maar dient te worden gestuurd.

De International Ecotourism Society introduceerde in 1991 een heldere door meeste partijen geaccepteerde uitleg van het begrip ecotoerisme: *verantwoord reizen in natuurgebieden waarbij de bescherming van milieu en het welzijn van de lokale bevolking worden bestendig*. Deze uitleg past prima binnen het in het vorige hoofdstuk geformuleerde algemene uitgangspunt voor deze visie.

Gemeente Terschelling gaat al vanaf de jaren zeventig (vanaf het eerste structuurplan) zorgvuldig om met het eiland. Het verdient aanbeveling om ecotoerisme, duurzaamheid en milieu als speerpunten van beleid te handhaven en wellicht nog beter te vermarkten. Het is aan het bedrijfsleven om milieumaatregelen op bedrijfsniveau door te voeren. Er zijn fiscale mogelijkheden die het voor ondernemers aantrekkelijk maken om te investeren in natuur en milieu. Ook de gebiedsbeheerders spelen hierin een wezenlijke rol.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, intermediair, faciliterend en bewaker.

Dagrecreatie/dagtoerisme

Uit de resultaten van het onderzoek naar de dagrecreatie uit de TROM (meting 2003-2004) blijkt dat het aandeel dagrecreanten 5% van het totale aantal gasten bedraagt. Gemeente Ameland en Schiermonnikoog beschikken niet over harde vervoerscijfers. Zij schatten echter dat ongeveer 30% van de gasten het eiland als dagtoerist bezoekt.

In tegenstelling tot de andere eilanden loopt Terschelling dus achter wat het aantal dagrecreatieve bezoekers betreft. Uiteraard spelen de duur van de overtocht en de hiermee samenhangende kosten hierin een rol.

Eenzijds zal een groei van het aantal dagtoeristen leiden tot een verhoging van de druk op natuurgebieden, dorpskernen, infrastructuur en overige voorzieningen. Anderzijds zal het dagtoerisme zorgen voor meer bezoek aan de bestaande voorzieningen. We denken dan met name aan de musea. Dit zal de economische rentabiliteit van deze voorzieningen verbeteren. Uiteraard zal ook het bedrijfsleven (fietsverhuurders, horeca, middenstand) van een groei profiteren. Met name initiatieven op het gebied van gezamenlijke dagarrangementen zijn kansrijk.

Wij beschouwen het dagtoerisme als een kansrijke groeiemarkt voor Terschelling. In het gemeentelijke beleid is er nimmer specifiek aandacht aan deze bezoekersgroep besteed. Via het TROM onderzoek 2003-2004 zijn specifieke gegevens over deze groep verzameld. Dit maakt het mogelijk beter op de wensen in te spelen en zo het aandeel dagrecreanten dat Terschelling bezoekt te verhogen. De gemeente wil zich hier de komende jaren in overleg met de vervoerders en ondernemers voor inzetten.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, voorwaardenscheppend, intermediair, faciliterend en bewaker.

Agrotoerisme

In de nota van uitgangspunten van het bestemmingsplan Buitengebied is aangegeven dat het karakter van het landbouwgebied van Terschelling, de Polder, grotendeels wordt bepaald door de aanwezigheid van agrarische bedrijven en het gebruik van de gronden ten behoeve van die agrarische bedrijven. Die invloed van de landbouw geldt zowel voor landschappelijke als ook voor het natuurlijke karakter van de polder. De gemeente is daarom van mening dat de aanwezigheid van agrarische bedrijvigheid en het behoud ervan van essentieel belang is voor het behoud van de landschappelijke en natuurlijke waarden. Waar mogelijk moet worden getracht de bedrijfseconomische toekomst van de nog resterende agrariërs veilig te stellen. In de nota van uitgangspunten voor het bestemmingsplan buitengebied wordt hiervoor als mogelijkheid o.a. de verbreding en de specialisatie van het boerenbedrijf aangedragen.

Verbreding van de agrarische bedrijfsvoering kan een ondersteuning zijn voor de hoofdtek. Hierbij kan gedacht worden aan agrarisch natuurbeheer of landschapsbeheer, toerisme, educatie en zorg, niet-agrarische bedrijvigheid of verkoop van eigen producten. In het

nieuwe bestemmingsplan wil de gemeente in principe ruimte bieden voor dergelijke ontwikkelingen.

De recreatiesector is gebaat bij een duurzame, levensvatbare, agrarische ontwikkeling waarbij het recreatief medegebruik wordt bevorderd en het landschap wordt behouden. Anderzijds biedt de recreatieve ontwikkeling kansen voor de landbouwsector in de vorm van productverbreding, kennisoverdracht en aanvullende inkomsten.

Het gemeentelijke beleid zal er op worden gericht het streven naar een duurzame ontwikkeling van de Terschellinger landbouwsector te ondersteunen. Dit kan onder andere door het verantwoord stimuleren van recreatief medegebruik van agrarische gronden (sport & spel en parkeren op landbouwgrond bij campings) en agrarische bedrijven. Tevens willen wij hiermee het behoud en herstel van het historisch agrarisch erfgoed bevorderen.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend, intermediair en bewaker.

Zorgtoerisme

Op het gebied van zorg is de laatste tijd veel gaande. Ook de term zorgtoerisme komen we steeds vaker tegen. Ook onder agrotourisme is zorg als nieuwe tak mogelijk. Zorgtoerisme is dan ook een breed begrip. Er zijn grofweg drie soorten zorgtoerisme te onderscheiden:

1. Ziekenhuisgerelateerd zorgtoerisme.
2. Thuiszorggerelateerd zorgtoerisme.
3. Zorgtoerisme met een kuuroord/plezier functie.

De ziekenhuisgerelateerde zorg bestaat uit revalidatie tussen ziekenhuis en thuissituatie, overbrugging van de periode tussen ziekenhuisopname en opname in verpleeg- of verzorgingshuis en terminale zorg. Deze vorm beschouwen wij vanwege de afwezigheid van een ziekenhuis op het eiland niet geschikt.

Onder punt 2 vallen de voorzieningen voor mensen die nachtopvang nodig hebben of die dient als uitwijk voor zorgbehoeftigen tijdens afwezigheid van de mantelzorger. Ook deze vorm is voor Terschelling niet geschikt.

De derde vorm van zorgtoerisme is gericht op het tot rust komen, bijtanken, erger voorkomen. Hier kan worden gedacht aan vakantieverblijven voor zorgbehoeftigen en eventuele partner/familie/vrienden. Op Terschelling kennen we sinds jaar en dag de caritasaccommodaties waarmee reeds op dit segment wordt ingespeeld. Deze vorm van zorgtoerisme komt dicht in de buurt bij het in hoofdstuk 7 beschreven gezondheidstoerisme en Wellness.

De zorgtoerist is een nieuwe doelgroep die uitstekend aansluit bij het speerpunt: Veilig en gezond. We moeten ons terdege realiseren dat het kiezen voor zorgtoerisme een grote impact op ons eiland kan hebben. Denk bijvoorbeeld maar aan de gevolgen voor het medisch voorzieningenniveau en de infrastructuur van ons eiland. Deze keuze moet gedegen plaatsvinden. Een onzekere factor hierbij vormt de op dit moment nog onduidelijke gevolgen van de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Zo zal de WMO geen persoonsgebonden budget voor vakanties kennen.

De gemeente staat in principe positief tegenover de ontwikkeling van zorgtoerisme op het eiland. Voorzover passend binnen het eilander voorzieningenniveau.

Gemeentelijke rol: stimulerend en intermediair.

Cultuurtoerisme

Wat zijn cultuur en cultuurtoerisme?

Cultuur kan worden gezien als alles wat mensen:

- Denken (attitudes, ideeën, waarden).
- Doen (levenswijze).
- Maken (architectuur, kunst).

Cultuur bestaat uit processen, maar ook uit de producten van die processen.

Cultuurtoerisme wordt gedefinieerd (Dr. G. Richard) als:

De verplaatsing van personen naar culturele attracties buiten hun normale woonplaats, met de bedoeling nieuwe kennis en ervaringen op te doen om de culturele behoefte te bevredigen.

Cultuurtoerisme heeft dus niet alleen te maken met de consumptie van culturele producten uit het verleden (erfgoedtoerisme), maar ook uit de hedendaagse cultuur van de 'levenswijze' van een volk of een gebied. Oftewel cultuurtoerisme heeft ook betrekking op de hedendaagse culturele productie.

In deze visie wordt onder cultuurtoerisme verstaan: die vormen van toerisme die te maken hebben met de historie, de eigen Terschellinger cultuur en hedendaagse cultuuruitingen op artistiek gebied. Ook het Oerolfestival valt binnen deze beschrijving. Het festival trekt veel gasten en leidt tot herhalingsbezoek. Daarnaast is het festival erg belangrijk voor de vorming van het imago van Terschelling.

Er zijn een tweetal motieven om als Terschelling in te spelen op dit cultuurtoerisme. Ten eerste omdat dit leidt tot behoud van ons culturele erfgoed in het bijzonder en een vergroting van het draagvlak voor de cultuurhistorie in het algemeen. Ten tweede versterkt cultuurtoerisme de uitstraling van onze Terschellinger identiteit en draagt zo bij aan het toeristisch product Terschelling en is derhalve uit economisch oogpunt interessant. Zo levert cultuurtoerisme een bijdrage aan de seizoensverbreding. Dit is reden waarom wij de verdere ontwikkeling en kwaliteitsverhoging van het cultuurtoerisme nastreven. Hierbij staat een duurzame instandhouding van het culturele erfgoed met een verantwoord toeristisch gebruik centraal.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, voorwaardenscheppend, intermediair, faciliterend en bewaker.

Sporen in het zand is een goed voorbeeld dat via meer samenhang en samenwerking tussen culturele en toeristisch-recreatieve instellingen groei van het cultuurtoerisme te bereiken is. Het is een voorbeeld van het toegankelijk maken en het onderling met elkaar verbinden van cultuurtoeristische waarden door middel van een toeristische route.

Overige relevante beleidsstandpunten

Landschap

Het Terschellinger landschap wordt door de gasten als belangrijk bezoekmotief genoemd. Dit belang wordt door de gemeente reeds jaren onderschreven. Via het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) en de Welstandsnota wordt het landschap beschermd en waar mogelijk verbeterd.

In deze visie onderschrijven wij het belang van het landschap voor het toeristische product. Dit is voor ons reden er de komende jaren naar te streven de visuele kwaliteit van het Terschellinger landschap actief te verbeteren. Naast de gemeente is hier ook een rol weggelegd voor onder andere landschapbeheerders en ondernemers. Het Landschapsontwikkelingsplan en de welstandsnota zijn hierin richtinggevend.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, voorwaardenscheppend, intermediair, faciliterend en bewaker.

Nauw gekoppeld aan landschap en ook het cultuurhistorische erfgoed zijn de historische dorpskernen. Deze dragen in grote mate bij aan de identiteit van ons eiland.

Wij blijven ons inzetten de belevingswaarde van de dorpen te verbeteren. Aspecten als het dorpsgezicht, verkeersveiligheid, kindvriendelijkheid en inrichting van de openbare ruimte spelen hierin een rol.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, voorwaardenscheppend, intermediair, faciliterend en bewaker.

Natuur

Een groot deel van het publiek is natuurgericht. Dat betekent dat de natuurwaarden een primaire reden voor bezoek zijn en dat veel aandacht van het eiland gericht moet blijven op het behoud van deze natuurwaarden. Wij concluderen dat het natuurbehoud door het beleid van de overige overheden voldoende wordt gewaarborgd. Ondanks dit achten wij natuurbehoud ook een gemeentelijke kerntaak.

Terschelling kenmerkt zich door de grote mate van vrije toegankelijkheid van de natuur. Door de zonering van Staatsbosbeheer blijkt het mogelijk het bezoek in goede banen te leiden. Deze vrije toegankelijkheid past goed bij de Terschellinger uitstraling en dient daarom zo veel mogelijk te worden behouden.

Wij zullen ons (blijven) inzetten de vrije toegankelijkheid en het bestaande gebruik binnen de kaders van de overige wetgeving zoals de nieuwe Natuurbeschermingswet (NB-Wet) te behouden/waarborgen.

Gemeentelijke rol: stimulerend en intermediair.

Veiligheid en gezondheid

Een thema dat steeds belangrijker wordt is veiligheid en gezondheid. Recreatie en toerisme is bij uitstek een sector waarin de beleving centraal staat. De voorwaarden dat deze beleving bijdraagt aan de gezondheid en plaatsvindt in een veilige omgeving krijgen steeds meer aandacht. Dit biedt mogelijkheden voor de Terschellinger marketing en promotie (Schone lucht, weinig criminaliteit, streekproducten).

Dit is reden de thema's veiligheid en gezondheid tot speerpunten van ons beleid te maken en te vermarkten. Thema's die zich al jaren via bijvoorbeeld het verkeersbeleid (duurzaam veilig), strandbeleid (strandbewaking), brandpreventie, etc op gemeentelijke belangstelling mogen verheugen. Ook is er via organisatie van het congres "Zwart Getij" aandacht besteed aan dreigingen van buitenaf.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, voorwaardenscheppend, intermediair, faciliterend en bewaker.

Een rol van de overheid is wetgeving en controle op de naleving daarvan. Het bedrijfsleven is verantwoordelijk voor het toepassen van de wetgeving. Niemand is gebaat bij incidenten die de reputatie van het bedrijf en daarmee vaak ook het gehele toeristische product zouden kunnen schaden. Niet alles valt binnen de verantwoordelijkheid en de macht van de bedrijven. De consumenten hebben een eigen individuele verantwoordelijkheid, niet alleen voor zichzelf, maar ook voor anderen. Toch dienen de bedrijven ervoor te zorgen dat al het mogelijke gedaan wordt om veiligheid te optimaliseren en dat mensen niet door nalatigheid of gebrekkige maatregelen in gevaarlijke situaties terechtkomen.

Klantvriendelijkheid / Goed gastheerschap en ondernemerschap

Klantvriendelijkheid en gastheerschap zijn zaken die in een sector als toerisme, waar de concurrentie steeds groter wordt, van doorslaggevend belang zijn voor de mate van tevredenheid van de gast/klant. Het zijn aspecten waar alle partijen mee te maken krijgen. Ook de gemeente. Iedereen komt per slot van rekening met de klant/gast in aanraking. Ook hier geldt dat de ketting zo sterk is als de zwakste schakel. Eén negatieve ervaring kan alle goede inspanningen van anderen in één keer teniet doen.

Versterking van ondernemerschap is een taak voor het bedrijfsleven zelf. De gemeente ontvangt echter geregeld informatie over specifieke projecten en subsidieregelingen op dit gebied. Een recent voorbeeld hiervan is het project "Versterking Ondernemerschap Toeristisch en Recreatieve sector" van MKB-Noord in samenwerking met Recron, Hiswa, LTO Noord en HanzeConnect. Wij beschouwen het onderdeel van onze intermediaire taak ondernemend Terschelling rechtstreeks (bijvoorbeeld via direct mailing), via het platform recreatie en toerisme en de gemeentelijke website van op dit gebied interessante ontwikkelingen op de hoogte te houden.

Gemeentelijke rol: stimulerend, intermediair en faciliterend.

Prijs kwaliteit verhouding

Nu het economisch minder gaat is het goed stil te staan bij ons prijsbeleid. Want de verleiding ontstaat - onder de druk van klanten - om de prijzen te verlagen. In veel gevallen blijkt echter de prijs kwaliteit verhouding belangrijker dan de prijs zelf. Ook maakt het uit of de prijs als wervend wapen (een penetratieprijs) zal dienen of dat de aantrekkingskracht van andere marketinginstrumenten moet komen.

Wij constateren dat de gast onder andere via de TROM-onderzoeken steeds vaker een signaal afgeeft over de te hoge prijzen op Terschelling. Dit vertaalt zich in de bestedingen die op het eiland worden gedaan.

De prijs kwaliteit verhouding raakt alle onderdelen van het Terschellinger toeristische product. Dit onderwerp geldt voor alle partijen. Dus ook voor de gemeente. Wij dienen er voor zorg te dragen dat prijsontwikkeling van de toeristenbelastingen in verhouding staat met het gebodene en de tarieven in andere toeristengebieden.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, intermediair en faciliterend.

In 2006 wordt een toeristenbelastingtarief van € 0,78 per overnachting gehanteerd. De rijksuniversiteit Groningen houdt jaarlijks in een digitale Atlas van alle gemeenten de lokale tarieven bij. Ook de toeristenbelasting maakt hier onderdeel van uit. Voor het jaar 2005 hanteerden de Nederlandse gemeenten gemiddeld een toeristenbelastingtarief van € 1,11.

Tevens hebben wij een inventarisatie gemaakt van de door ander toeristengemeenten gehanteerde toeristenbelastingtarieven (zie bijlage). Op grond van deze gegevens zijn wij van oordeel dat het tarief dat wij, als toeristengemeente bij uitstek, hanteren gemiddeld c.q. schappelijk is.

Stabilisatiebeleid

In de startnotitie voor deze visie is reeds aangegeven dat er één hard kader aanwezig is, namelijk het in het kader van het stabilisatiebeleid in overleg met Rijk en provincie afgesproken maximale aantal slaapplekken (± 21.500 bedden). Dit beleid is doorgevoerd in de diverse gemeentelijke plannen.

Wij realiseren ons dat een keuze voor meer slaapplekken naast landschappelijke en economische consequenties ook leidt tot meer piekbelasting in de dorpen, bij de middenstand en in het vervoer. Na bestudering van de bouwstenen komen wij tot de conclusie dat door het voorzichtige gemeentelijke beleid van de afgelopen decennia de grenzen aan de opnamecapaciteit van c.q. recreatiedruk op de dorpen, de infrastructuur, de natuur en de recreatiegebieden en de sociale acceptatie van de bevolking nog niet zijn bereikt. Er zijn echter ook signalen van SBB dat de opnamecapaciteit van het eiland sommige weken in het jaar de grens heeft bereikt.

Binnen de gekozen algemene beleidslijn wordt ruimte geboden voor een verantwoorde en beheersbare groei. Op basis van de bestudering van de bouwstenen zijn wij van oordeel dat de grenzen aan de hiervoor genoemde opnamecapaciteit nog niet zijn bereikt. De voorgestelde beheersbare groei plaats kan plaatsvinden binnen de in het kader van het stabilisatiebeleid gestelde bovengrens van slaapplekken op het landgedeelte. Formeel gezien is er pas sprake van groei van het aantal slaapplekken als de bovengrens van het stabilisatiebeleid wordt overschreden.

In het ontwerp streekplan heeft de provincie aangegeven open te staan voor een efficiënter en beter hanteerbaar systeem voor de beheersing van de totale recreatiedruk op het eiland met onderkenning van effecten van seizoensverlenging. Wij zijn bereid met de provincie over de totstandkoming van een dergelijk systeem mee te denken.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, voorwaardenscheppend, intermediair, faciliterend en bewaker.

Concentratiebeleid

Op basis van het algemene beleidsuitgangspunt blijft de in het structuurplan aangegeven concentratiegedachte uitgangspunt. Wij erkennen dat het concentratiebeleid negatieve consequenties (economie en leefbaarheid) heeft voor de dorpen die buiten de concentratiegebieden vallen. Bij nieuwe ontwikkelingen zullen wij afwegen in hoeverre deze passen bij de aard en schaal van het landschap c.q. het eiland.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, intermediair en bewaker.

Hoogbouw

De tegenwoordige gast vraagt meer kwaliteit. Kwaliteit kost ruimte. Het ruimtebeslag kan worden beperkt door in de hoogte te bouwen. Dit heeft visuele consequenties voor het landschap. Het is dan ook zaak in de bestemmingsplannen strikt een maximale hoogte c.q. maximum aantal bouwlagen te hanteren. Uiteraard is dit afhankelijk van de plaats op het eiland.

Voor wat betreft de mogelijkheden voor toeristisch-recreatieve hoogbouw sluiten wij ons aan bij de in het structuurplan "Terschelling voorbij 2000" geformuleerde ontwikkelingsrichting. Zo moet de schaal en maat van nieuwe hotels worden afgestemd op de structureel-ruimtelijke kenmerken van de omringende bebouwing c.q. het omliggende landschap. Het enigszins stedelijke karakter van West-Terschelling en Midland biedt mogelijkheden voor grootschaliger en meer stedelijke vormen van bebouwing.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend en bewaker.

Bezettingsgraad

Er is vrij grote druk op de schaarse ruimte. Er is weinig tot geen ruimte om nieuwe activiteiten in te passen. Maar ook de bestaande vormen van toerisme vragen meer ruimte.

Gelet op het voorgaande is het er ons veel aan gelegen de bezetting van de nu reeds op het eiland aanwezige accommodaties te verhogen. Hiermee blijven ingrepen in het landschap beperkt, terwijl het aantal overnachtingen toeneemt.

De sector wijst de gemeente regelmatig op het verschil tussen de theoretische en praktische beddenscapaciteit. In het merendeel van de gevallen wordt niet het maximale aantal aanwezige bedden in de accommodatie beslapen. Dit is echter niet een ontwikkeling die enkel voor Terschelling geldt. Het is een algemeen gegeven in de toeristische sector. Het is in eerste instantie een zaak van de ondernemer en particuliere aanbieders van slaapplekken hier met zijn aanbod op in te spelen. Als gemeente bieden wij hiervoor de randvoorwaarden. Zo is het mogelijk in de grootte van caravans te variëren zodat op veranderende groepsgroottes kan worden ingespeeld. Echter ook als overheid dienen wij stil te staan bij de bezettingsgraden van accommodaties. Niemand is er bij gebaat bouwmogelijkheden te bieden die tot leegstand leiden.

Een fenomeen dat de laatste jaren vaker voorkomt is het verdwijnen van verblijfsaccommodaties uit het verhuurcircuit. Dit gebeurt met name in de verblijfscategorieën caravans op jaarstandplaatsen en zomerhuizen. Het nieuwe systeem van inning van toeristenbelasting en forensenbelasting geeft enig inzicht in de omvang hiervan. Zo kunnen we met enige zekerheid vaststellen dat in ongeveer 20% van de zomerhuizen (vrijwel) uitsluitend eigen gebruik plaatsvindt (zie bijlage aan het eind van dit rapport).

De aanpak van permanente bewoning van zomerhuizen zal op termijn leiden tot een groei van het aantal toeristische slaappleatsen. Deze zal echter worden gecompenseerd door de naar aanleiding van de aanpak onrechtmatig gebruik woonruimten uit het verhuurcircuit verdwijnende logiesaccommodaties.

Verhoging van de bezettingsgraad is van belang voor het gehele toeristische product. In eerste instantie achten wij dit een zaak voor de private sector. Wij zullen ons de komende jaren gaan oriënteren op mogelijkheden die ons als overheid op dit gebied ten dienste staan. We zullen onderzoeken welke privaatrechtelijke en wettelijke middelen er zijn om het uitponden en uit de verhuur nemen van verblijfsaccommodaties kan worden voorkomen. Wij denken aan het opstellen van een actieplan met termijnen van voortgang. Wij verwachten dat met name het platform recreatie en toerisme een voortrekkersrol zal vervullen.

Gemeentelijke rol: stimulerend, voorwaardenscheppend, intermediair en bewaker.

Seizoensverbreding

In het gemeentelijke structuurplan is aangegeven dat het streven gericht blijft op de meer permanente logiesvormen. Dit om de seizoenverbreding te bevorderen. Seizoenverbreding bevordert de jaarrondexploitatie van bedrijven. Dit biedt de mogelijkheid tot het inhuren van vast personeel. Dit heeft positieve effecten voor de kwaliteit van het personeel. Dit laat onverlet dat toerisme zich zal blijven kenmerken door een fluctuatie in de werkgelegenheid. In het hoogseizoen is er meer vraag naar personeel. De hiermee samenhangende huisvestingsproblemen hebben aandacht in het gemeentelijke ruimtelijke beleid.

Binnen de ruimtelijke kaders blijft seizoenverbreding speerpunt van beleid.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, voorwaardenscheppend, intermediair, faciliterend en bewaker.

Kleinschaligheid en verscheidenheid

Kleinschaligheid geldt zowel voor het Terschellinger landschap als ook voor de voorzieningen op het eiland. Het landschap van Terschelling wordt gekenmerkt door een grote afwisseling op een relatief klein gebied. Hierdoor ontstaat een beeld van kleinschaligheid.

Wij beschouwen de kleinschaligheid en de verscheidenheid als basiselementen voor het specifieke eilander karakter. Dit is voor ons reden in het gemeentelijke ruimtelijke beleid de afwisseling/kleinschaligheid daar waar mogelijk en wenselijk te behouden en te versterken.

Gemeentelijke rol: stimulerend, voorwaardenscheppend, intermediair en bewaker.

Innovatie

Productinnovatie is van essentieel belang voor behoud en ontwikkeling van de recreatief-toeristische sector. Door innovatie wordt voorkomen dat het recreatief-toeristisch product veroudert en er aansluiting blijft bij de vraag vanuit de markt. Het benutten van de mogelijkheden van ICT is daarbij interessant, zowel op het niveau van individuele bedrijven als ook op het eilander niveau, waarbij er een nauwe relatie ligt met de marketing en promotie.

In deze visie onderschrijven wij het belang van innovatie / ICT voor het toeristische product. Wij zien het als onze taak de ontwikkelingen op dit gebied bij te houden en waar mogelijk op ons eiland te implementeren.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, faciliterend en intermediair.

Hoofdstuk 5 Verblijf

Algemeen

Wat voor mogelijkheden zien wij binnen het gekozen uitgangspunt (de instandhouding van het eigen eiland karakter en authenticiteit, gekoppeld aan een verantwoorde en beheersbare groei) voor het Terschellinger verblijfsrecreatieve aanbod?

Met name voor het onderdeel verblijf zijn de aspecten beheersbaar en verantwoord van belang. De groei is beheersbaar via een goede kaderstelling in de bestemmingsplannen.

Verantwoorde groei willen wij nastreven door:

- Vast te blijven houden aan het stabilisatiebeleid.
- Bij ontwikkelingen waar mogelijk altijd te zullen streven naar een goede landschappelijke inpassing.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend en bewaker.

Accommodatiekeuze/doelgroepen

Op wat voor soort accommodaties moet Terschelling zich richten? Dit is afhankelijk van de volgende factoren:

1. Het gemeentelijk beleid.
2. De recreatieondernemers en hun gedrag.
3. De markt/consument en zijn gedrag.

ad 1.

In deze visie wordt het toeristische beleid vastgelegd. Dit krijgt een ruimtelijke vertaling in de bestemmingsplannen. Hiermee dient de gewenste verantwoorde en beheersbare groei te worden gewaarborgd. Daarnaast is het noodzaak dat de gemeente met haar ruimtelijke en sectorale beleid stuurt in de verdeling van de slaapplaatsen over de verschillende accommodatiesoorten. Het meest duidelijke voorbeeld hiervan is het waarborgen van de kampeermogelijkheden voor het tentkamperen via de vastgelegde 50 – 50 verhouding. Kortom, de gemeente geeft de randvoorwaarden aan. Het streven is er op gericht hierbinnen een goed evenwicht te vinden tussen enerzijds het bieden van mogelijkheden voor ondernemend Terschelling om op de markt in spelen en anderzijds de gemeentelijke taak als hoeder van het eiland landschap/karakter en leefbaarheid.

ad 2.

Economische ontwikkelingen bepalen het investeringsgedrag van ondernemers. Zo zien wij de afgelopen jaren dat bepaalde ontwikkelingen niet van de grond komen ondanks dat er planologisch mogelijkheden voor worden geboden. Het is aan de ondernemer(s) om op marktontwikkelingen, zoals de verwachte groei van eenpersoonshuishoudens, in te spelen.

ad 3.

Inspelen op de vraag vanuit de markt is zowel voor de gemeente als ook voor de ondernemers van belang. Hier is tevens de marketing- en promotiestrategie van belang. Op welke doelgroep(en) richten wij ons en wat voor accommodatiewensen heeft deze gast? In dit kader is het Positioneringsdocument van de Stichting Marketing en Promotie van belang. Hierin is aangegeven dat de traditionele doelgroepenindeling wordt losgelaten. De doelgroep voor Terschelling wordt gekenmerkt door het delen van dezelfde interesse, niet door dezelfde leeftijd. Vanuit het marketingperspectief is dit een begrijpelijke keuze. Echter voor de gemeentelijke visie is het van belang inzicht te hebben in het vakantiepatroon (bestemmingen, aantal vakanties, vakantieduur) van deze groepen.

In wat voor accommodatie willen zij tijdens deze vakanties verblijven (accommodatiesoort, luxe, etc)? Wat voor activiteiten willen zij tijdens hun vakantie ondernemen? Oftewel nader inzicht in de markt.

Per accommodatiecategorie zullen wij de hiervoor aangegeven driedeling (overheid, ondernemer en markt) aanhouden. Hierna wordt, in de kaders, de toekomstige beleidslijn geformuleerd.

Hotels / pensions / appartementenhotels

Algemeen

Overheid

Het gemeentelijk beleid is vastgelegd in de notitie hotels en pensions. Deze notitie is 10 april 1990 door de gemeenteraad vastgesteld. In deze notitie worden algemene uitgangspunten geformuleerd met betrekking tot de schaal en maatvoering van hotels/pensions, de omvang van hoteluitbreidingen c.q. nieuw te realiseren hotels en de aard van hotels. Daarnaast zijn er uitgangspunten c.q. randvoorwaarden per locatie of soort gebied aangegeven. Op basis van deze notitie heeft sinds 1990 de (her)bouw van nieuwe (Boschrijck, Schylge, Paal 8) en een uitbreiding van bestaande hotels plaatsgevonden (o.a. de Walvisvaarder, Bornholm, het Wapen van Terschelling).

Toch constateren wij dat er een aantal ontwikkelingen niet van de grond komen. De invulling van de locaties als Dellewal, Westerkeijn, Midland aan Zee en Formerum aan Zee is tot op dit moment niet van de grond gekomen. Deze ontwikkeling op (in een aantal gevallen) a-locaties is een signaal dat het huidige hotel- en pensionbeleid herziening behoeft.

Ondernemers

Ondernemers streven een zo hoog mogelijke bezettingsgraad/exploitatieresultaat na. Het valt op dat dit de laatste jaren voornamelijk heeft geleid tot de bouw van appartementenhotels. De Terschellinger hotelsector is actief op het gebied van het ontwikkelen en aanbieden van arrangementen. Ook zijn er signalen dat hoteliers op zoek zijn

naar vergroting van de bezettingsgraad in de wintermaanden. De luxere hotels (Boschrijck en Schylge) zijn in overleg met o.a. de zorgverzekeraars. Onderzocht wordt hoe deze hotels in de stille tijd een zorgfunctie kunnen vervullen.

Markt

De bezetting van de Terschellinger hotels blijft achter bij de rest van Nederland. De reden hiervoor is niet geheel duidelijk. Wel is het een feit dat de hotels op Terschelling het bijna volledig van toeristisch bezoek moeten hebben. Dit in tegenstelling tot hotels elders die een groter deel van de bezetting uit zakelijk bezoek halen.

Het aandeel hotelbedden in het totale aantal slaappleaatsen blijft op Terschelling (8,4%) achter bij het landelijk gemiddelde (16,6%) (bron: CBS-StatLine, Accommodaties en slaappleaatsen 2003). Door de realisatie van de nieuwbouw van de (appartementen)hotels Paal 8 (circa 150 bedden) en Thalassa (circa 150 bedden) stijgt het hotelaandeel naar 9%. Verwacht wordt dat vooral hotels door de vergrijzing en de groei van het aantal alleenstaanden, meer en betere zaken kunnen doen. Uit het trendrapport toerisme blijkt dat hotels vooral onder ouderen (75-plussers) een populaire accommodatievorm is.

Het geldende hotel- en pensionbeleid moet worden heroverwogen. Op een aantal op het zicht kansrijke locaties blijkt hotelbouw niet van de grond te komen. Om een gedegen heroverweging te kunnen maken, moet worden uitgezocht waarom de nieuwbouw van hotels bedrijfseconomisch niet van de grond komt. Op basis van de heroverweging willen wij ons op de toekomst beraden. Wij kiezen hierbij voor een positieve insteek. Nieuwe ontwikkelingen zijn bespreekbaar, zullen niet per definitie worden afgewezen.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

Bed en Breakfast

Overheid

Bed en Breakfast (B&B) is een steeds populairder wordende verblijfsvoorziening. Tot op heden heeft deze accommodatievorm beleidsmatig nog geen aandacht gehad. Er zijn hierover dus ook geen uitgangspunten geformuleerd.

Ondernemers

Het gaat bij deze voorziening om logies en ontbijt bij de particulier thuis in de bestaande woning. Dit maakt deze categorie met name voor particuliere initiatieven interessant.

Markt

In Friesland is dit aanbod ook bekend als Bed & Brochje. Dit fenomeen komt op dit moment nog bijna niet op ons eiland voor. Het betreft een accommodatievorm die in aard en prijs afwijkt van de reguliere hotels en hiermee een bijdrage levert aan de verscheidenheid en kleinschaligheid van het verblijfsrecreatieve aanbod. Juist in de lage prijsklasse is het aanbod de laatste jaren afgenomen (verdwijnen van de pensions: de Stormvogel, de Haerdstee, de Witte Pauw). Tevens speelt B&B in op de positionering van de stichting Marketing en Promotie. Authentiek en puur. Het brengt de gast in aanraking met de Terschellingers.

Een specifieke vorm van B&B waaraan gedacht kan worden is de boerenkamer. Het aanbieden van logies/ontbijt op boerenbedrijven. Wellicht dat er aan kan worden gesloten bij de Stichting ter Bevordering van Karakteristiek Bed&Breakfast (SBKBB). Deze stichting selecteert de adressen op authenticiteit en sfeer. De onderkomens hebben vaak een bijzondere geschiedenis, architectuur en ambiance.

De accommodatievorm Bed en Breakfast (B&B) verdient ons inziens een positieve benadering. Deze vorm wordt gekoppeld aan de woonbestemming. Vanwege het specifieke karakter van B&B accommodaties achten wij het aanvaardbaar bij de vestiging af te wijken van het op Terschelling geldende concentratiebeleid.

Om onderscheid met de kleinschalige pensions te behouden beperken wij het aantal kamers tot maximaal 3 en het aantal slaappleaatsen tot maximaal 10.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

Zomerhuizen/tweede woningen

Overheid

Terschelling kent twee soorten zomerhuizen. Ten eerste zomerhuizen op kampeerterreinen. In januari 1991 heeft de gemeenteraad de nota nieuwe beleidsoverwegingen m.b.t. kampeer-/zomerhuisterreinen vastgesteld. Op basis van op dat moment spelende trends en verwachtingen voor de verhuurbungalow- en kampeersector is in deze nota o.a. vastgelegd dat op kampeerterreinen caravans op jaarstandplaatsen kunnen worden ingewisseld voor zomerhuizen.

Verder zijn er de zomerhuizen buiten de kampeerterreinen die zich voor het grootste gedeelte bevinden in de zomerhuisgebieden: West aan Zee, Midland aan Zee, Midland-Noord, Formerum-Noord en de Duunt bij Lies. Voor deze laatste gebieden is in 1990 een beleidsnotitie zomerhuisterreinen opgesteld. In deze notitie wordt van een conserverend beleid uitgegaan. Op basis van planologische criteria is aangegeven waar in deze gebieden nog invulmogelijkheden aanwezig zijn.

Ondernemers

De laatste jaren constateren wij een tweetal ontwikkelingen. Ten eerste de kwaliteitsverbetering. Bestaande zomerhuizen worden uitgebreid of gesloopt en groter hergebouwd. Ook de bouw van zomerhuizen op kampeerterreinen is een vorm van kwaliteitsverbetering. Er zijn verschillende campinghouders die op de mogelijkheid van

inwisseling van caravans voor zomerhuizen hebben ingespeeld. In totaal heeft dit sinds de invoering van het beleid tot een toename van 157 zomerhuizen geleid. Uiteraard staat daar een afname van een aantal caravans op jaarstandplaatsen tegenover.

Door de jaren heen zien wij in de zomerhuisgebieden steeds meer invullocaties ingevuld worden. Daarnaast hebben de in het deelgebied de Duunt geboden mogelijkheden tot de bouw van nieuwe zomerhuizen geleid. Dus ook in kwantitatieve zin is het aantal zomerhuizen toegenomen.

Deze categorie kenmerkt zich door veel individuele aanbieders. Dit heeft consequenties voor de professionaliteit van deze sector. De onderlinge samenwerking is minimaal.

Markt

De bezettingsgraad van de bedrijfsmatig geëxploiteerde zomerhuizen op Terschelling ligt boven het landelijke gemiddelde bezettingsgraad van zomerhuizen. Dit rechtvaardigt de conclusie dat de zomerhuizen de grootste bijdrage leveren aan de gewenste seizoensverbreding.

Ook de bungalowsector zal net als de hotels profiteren van de vergrijzing en de komst van meer alleenstaanden.

Als onderdeel van de aanpak van permanente bewoning van zomerhuizen zullen een aantal eenheden een permanente bestemming krijgen. Hierdoor zal het aantal zomerhuizen beschikbaar voor recreatief gebruik afnemen. Aan de andere kant zal de aanpak ook leiden tot het op termijn weer terugkrijgen van zomerhuizen die nu in strijd met de bestemming permanent worden gebruikt.

De concentratie in de zomerhuisgebieden: West aan Zee, Midland aan Zee, Midland-Noord, Formerum-Noord en de Duunt bij Lies blijft uitgangspunt. Buiten deze gebieden (m.u.v. de omwisseling van caravans voor zomerhuizen op kampeerterreinen) zullen geen mogelijkheden worden geboden voor de bouw van nieuwe zomerhuizen. Wel zal worden onderzocht of er binnen deze gebieden meer invullocaties kunnen worden aangewezen.

Al enige tijd is er discussie over de mogelijkheid van inwisseling van caravans voor zomerhuizen. Op grond van de marktontwikkelingen zien wij op dit moment geen aanleiding het in 1991 vastgestelde beleid aan te passen. Ook vanuit landschappelijk oogpunt willen wij aan het huidige beleid vasthouden. Bij zomerhuizen hebben wij als gemeente meer mogelijkheden om op het gebied van beeldkwaliteit en welstand te sturen.

Wel behoeft de daadwerkelijke verhuur van dergelijke zomerhuizen op korte termijn aandacht.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

Particuliere verhuur/appartementen

Overheid

In het partiële bestemmingsplan Buitengebied polder (juli 1978 door de gemeenteraad vastgesteld) is de mogelijkheid opgenomen in gebouwen met de bestemming eengezinshuizen klasse B appartementen te realiseren. Dit leverde een bijdrage aan de gewenste seizoensverlenging, maar had tevens tot doel de traditionele eilander bebouwing in het buitengebied te behouden.

In de beddenboekhouding vallen deze onderkomens onder de categorie Particuliere verhuur/appartementen. Op 1 januari 2005 bedroeg het aantal slaappleatsen in deze categorie 2.416. Hetgeen overeenkomt met 690 eenheden. Op dit moment is deze categorie vervuult door de aanwezigheid van de onderkomens uit de zogenaamde categorie overig. Deze categorie bevat gevallen die in planologische opzicht in strijd met de geldende bestemming worden gebruikt (bijgebouwen, garages, etc). In het kader van de op handen zijnde herziening van de bestemmingsplannen Buitengebied, Midsland en West-Terschelling zullen deze objecten aandacht krijgen.

De opschoning van de categorie particuliere verhuur zal in het kader van op handen zijnde herzieningen van de bestemmingsplannen invulling krijgen. De eventueel op basis van deze opschoning vrijgekomen slaappleatsen willen wij inzetten voor uitbreiding van appartementenbouwmogelijkheden in andere bestemmingen.

In het kader van de herziening van de bestemmingsplannen Buitengebied, West-Terschelling en Midsland zal worden getracht inzicht te krijgen in dit grijze circuit en deze te formaliseren.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend en bewaker.

Ondernemers

De sterke groei sinds de mogelijkheid is geboden toont dat er brood wordt gezien in deze verblijfs categorie.

Markt

Voor de categorie appartementen zijn geen landelijke bezettingsgraden bekend. Wij hebben echter tot op dit moment nimmer signalen ontvangen dat het aanbod in deze categorie onder druk staat.

Ook bij appartementen zien we de ontwikkeling dat bij verbouw slaappleatsen worden opgeofferd voor meer kwaliteit. Mede hierdoor is ondanks een aantal nieuwbouwprojecten, het aantal slaappleatsen in de categorie appartementen sinds 1995 gestabiliseerd.

De economische ontwikkeling van het laatste decennium, die de noodzaak tot verhuurinkomsten heeft doen afnemen en de groeiende kwaliteitswens van de gast hebben er toe geleid dat er in de categorie particuliere verhuur/overig minder verhuurobjecten worden aangeboden. Dit is moeilijk door cijfers te staven, omdat veel van dit soort verhuurobjecten zich in het zogenaamde grijze circuit bevinden.

De mogelijkheden om binnen de bestemming eengezinswoningen klasse B appartementen te realiseren blijft gehandhaafd.

In het voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied is het uitgangspunt opgenomen dat iedere bewoner van het eiland moet kunnen meeprofiten van het toerisme. Voorgesteld wordt hier invulling aan te geven door in het buitengebied in principe iedereen de mogelijkheid te bieden appartementen te realiseren in zijn of haar woning. Er wordt echter ook direct aangegeven dat door deze vestiging te binden aan ruimtelijke randvoorwaarden het uitgangspunt in de praktijk niet bij iedere woning mogelijk zal zijn. Omdat deze ontwikkelingsmogelijkheden zijn gekoppeld aan bestaande woningen, zijn de ruimtelijke landschappelijke consequenties gering. In nieuwbouwsituaties kan deze mogelijkheid leiden tot een vraag om grotere woningen. Wij zijn van oordeel dat deze lijn prima aansluit bij het algemene beleidsuitgangspunt van deze toeristische visie.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

Kampeertreinen

Reguliere kampeertreinen

Overheid

Het kampeerbeleid is recent aan de orde geweest. Naar aanleiding van het onderzoek "Kamperen in de Branding" heeft er een evaluatie van het Terschellinger kampeerbeleid plaatsgevonden. Deze evaluatie en de hieruit voortvloeiende voorstellen tot toekomstige beleidswijzigingen op het gebied van het kamperen zijn in mei 2000 in raadscommissie I aan de orde gesteld. Mede op basis hiervan heeft de gemeenteraad op 22 oktober 2002 de Beleidsregels kamperen gemeente Terschelling vastgesteld.

Centraal in de discussie over het kamperen staat de ruimtebehoefte. Om aan de toenemende ruimtevraag van de sector tegemoet te komen, is het volgende besloten: daar waar het ruimtelijk/planologisch geen problemen oplevert zal worden onderzocht waar het parkeren buiten de bestemming kampeertrein op percelen met de bestemming parkeertrein kan worden toestaan. Een soortgelijk uitgangspunt geldt voor de ruimte die nodig is voor spel en sport.

Tevens wordt de herverkaveling c.q. concentratie/zoneringsgedachte bevorderd door ontwikkeling van een zogenaamde toeristische ruilverkaveling met hieraan gekoppeld een stimuleringsregeling. Herverkavelingsmogelijkheden uitsluitend binnen die gebieden die hiertoe in het structuurplan "Terschelling voorbij 2000" zijn aangewezen.

Vanuit de gemeentelijke optiek geldt één voorbehoud. Ten tijde van de totstandkoming van deze visie is het namelijk nog niet duidelijk welke gevolgen de intrekking van de Wet op de Openluchtrecreatie (Wet op de OR) voor het gemeentelijke kampeerbeleid zal hebben.

Ondernemers

Al enige jaren ontvangen wij signalen dat de Terschellinger campingsector met een ruimteprobleem kampt. Dit komt overeen met de landelijke problematiek. Er zijn verschillende oorzaken. Het komt er in grote lijnen op neer dat de tegenwoordige gast meer ruimte wenst. Als deze ruimte niet wordt geboden dan neemt de kwaliteit of het aantal slaapplekken af.

Sinds de vaststelling van de Beleidsregels kamperen is er maar 1 geval van verplaatsing van kampeerareaal geweest. De ontwikkeling van de ruilverkaveling is door de NLTO opgepakt, maar is vooralsnog niet van de grond gekomen.

Markt

In het rapport recreatie en toerisme op weg naar 2019 verwacht de Recron dat de traditionele kampeerterrains steeds minder bezoek zullen krijgen van tentkampeers en gebruikers van toercaravans. De bezoekers zullen meer belangstelling krijgen voor luxe kampeermiddelen met voorzieningen, ook op het kampeerterrain en in de omgeving.

In het bestemmingsplan buitengebied is circa 11 hectare grond met een agrarische bestemming voorzien van een wijzigingbevoegdheid naar kampeerterrain.

Wij beschouwen deze 11 hectare als de bovengrens.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

Vanuit de concentratiegedachte is het beleid met betrekking tot de verplaatsing van kampeerareaal goed te begrijpen. We realiseren ons echter dat verplaatsing ook een negatief effect kan hebben op de leefbaarheid van de dorpen buiten de concentratiegebieden.

Het vrijgeven van deze 11 hectare voor kampeerbedrijven zonder hier het verplaatsingscriterium aan te koppelen leidt tot aanzienlijke landschappelijke consequenties. Voorwaarden met betrekking tot de landschappelijke inpassing zijn dus een vereiste.

Bij de beoordeling van toekomstige plannen/initiatieven is voor ons het criterium van een goede landschappelijke inpassing het meest zwaarwegend.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

In de praktijk constateren wij dat de mogelijkheden voor de tentkampeerder op Terschelling zijn afgenomen. Ook deze kampeervorm vraagt meer ruimte. Dit is de kampeervorm met de minste landschappelijke gevolgen. Daarnaast vinden wij het tentkamperen uitstekend passen binnen ons algemene beleidsuitgangspunt. Het hoort historisch gezien bij Terschelling. Wij verwachten derhalve ook niet dat de door de Recron voorspelde daling van deze categorie kampeerders negatieve gevolgen zal hebben voor het Terschellinger tentkamperen. Ook omdat wellicht in overige toeristengebieden in de mogelijkheden voor het tentkamperen zal worden gesneden.

Wij willen de 11 hectare, zonder hier het verplaatsingscriterium aan te koppelen, voor een deel beschikbaar stellen voor een uitbreiding van de mogelijkheden voor het toeristisch kamperen. Dit onder de restrictie dat deze percelen enkel in het hoogseizoen worden gebruikt. Zo kan de landschappelijke aantasting beperkt blijven.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

In het huidige beleid wordt de mogelijkheid tot herverkaveling van kampeerterreinen geboden. Op basis van dit beleid is het mogelijk binnen de concentratiegebieden kampeerterreinen te vergroten met elders aangekochte kampeeroppervlakte. Zoals eerder geconstateerd blijkt deze herverkaveling niet van de grond te komen. De belangrijkste reden hiervoor lijkt de verplichte aankoop van kampeerareaal elders op het eiland. Er wordt geen areaal aangeboden en als dit wel het geval is dan zijn de kosten hiervan dusdanig dat een uitbreiding van het kampeerterrein in het concentratiegebied bedrijfseconomisch niet rendabel is.

Een oplossingsrichting kan ons inziens worden gevonden in het in bepaalde gevallen loslaten van de aan de herverkaveling gekoppelde verplaatsingsplicht. Wij denken dan aan gevallen waarbij een rigoureuze herstructurering van het kampeerterrein plaatsvindt en waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan de landschappelijke inpassing van het terrein. Te denken valt aan een opzet met ruime kavels in een groene omgeving. Hiermee wordt aan de wens om privacy van de gast tegemoet gekomen en het stelt de gast in de gelegenheid op het terrein zelf al eilander karakteristieken als groen, rust en ruimte te beleven.

Tevens zullen deze bedrijven landschappelijk gezien beter inpasbaar zijn. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de vraag om meer ruimte, maar door de gedegen landschappelijke inpassing zal de inbreuk op de omgeving gering zijn. Deze bedrijven dienen binnen het bedrijf voldoende ruimte voor parkeren en sport en spel te realiseren. Zodat deze activiteiten niet meer buiten de kampeerbestemming plaatsvinden.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

Samenvattend:

Wij zijn bereid de kampeersector extra ruimte te bieden tot de nu reeds in het bestemmingsplan aangewezen 11 hectare (uiterste grens). Wij zien binnen deze hectares de volgende ontwikkelingsmogelijkheden:

1. Vergroting van de ruimte voor het toeristisch kamperen, aansluitend aan nu reeds bestaande kampeerterreinen waarvan de aanwezige voorzieningen worden gebruikt. Het betreft als het ware overloopterreinen.

2. Vergroting van de ruimte voor een ruimere opzet van de kampeermiddelen op jaarstandplaatsen. Oftewel mogelijkheden bieden voor kwaliteitsverbetering. De voorwaarden waaronder en de mogelijkheden op perceelsniveau behoeven nadere uitwerking in het bestemmingsplan Buitengebied.

Overnachtingsplaatsen voor kampeerauto's / campers

In oktober 2005 ontvingen wij een brief waarin de Recron onze aandacht vraagt voor de ontwikkeling van door gemeenten gereguleerde overnachtingsplaatsen voor kampeerauto's / campers.

Door de specifieke eilandsituatie is de toeloop van kampeerauto's op Terschelling minimaal. Er is dus weinig vraag naar het inrichten van een overnachtingsplaats. Daarnaast beschikt het eiland over voldoende kampeerterrinen waar dergelijke kampeermiddelen een standplaats kunnen innemen. Wij zullen dan ook niet overgaan tot het inrichten van een gereguleerde overnachtingsplaats voor kampeerauto's / campers.

Gemeentelijke rol: bewaker.

Kamperen bij de boer

Aan de gemeente komt in het kader van de Wet op de Openlucht recreatie (Wet op de OR) de bevoegdheid toe te bepalen welke vormen van kamperen al dan niet wenselijk worden geacht. De gemeente Terschelling heeft voor wat betreft het gebruik maken van de geboden mogelijkheden voor het kleinschalig kamperen tot nu toe een terughoudend beleid gevoerd.

In het vorige hoofdstuk is reeds aangegeven dat de recreatiesector gebaat is bij een duurzame, levensvatbare, agrarische ontwikkeling waarbij het recreatief medegebruik wordt bevorderd en het landschap wordt behouden. Anderzijds biedt de recreatieve ontwikkeling kansen voor de landbouwsector in de vorm van productverbreding, kennisoverdracht en aanvullende inkomsten. Een voorbeeld van productverbreding die leidt tot de aanvullende inkomsten is het Kamperen bij de boer. Aansluitend aan de beleidslijn voor het agrotourisme willen wij het kamperen bij de boer positief benaderen.

Kamperen bij de boer is in principe mogelijk. De locaties zullen in het bestemmingsplan worden aangegeven. Tevens zullen stringente voorwaarden worden geformuleerd waarmee de aantasting van het landschap en oneerlijke concurrentie voor de kampeersector tot een minimum worden beperkt.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend, intermediair en bewaker.

Groepsaccommodaties

Overheid

Deze categorie kent de grootste afname in het aantal slaapplekken. Sinds 1995 is het aantal slaapplekken met ruim 20% afgenomen. Belangrijkste redenen zijn het verdwijnen van kampeerboerderij Dellewal, het overgaan op het aanbieden van kleinere eenheden in een hotelvorm (Volkshogeschool) en daling van bedden als gevolg van regelgeving. Er is geen sprake van nieuwvestiging omdat dit planologisch niet tot de mogelijkheden behoort.

Deze accommodatievorm biedt mogelijkheden voor de agrarische sector/agro toerisme. Tevens leveren de groepsaccommodaties/kampeerderijen door hun specifieke aanbod een wezenlijke bijdrage aan de diversiteit van het verblijfsrecreatieve aanbod. Bezoekende jeugd komt via deze logiessoort voor het eerst in aanraking met het eiland en kan zo een

bijdrage leveren aan het herhalingsbezoek. Het betreft jeugd in een andere leeftijdscategorie en gedrag dan de zomerjeugd. Daarnaast zijn de bezoekers van de groepsaccommodaties met name potentiële bezoekers voor de Terschellinger musea.

Ondernemers

Of dergelijke groepsaccommodaties gerealiseerd worden is afhankelijk van de eigenaren van voormalige agrarische gebouwen. Zij dienen op basis van een bedrijfseconomische analyse te onderzoeken of de functieverandering haalbaar is.

Markt

De bezettingsgraad van de groepsaccommodaties is gelijk aan de landelijke. Wel blijkt dat het bezoek van schoolgroepen onder druk staat als gevolg van dalende budgetten van de scholen en de, in vergelijking tot concurrerende bestemmingen, hogere kosten (bootreis) waar bezoekers aan Terschelling mee worden geconfronteerd. Wellicht dat een vergroting van het aantal aanbieders mogelijkheden biedt de marktbenadering te optimaliseren. De Recron voorspelt dat de groepsaccommodaties kunnen profiteren van de groei en privatisering van de zorgbedrijfstak

Wij stellen voor in het bestemmingsplan buitengebied planologisch ruimte te creëren voor nieuwvestiging van groepsaccommodaties. Groepsaccommodaties met slaapzalen die zich kunnen richten op de scholenmarkt. Wij denken hierbij in eerste instantie aan het gebruik van vrijgekomen oorspronkelijke karakteristieke agrarische bedrijfsgebouwen die nu reeds fysiek aanwezig zijn. Zo wordt een verdere verstening van het open polderlandschap voorkomen. Wij verwachten daarnaast, door de hiervoor genoemde mogelijkheden te koppelen aan sanering en nieuwbouw, een positieve bijdrage aan de beeldkwaliteit van het eiland te kunnen leveren.

Ook op kampeerterrainen zien wij mogelijkheden vrijgekomen beheersgebouwen een groepsaccommodatiefunctie te geven.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

Havens

Overheid

De havens zijn door de jaren heen een steeds belangrijker onderdeel van het Terschellinger logiesaanbod gaan uitmaken. In 1988 is in de Dellewalbaai bij West-Terschelling de passantenhaven gerealiseerd. Sindsdien is het aantal bezoekers (scheepsaantallen en personen) in deze jachthaven gestaag gegroeid. Deze groei, die de laatste jaren is gestabiliseerd, was het gevolg van de betere havenvoorziening, maar is ook voor een groot deel toe te schrijven aan de economische groei (toenemend bootbezit), het zeewaardiger worden van de schepen en de toenemende vaarervaring van bootbezitters op groot water.

De opkomst van de bruine vloot in de jaren tachtig bracht een nieuw segment in het toeristisch product. De Terschellinger Rijkshaven bleek goed op deze nieuwe doelgroep te zijn toegerust. Tevens zijn in de loop der jaren speciale voorzieningen (bijvoorbeeld het toiletgebouw op het loswalterrein) voor deze vloot gerealiseerd.

Jaarlijks is deze haven goed voor ruim 4.000 sloopovernachtingen van de chartervaart met passagiers. Daarnaast neemt het aantal pleziervaartschepen toe dat een ligplaats in de Rijkshaven inneemt. In 2005 was deze categorie goed voor ruim 1.700 overnachtingen.

Ondernemers

Door de overname van de Rijkshaven wordt de gemeente zelf ondernemer. Vanuit deze positie krijgt de gemeente meer invloed op het reilen en zeilen in deze haven. De gemeente zal zich meer zakelijk / bedrijfseconomisch gaan opstellen. Dit biedt mogelijkheden in directe zin een product te leveren waarmee het bezoek aan de haven blijft gewaarborgd.

Markt

Pleziervaart

Nederland is bij uitstek een watersportland. Het bootbezit in Nederland wordt ingeschat op circa 260.000. Daarmee bezit circa 3 à 4% van alle huishoudens in Nederland een zeilboot of motorboot. Volgens het CBS is het aantal huishoudens dat een zeil- of motorboot bezit de laatste 10 jaar stabiel.

Alhoewel de economische situatie op dit moment ten opzichte van voorafgaande jaren is verslechterd, zal de sector naar verwachting in de komende jaren (nog) verder kunnen groeien. Een belangrijke doelgroep voor de watersport zijn met name ouderen (de gemiddelde leeftijd van de toervaarder is 51 jaar). Vanwege verdere vergrijzing neemt deze doelgroep zowel in Duitsland als in Nederland toe. Deze doelgroep is bovendien relatief ongevoelig voor conjunctuurschommelingen. Met name motorboten winnen terrein.

Bruine vloot

Jaarlijks houdt de BBZ (vereniging voor beroepschartervaart) een enquête onder haar leden. Uit deze gegevens blijkt dat het aantal schepen al jaren stabiel is en zo rond de 500 ligt. Het aantal kooien per schip is sinds 1994 toegenomen van 19,5 naar 21,5. Het aantal vaardagen vertoont een daling. Dit komt door de ontwikkeling dat tegenwoordig minder volle weken en meer (lange) weekenden en dagtochten worden verhuurd.

Nog steeds neemt het aantal havens en ligplaatsen rond het IJsselmeergebied toe. Het TROM onderzoek heeft uitgewezen dat ruim 60% van de bezoekende schepen hun thuishaven in het IJsselmeergebied heeft. Vergroting van de ligcapaciteit zal dus leiden tot meer potentiële bezoekers aan het Waddengebied.

Een andere ontwikkeling die van invloed is op de capaciteit van de jachthaven is het gemiddeld groter worden van de schepen. Daarnaast is o.a. als gevolg van de welvaartsontwikkeling de laatste jaren ook het bootbezit onder de Terschellingse gegroeid. De jachthaven kan daarom minder schepen bergen.

Tot slot verwachten wij dat verscherpte landelijke veiligheidseisen het aantal in de huidige haven onder te brengen schepen negatief zal beïnvloeden.

De groei van het aantal ligplaatsen rond het IJsselmeergebied komt ook tot uiting in de sluispassages.

Recreatie - Sluistellingen in- en uitgaand							
Schepen het wad op via sluzen Harlingen en Kornwerderzand							
	Eenheid	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Sluistellingen in- en uitgaand Schepen wad op	Passages (schepen)	25140	24774	25589	25559	29674	27550

Terschelling heeft sterke potenties voor de watersport, ook door de ontwikkeling van de markt (constante toename van het aantal ligplaatsen in het IJsselmeergebied). Daarnaast ligt Terschelling gunstig voor de zeegaande recreatievaart (Noordzee, West-Europa, Engeland en ook Scandinavië).

De aantrekkelijkheid van de havens is voor groot deel het gevolg van de ligging in de Dellewalbaai op korte afstand van het dorp West-Terschelling.

Wat de slaapplekken in de havens betreft sluit deze visie aan op de Structuurvisie Havengebied Terschelling. Uitgangspunt is het op peil houden (dan wel licht uitbreiden) van de havencapaciteit.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

Wij staan open voor historische schepen die in onze haven willen overwinteren zonder logies aan te bieden. Wij zijn bereid hiervoor aantrekkelijke voorwaarden te creëren (lage liggeldtarieven, openstelling sanitaire voorzieningen, etc).

Overige logiesmogelijkheden

In het vorige hoofdstuk is het onderdeel cultuurtoerisme als kansrijke toerismevorm naar voren gekomen. Ook op het gebied van verblijfsaccommodaties kan hiervan worden geprofiteerd. Door de belangstelling voor het cultuurtoerisme is een vraag naar verblijfsmogelijkheden in cultuurhistorisch waardevolle panden ontstaan. Voorbeelden hiervan zijn de in Friesland ontwikkelde stadslogementen en Pronkkeamers.

Dit soort accommodaties wordt door de provincie gestimuleerd. Hiervoor is het project Frysk Erfskip in het leven geroepen.

Hoofdstuk 6 Vervoer

Algemeen

Maatschappelijke trends leiden tot een toenemende belangstelling voor zaken als authenticiteit, gezondheid en duurzaamheid/milieu.

Wij willen ons als fiets-/wandeleiland manifesteren. Waar mogelijk zullen wij inspelen op zich aandienende ontwikkelingen die tot een stabilisatie of afname van het autoverkeer op ons eiland kunnen leiden. Minder autoverkeer op ons eiland sluit uitstekend aan bij het algemene beleidsuitgangspunt en het imago/karakter dat wij in onze promotie willen uitstralen. Daarnaast zal deze ontwikkeling de parkeerproblematiek op de openbare parkeerterreinen, maar ook bij de recreatiebedrijven verminderen.

Anderzijds realiseren wij ons dat de tegenwoordige gast veeleisender wordt en veel kwaliteit verwacht. Het is dan ook zaak goede alternatieven voor de auto aan te bieden. Daarnaast zijn wij ons er van bewust dat er bij bepaalde doelgroepen zoals de gezinskampeerder en de minder mobiele gast meer behoefte bestaat de auto mee te nemen.

Het beleid zal er op zijn gericht het fietsgebruik te bevorderen.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, intermediair, faciliterend en bewaker.

Het meenemen van de auto naar Terschelling en het autogebruik op het eiland zelf is in meer en mindere mate afhankelijk van:

- De parkeervoorzieningen in Harlingen. Er moet een goede prijs-kwaliteit verhouding zijn. De tarieven zo laag mogelijk te houden.
- De veertarieven. Het meenemen van de auto kan hiermee worden ontmoedigd en het meenemen van de fiets bevordert.
- Openbaar vervoer. Een goed en betaalbaar openbaar vervoer systeem van en naar Harlingen en op het eiland zelf.
- Optimalisering bagageafhandeling.

Wij zijn ons er van doordrongen dat het probleem van Harlingen ook ons probleem is.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend en intermediair.

In dit hoofdstuk gaan wij niet in op de padenstructuur van het eiland. De TROM onderzoeken hebben uitgewezen dat wandelen en fietsen de populairste activiteiten op Terschelling zijn. Dit is voor ons reden de padenstructuur onder het hoofdstuk vermaak aan de orde te stellen.

Ook op vervoersgebied kan een bijdrage worden geleverd aan de eerder beschreven beleidslijn dat het aanbeveling verdient om ecotoerisme, duurzaamheid en milieu als speerpunten van beleid te handhaven en wellicht nog beter te vermarkten.

Openbaar vervoer

De provincie heeft een openbaar vervoersvisie opgesteld, OVentuur, waarin de toekomst van het openbaar vervoer en hoe de provincie hiermee denkt om te gaan, is verwoord. Deze visie is aan ons voorgelegd en tevens bedoeld als input voor het nieuwe Provinciaal Verkeer en Vervoersplan (PVVP).

Naast het beleidsspoor van het PVVP zijn de bezuinigingen die door de provincie worden doorgevoerd actueel. De bezuinigingen hebben tot gevolg gehad dat het aanbod openbaar vervoer is afgenomen en mogelijk nog verder gaat afnemen. Dit is met name voor de mensen die afhankelijk zijn van de bus een zorgwekkende ontwikkeling. Dit geldt zowel voor gasten als ook voor de bewoners van Terschelling.

Vooruitlopend op de concessie van 2008, en om in de overbruggingsperiode daar naar toe te voorkomen dat er nog meer bezuinigingen worden doorgevoerd, is door de eilanden gezamenlijk besloten onderzoek te laten doen. In het onderzoek is gekeken naar alternatieve vervoersconcepten en naar het genereren van een derde geldstroom.

Uit het onderzoek blijkt dat de kosten op het eiland voor het openbaar vervoer hoger liggen dan aan de wal. Daarnaast is gebleken dat het openbaar vervoer op Terschelling efficiënt is georganiseerd. Opvangen van de bezuinigingen door een efficiëntere lijnvoering is geen optie. Lagere kosten zijn realiseerbaar als het vervoer anders wordt georganiseerd.

Een aanvullend systeem, wat zou kunnen worden uitgevoerd door lokale taxibedrijven en/of andere particulieren, het vervoersaanbod kan verbeteren zonder dat de kosten toenemen.

De uitwerking van de diverse varianten genoemd in het onderzoek moet nog gaan plaatsvinden. Wel is duidelijk dat het huidige aanbod openbaar vervoer, georganiseerd op de huidige manier, niet in stand kan worden gehouden bij een afnemende subsidie.

De toerist is de voornaamste gebruiker van het Terschellinger openbaar vervoer. Een goed openbaar vervoer product kan een bijdrage leveren aan het terugdringen van het autogebruik met name door toeristen op het eiland en is positief voor het imago/karakter dat wij in onze promotie willen uitstralen.

Een goed aanbod openbaar vervoer draagt bij aan het terugdringen van autogebruik door toeristen en het meenemen van de eigen auto. Ons uitgangspunt is het kunnen aanbieden van een zo optimaal mogelijk openbaar vervoer.

Gemeentelijke rol: initiërend, stimulerend, intermediair en faciliterend.

Ook de openbaarvervoersmogelijkheden aan de wal zijn van belang. Ook hier is eenzelfde ontwikkeling (bezuinigingen) te constateren. Ook heeft de spoorverbinding van Leeuwarden naar Harlingen Haven onder druk gestaan. Openbaar vervoer naar perifere regio's als het Waddengebied heeft geen prioriteit.

Een verslechtering van het OV-aanbod aan de wal zal leiden tot een toename van het aantal gasten dat met de auto naar Harlingen komt. Een verhoging van het parkeertarief in Harlingen met als doel het autogebruik te ontmoedigen zal waarschijnlijk weinig tot geen invloed hebben op het gebruik van het openbaar vervoer. In tegendeel, dit zal er eerder toe leiden dat meer gasten de auto naar Terschelling zullen meenemen.

Gelet op de wezenlijke gevolgen voor ons beleid willen wij betrokken worden bij toekomstige openbaar vervoer concessies die een relatie hebben met het vervoer naar onze toevoerhaven Harlingen. Ons uitgangspunt is mee te mogen bepalen welke voorwaarden bij de concessieverlening in het programma van eisen (pve) komt te staan.

Gemeentelijke rol: stimulerend en intermediair.

Havens en overtocht

Het vervoer van en naar het eiland maakt een wezenlijk onderdeel uit van de vakantie ervaring. De vakantie begint reeds in Harlingen of wellicht nog eerder. Dit houdt in dat de verkeerslogistiek in Harlingen en het vervoer door rederij Doeksen aandacht behoeven. Dit maakt dat gemeente Harlingen en de rederij belangrijke gesprekspartners zijn.

Op Terschelling begint het vervoer / de verkeersafwikkeling op het haventerrein. Zowel in de sterke zwakte analyse als in de structuurvisie havengebied Terschelling wordt geconstateerd dat de inrichting van het haventerrein niet optimaal is. In het kader van de eerder genoemde structuurvisie havengebied Terschelling wordt er aandacht aan deze problematiek besteed.

De capaciteit van de veerverbinding moet worden afgestemd op deze toekomstvisie. De rederij moet er voor zorgen dat de verblijfs- en dagrecreanten op een kwalitatief en kwantitatief goede manier kunnen worden vervoerd. Wachttijden moeten worden vermeden. Uiteraard zullen er altijd piekmomenten voorkomen. Wij verzoeken de rederij dit te monitoren.

Gemeentelijke rol: stimulerend en intermediair.

In het hoofdstuk vermaak wordt geconstateerd dat Terschelling niet over een toeristisch achterland beschikt. Wel is er in de zomermaanden een dagelijkse verbinding met Vlieland aanwezig. Dit biedt de gasten van beide eilanden de mogelijkheid zonder een lange reistijd een dagtrip naar een buureiland te maken. Dit vergroot de aantrekkelijkheid van beide bestemmingen.

Wij pleiten er voor deze verbinding te behouden en waar mogelijk te optimaliseren. Ook vanwege de hierdoor ontstane mogelijkheid van eilandhoppen.

Gemeentelijke rol: stimulerend.

Verkeersafwikkeling en parkeerproblematiek

De verkeerssituatie op het havengebied van Terschelling vormt een knelpunt. Het betreft de verkeersafhandeling van verkeer van en naar de veerboot en de parkeerproblematiek.

Wat de verkeersproblematiek van de haven betreft sluit deze visie aan op de Structuurvisie Havengebied Terschelling. Uitgangspunt is het verbeteren van de verkeersafwikkeling en het parkeren op het haventerrein.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

De auto vervult voor veel vakantiegangers met name de functie van koffer. Via de auto wordt de vakantiebagage, de eigen fiets en eventueel proviand meegenomen. Tijdens de vakantie wordt de auto verder weinig tot niet meer gebruikt. Dit leidt tot parkeerproblemen bij de aanbieders van verblijfsaccommodaties.

Wij zien meer in de aanpak van de oorzaak dan in de oplossing van het parkeerprobleem zelf. Vandaar dat we gekozen hebben voor de algemene beleidslijn van geen verdere toename en waar mogelijk afname van het autogebruik op het eiland. Als dit slaagt dan stabiliseert of vermindert de parkeerproblematiek van de openbare parkeerterreinen van Terschelling.

Wat de parkeerproblematiek van oud West betreft sluit deze visie aan bij de notitie Parkeren Oud West.

Het is de taak van de ondernemer in de parkeerbehoefte bij het bedrijf te voorzien. Door gerichte voorlichting aan de gast kunnen de ondernemers het autogebruik ontmoedigen.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend, stimulerend en bewaker.

De overige op het eiland aanwezige parkeerterreinen bij de dorpen en bij de recreatievoorzieningen zijn van op dit moment van voldoende omvang om aan de structurele vraag te voldoen. Dit geldt ook voor de fietsenstallingsmogelijkheden.

Hoofdstuk 7 Vermaak

Algemeen

Het aanbieden van vermaak maakt een wezenlijk onderdeel uit van het toeristische product. De tegenwoordige gast stelt hoge eisen aan de kwaliteit van en variatie in voorzieningen. De toerist heeft behoefte aan afwisseling.

De elementen cultuur, educatie/historie, actief/sportief en gezondheid kunnen hierin een rol spelen.

Een veel gehoorde opmerking is het gebrek aan (slechtweerd)voorzieningen op ons eiland. In dit hoofdstuk zullen wij hier op in gaan.

Ontwikkeling van de vermaaksector kan de toeristische aantrekkingskracht van ons eiland vergroten. Zowel voor de verblijfgast als ook voor de dagbezoeker. Daarnaast zijn dergelijke voorzieningen ook beschikbaar voor de eigen bevolking en leveren zo een positieve bijdrage aan woon- en leefklimaat op ons eiland.

Horeca

De horeca profiteert enerzijds van het toerisme. Anderzijds is de horeca ook een wezenlijk onderdeel van de vermaaksector op ons eiland. Zo blijkt uit het TROM onderzoek 2003-2004 dat meer dan de helft van de gasten één of meer keer een bar, café of disco bezoekt en dat bijna driekwart één of meer keer een bezoek brengt aan een restaurant.

Het beleid van het gemeentebestuur van Terschelling is erop gericht een goed en gedifferentieerd voorzieningenniveau in stand te houden en de positieve beleving van de horeca te handhaven. In verband hiermee wordt een actief horecabeleid gevoerd om te voorkomen dat het woon- en leefmilieu en/of de openbare orde nadelig worden beïnvloed door de aanwezigheid van horeca-inrichtingen.

Het beleid is er tevens op gericht de toepassing en werking van bestaande en nieuwe regelgeving op elkaar af te stemmen om zo het kwalitatief hoogwaardige niveau in alle geledingen van de horeca te bewaken en te bevorderen.

In het belang van de bescherming van het woon- en leefklimaat in de gemeente Terschelling, worden er geen nieuwe exploitatievergunningen afgegeven in de categorie café, bars en overige drankverstrekkers.

In de groep spijs- en maaltijdverstrekkers is vestiging van nieuwe bedrijven op beperkte schaal mogelijk. In West-Terschelling en Midsland en in mindere mate in Hoorn is vestiging van commerciële horeca in deze groep uitsluitend aanvaardbaar indien deze geen overlast veroorzaken voor de woon- en leefomgeving

Dit beleid is vastgelegd in de Horecanota Terschelling (op 21 september 1999 vastgesteld door de gemeenteraad).

Het hiervoor geformuleerde horecabeleid dateert van 1999. In de raadsperiode 2006 – 2010 zal het ingezette beleid worden geëvalueerd. Op basis hiervan zullen nieuwe beleidsvoorstellen worden geformuleerd.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, stimulerend, intermediair en bewaker.

Cultuurtoerisme

In hoofdstuk 3 is geconstateerd dat cultuurtoerisme kansen biedt voor de vermaaksector. De musea vormen hiervan het duidelijkste voorbeeld. Museum 't Behouden Huys, het visserijmuseum, het landbouw en wrakkenmuseum vervullen een belangrijke functie. Er valt veel onder de term cultuur(toerisme). Ook het evenement Oerol valt binnen de definitie van cultuurtoerisme. Maar ook de Terschellinger dorpen spelen een belangrijke rol. Zelfs de restanten uit de Tweede Wereldoorlog, zoals de bunkers, hebben een toeristische waarde.

Huifkartochten, evenementen als de dag van het schaap, de geitenkeuring, de Cyprian paarden race op het strand en de andere evenementen met paarden, het volksdansen, optredens van de West Aleta Singers passen ook binnen het cultuurtoerisme. Ook de fietsroute Sporen in het zand en verschillende cultuurhistorische rondleidingen tonen aan dat cultuurtoerisme kansen biedt.

Uit de grote waardering bij de gasten van het op klassieke wijze oogsten van gerst of haver en dorsen (ook genoemd in het gemeentelijke landschapsonwikkelingsplan, uitvoeringsproject "Oude tradities herleven"), blijkt de waarde van het gebruik van landbouw en streekproducten in het (cultuur)toerisme. Ook de cranberrycultuur is hier een voorbeeld van. Naast het gunstige effect voor het toerisme bieden dergelijke initiatieven ook kansen voor de agrarische sector.

Wij zullen in overleg met de betrokkenen mogelijke nieuwe ontwikkelingen in de gaten houden en op haalbaarheid toetsen.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend, faciliterend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Nautische verleden en heden

Een ander sterk punt van het toeristisch product Terschelling is het nautische karakter van het eiland. Overal op het eiland zijn nautische activiteiten en uitingen of zijn overblijfselen van het nautische verleden zichtbaar.

De havens, rondvaarten, Brandaris, betonningsdienst, het reddingswezen, de visserij en tal van andere kleine evenementen zijn allemaal zaken die bij Terschelling horen. Het nautische belang voor het toerisme blijkt de laatste jaren o.a. uit de openstelling van zeesleepboot de Holland en het arrangement waarin een rondvaart met de oudste motorreddingboot ter

wereld (Rutgers van Rozenburg) wordt gecombineerd met een bezoek aan de simulator van de Zeevaartschool.

De ontwikkeling van sporten op nautisch gebied dient te worden bevorderd. Terschelling heeft veel en gevarieerd water. Dat biedt tal van mogelijkheden zoals: kajakken, surfen, zeilen, catvaren, kitesurfen, leren motorbootvaren, etc.

Wij zullen in overleg met de betrokkenen mogelijke nieuwe ontwikkelingen in de gaten houden en op de haalbaarheid toetsen.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend, faciliterend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Slechtweervoorzieningen

Het beperkte aanbod aan slechtweervoorzieningen wordt vaak als aandachtspunt genoemd. Vooral als het zomerweer tegenvalt neemt de roep om slechtweervoorzieningen toe. Door de eilandsituatie kan de gast niet makkelijk terugvallen op een achterland met voorzieningen. De bootreis werkt hier als buffer. Dit houdt in dat ook wat het bezoek betreft de voorzieningen zijn aangewezen op de op het eiland aanwezige gasten. De markt is dus beperkt.

Slechtweerciliciteiten leveren een positieve bijdrage aan seizoensverbreding en vormen een belangrijke voorziening voor de doelgroep gezinnen met kinderen. Wij streven dan ook naar een uitgebreider en gevarieerder aanbod aan voorzieningen. Onder slechtweervoorzieningen vallen niet enkel overdekte voorzieningen. Ook voorzieningen in de buitenlucht kunnen een functie vervullen bij mindere weersomstandigheden.

Wij realiseren ons echter ook dat er maar weinig dagrecreatieve voorzieningen zijn die vanuit zichzelf gasten naar het eiland trekken. Dit geldt bijvoorbeeld wel voor een golfbaan. De gast komt in eerste instantie voor het eiland en het totaalpakket wat hij of zij hier aantreft. Weinig tot geen gasten bezoeken Terschelling specifiek voor voorzieningen als het zwembad of het Centrum voor Natuur en Landschap.

Het opzetten van specifieke commerciële (overdekte) slechtweervoorzieningen achten wij een taak van de private sector. Binnen de planologische kaders staan wij, met inachtneming van de ruimtelijke en karakteristieke waarden van ons eiland in beginsel positief ten aanzien van initiatieven.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Er zijn diverse plannen op het gebied van het aanbieden van activiteiten aan de gast. ET-10 organiseert de laatste jaren weer op kleine schaal activiteiten. De dorpsuizen De Stoek (Hoorn) en Ons Huis (West-Terschelling) spelen met het idee een educatief toeristisch programma te gaan ontwikkelen. Daarnaast zijn er recreatiewerkplannen in Midsland (sportveld en Midsland Kloppend Hart) en speelt er nog de ontwikkeling van een Centrum voor Cultuur en Natuur op Dellewal.

Tussen alle hiervoor genoemde initiatieven/plannen ontbreekt momenteel samenhang. Hier is winst te behalen, maar dit vergt ook een aanzienlijke inspanning.

In eerste instantie achten wij het onze taak de accommodaties te faciliteren waar de activiteiten kunnen plaats vinden. Aandachtspunt is de samenwerking tussen de verschillende partijen (organisatievorm). Het is zaak hiervoor met de diverse betrokkenen op korte termijn een structuur te ontwikkelen.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend, faciliterend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Gezondheidstoerisme / Wellness

Binnen de gekozen speerpunten past ook de ontwikkeling van gezondheidstoerisme. Ook wel aangeduid met de verzamelterm wellness. Het unieke Terschellinger landschap is uitermate geschikt om actief te ontspannen. Daarnaast biedt het imago van rust en frisse lucht mogelijkheden voor de ontwikkeling van ons eiland als wellness- of kuurvakantiebestemming. De vorm van toerisme kan ook een rol spelen bij de ontwikkeling van zorgtoerisme.

Het in de markt zetten van kuur-/wellnessvoorzieningen achten wij een taak van de private sector. Binnen de planologische kaders staan wij, met inachtneming van de ruimtelijke en karakteristieke waarden van ons eiland, in beginsel positief ten aanzien van initiatieven.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Natuurgebieden

De Terschellinger natuur is een trekker van formaat. Vooral de mate waarop nog van deze natuur gebruik kan worden gemaakt, c.q. het gebied dat is opengesteld, is in vergelijking met andere natuurgebieden ruim.

Het gemeentelijke uitgangspunt is dat het openbare karakter van de Terschellinger natuur zoveel mogelijk behouden blijft.

Gemeentelijke rol: intermediair en stimulerend.

Strand

Het strand vormt een primaire attractie. Dit geldt niet alleen voor de zomer, maar voor alle jaargetijden. Het strand kent een gevarieerd gebruik. Van de zonzonbidder, zwemmer in de zomer tot de uitwaaijer in het voor- en naseizoen. Daarnaast zien wij de laatste jaren dat het gebruik van het strand als locatie voor sport- en recreatieactiviteiten toeneemt. Het is van belang de recreatieve beleving van het strand voor alle gebruikers te waarborgen. Dit vergt een specifiek beleid. De gemeente heeft hier in 2005 invulling aan gegeven door het opstellen van een strandnotitie.

Wij beschouwen het strand als trekker van ons toeristische product. In deze visie willen wij ons aansluiten bij het beleid zoals in de strandnotitie is vastgelegd. Het algemene uitgangspunt bij dit beleid is dat alle recreatieve en commerciële activiteiten op het strand ondergeschikt zijn aan de op het strand geldende natuurlijke, ecologische en landschappelijke waarden. Het 'ouderwetse' strandvermaak nabij de strandovergangen geniet de grootst mogelijke bescherming. Er is veel ruimte op het strand, dit laat onverlet dat het wenselijk is die ruimte te gaan indelen, zoneren en af te palen. Dit om ongewenste vermenging van activiteiten tegen te gaan. Het beleid van de gemeente is er op gericht om alle strandpaviljoens permanent te laten staan. Wij streven geen verruiming van individuele strandrijmogelijkheden na.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend, faciliterend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Strandbewaking

Met ingang van het jaar 2003 is er strandbewaking bij de strandovergang van Formerum ingevoerd. Hiermee is in de zomermaanden het Terschellinger strand bewaakt tussen paal 8 en 9 (West aan Zee), tussen paal 10 en 11 (Midsland aan Zee) en bij Formerum aan Zee.

Wij zijn van oordeel dat de bewaakte stranddelen en de perioden waarin de strandwachten aanwezig zijn voldoen. De meerwaarde van een eventuele uitbreiding in plaats en/of tijd staat ons inziens niet in verhouding tot de hiermee gemoeid zijnde kosten.

Gemeentelijke rol: initiërend, faciliterend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Routegebonden recreatie

Uit de TROM onderzoeken blijkt dat wandelen en fietsen de populairste activiteiten op Terschelling zijn. Voor deze activiteiten, maar ook voor bijvoorbeeld de paardensport is de padenstructuur van wezenlijk belang. Terschelling heeft een relatief dicht netwerk van toeristische paden waar de gast kan genieten van het afwisselende hoogwaardige landschap. Ook onderzoek van SBB heeft uitgewezen dat het aanwezige recreatieve netwerk van fiets-, wandel-, men- en ruitersporen aan de vraag voldoet.

Wandelen

Wandelen is één van de oudste vormen van openluchtrecreatie. Door 90% van de bevolking wordt wel eens gewandeld. Terschelling kent het voordeel dat er in de meeste gevallen geen of maar kort voor- en natransport naar het wandelgebied nodig is.

Fietsen

In 1991 is er in opdracht van gemeente en SBB onderzoek gedaan naar het gebruik van en de eventuele knelpunten in het fietspadennetwerk op Terschelling. De resultaten hebben de basis gevormd voor de notitie Fietspaden op Terschelling (Grontmij).

Om de geconstateerde knelpunten op te lossen is er vanaf het begin van de jaren negentig structureel geld en energie gestoken in de optimalisering van het Terschellinger fietspadennetwerk.

De gemeente zal op korte termijn wederom de knelpunten in het fietspadennetwerk inventariseren. Niet alleen de onderhoudstoestand van de fietspaden, maar ook zaken als verkeersveiligheid, ontbrekende schakels, aanvullende voorzieningen zoals rustmogelijkheden en bewegwijzering moeten hierin aan bod komen. SBB is in deze een belangrijke partner.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend, faciliterend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Aanvullende producten als fietsroutes, fietsverhuur, fietsvervoer, fietsstalling en fietskaarten zijn op Terschelling in ruime mate voorhanden. In het structuurplan 'Terschelling voorbij 2000' is aangegeven dat de gemeente met betrekking tot de fietsverhuurbedrijven, gezien de negatieve ruimtelijke uitstraling van deze bedrijfstak, wil nagaan in hoeverre bundeling van krachten en coördinatie van activiteiten kan leiden tot een wat minder "uitbundige" presentatie en een bescheidener ruimtegebruik. Ons inziens kan deze beleidslijn in deze toeristische visie worden worden voortgezet. De gast is gebaat bij een bundeling van krachten en coördinatie van activiteiten. Daarnaast is het landschap gebaat bij een minder "uitbundige" presentatie en een bescheidener ruimtegebruik.

De in het structuurplan geformuleerde beleidslijn over fietsverhuurbedrijven dat de gemeente, gezien de negatieve ruimtelijke uitstraling van deze bedrijfstak, wil nagaan in hoeverre bundeling van krachten en coördinatie van activiteiten kan leiden tot een wat minder "uitbundige" presentatie en een bescheidener ruimtegebruik, willen wij voortzetten.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend, faciliterend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Paardrijden

De mogelijkheden voor routegebonden paardensport zijn in ruime mate op het eiland aanwezig. In de jaren negentig heeft SBB ingespeeld op de vraag naar menpaden. De momenteel aanwezige structuur biedt de paardensporter een uitstekende basis. Wij constateren dat, ondanks de bijzondere mogelijkheden die ons eiland aan deze doelgroep biedt, maar weinig specifiek bezoek (arrangementen) van de grond komt. Bij toekomstige plannen tot verharding van het nu aanwezige zandpadennetwerk dienen de belangen van de paardensport betrokken te worden. Aandachtspunt is de realisatie van doorgaande oost-west verbindingen.

Wij achten het de taak van ondernemend Terschelling deze doelgroep te bedienen.

Gemeentelijke rol: intermediair en stimulerend.

Skeeleren

Het skeeleren (toerrijden) heeft in Nederland een vlucht genomen. Deze sport conflicteert met overige verkeersdeelnemers. Dit heeft in den lande geleid tot de aanleg van speciale skatebanen en afgezette parkoersen.

Een specifieke skeelervoorziening achten wij voor Terschelling niet haalbaar. Tevens zijn wij van oordeel dat het Terschellinger fietspadennet zich qua materiaal, wegbreedte en gebruiksfrequentie niet leent voor het skeeleren. Wij zien dan ook geen aanleiding specifieke aandacht te besteden deze doelgroep.

Gemeentelijke rol: --

Naast de toerrijders onderscheidt de Nederlandse skatebond tevens:

- Schoolplein skaters: jeugd die voor de lol skaten rond huis, school en speelplaatsen.
- Stunt skaters: jongeren die stunts in halfpipes en op straatparkoersen.

Deze doelgroepen vragen een geheel andere aanpak dan de toerrijders. Ook vanuit de lokale jeugd is reeds een aantal keer om een skatevoorziening verzocht.

Wij zijn van oordeel dat de eventuele aanleg van een dergelijke voorziening vanuit de lokale optiek moet worden bekeken en niet vanuit een toeristische. In deze visie gaan wij daarom niet verder op dit onderdeel in. Dit laat onverlet dat een eventueel gerealiseerde voorziening voor de lokale jeugd ook een toeristische functie zal vervullen.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend, faciliterend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Langlaufloipe

Sporadisch valt er op Terschelling dusdanig veel sneeuw dat wintersportactiviteiten mogelijk zijn. Het Terschellinger landschap leent zich uitstekend voor sleeën en langlaufen. SBB speelt hier op in door het trekken van langlaufloipes in hun beheersgebied. Bij langdurige sneeuwperiodes kan hier meer dan nu van worden geprofiteerd. Wij zien dan kansen voor arrangementen en dagbezoek. Het rijden met arrensleeën is een uit cultuurhistorisch oogpunt interessante recreatievorm.

Sportieve recreatievormen

Op Terschelling zijn een aantal bedrijven gespecialiseerd in het aanbieden van outdoor activiteiten. Zij spelen hiermee in op de in de markt aanwezige vraag. In het merendeel van de activiteiten zijn geen speciale voorzieningen en terreinen vereist. De activiteiten vinden plaats in de biotopen die het eiland rijk is (bos, duin, strand, zee, etc.).

Gemeentelijk aandachtspunt is de afstemming tussen deze outdooractiviteiten en de overige gebruikers van ons gebied. De gemeentelijke sportaccommodaties staan ook ter beschikking van de gast.

Gemeentelijke rol: intermediair en stimulerend.

Golfbaan

Het aantal golfers in Nederland is de laatste jaren explosief toegenomen. Hierdoor is golf op dit moment de snelst groeiende sport in Nederland. Met circa 220.000 beoefenaars is het zelfs de vierde sport van ons land.

Uit notities van de Nederlandse Golf Federatie (NGF), blijkt dat het aantal huidige en nieuw geplande golfbanen achter blijft bij de vraag. Er moeten nieuwe banen bijkomen om voldoende plaats te kunnen bieden aan het groeiende aantal golfers. De verwachting is dat het aantal beoefenaars tot het jaar 2010 zal stijgen tot minimaal 300.000 en mogelijk tot zelfs 400.000.

Wij zijn van oordeel dat de golfsport uitstekend past binnen het algemene beleidsuitgangspunt van deze visie.

Wij zullen op korte termijn in overleg met de betrokkenen de mogelijkheden van de aanleg van een golfbaan onderzoeken. In eerste instantie willen wij inzetten op een baan met hoge natuurwaarden in het beheersgebied van Staatsbosbeheer. Hierdoor kan een bijzondere golfbaan ontstaan die zich onderscheidt van overige in Nederland aanwezige banen. Deze (inter)nationale allure biedt mogelijkheden de baan tevens een promotionele functie voor het eiland te laten vervullen.

Daarnaast zullen wij de mogelijkheden voor een golfvoorziening (driving range en Pitch & Put) voor een bredere doelgroep onderzoeken. Wij staan een private exploitatie voor.

Gemeentelijke rol: voorwaardenscheppend, faciliterend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Evenementen

Evenementen zijn uit economisch opzicht aantrekkelijk omdat ze enerzijds het eiland promoten (publiciteit) en anderzijds toeristen aantrekken.

Bij de provincie zijn de culturele en de economische afdeling bezig met het opstellen van een evenementenbeleid. Beide onderdelen worden momenteel op elkaar afgestemd.

Vanwege het belang van evenementen willen wij de mogelijkheden voor de realisatie van een permanent evenemententerrein met een goed geëquipeerde infrastructuur (drainage, riool, parkeren, fietsenstalling, etc.) onderzoeken.

Gemeentelijke rol: initiërend, voorwaardenscheppend, faciliterend, intermediair, stimulerend en bewaker.

Dit evenemententerrein is mogelijk ook een plek waar beeldende Oerolkunst een vaste plaats kan krijgen. In het volgende hoofdstuk zullen wij op de organisatorische aspecten van de evenementen ingaan.

Themajaren

In de jaren negentig zijn met succes een aantal themajaren (Brandaris 400, Willem Barentsz, Lutine) georganiseerd.

Wij vinden de organisatie van themajaren primair de taak van de private sector. Afhankelijk van het thema zien wij mogelijk ook een rol voor de gemeentelijke musea weggelegd.

Gemeentelijke rol: faciliterend, intermediair en stimulerend.

Hoofdstuk 8 Marketing en promotie

Algemeen

Uit de TROM-rapporten valt duidelijk op te maken waar de gast voor komt. De belangrijkste redenen voor de vakantiegangers om voor Terschelling te kiezen zijn: zee/strand (door 63% genoemd), landschap/natuur (57%) en het eilandgevoel (53%).

Fietsen en wandelen zijn veruit de meest populaire activiteiten van toeristen op Terschelling. Driekwart van de toeristen fietst elke dag of regelmatig en tweederde wandelt elke dag of regelmatig. Iets minder dan tweederde (65%) brengt elke dag of regelmatig een bezoek aan het strand. Ook uit de waardering die gasten in de enquête geven valt veel informatie te halen. De hoogste waardering wordt gegeven aan een bezoek aan een natuurgebied en aan strandbezoek (8,4). Ook de populaire activiteiten fietsen en wandelen krijgen een hoge waardering (beide een 8,3). Het bosbezoek en het wadbezoek krijgen eveneens een hoge gemiddelde waardering (respectievelijk 8,1 en 8,2). Het voorgaande geeft inzicht in de bezoekmotieven van de gast. Hier moet in de marketing en promotie op worden ingespeeld.

Werelderfgoed

Uit het oogpunt van marketing en promotie zou het een gunstige ontwikkeling zijn als de toekenning van de Werelderfgoedstatus aan de Waddenzee doorgang zal vinden. Dit past prima bij het imago dat het Waddengebied wil uitstralen.

Aanwijzing van de Waddenzee als Unesco Werelderfgoed benadrukt mondiaal nog eens uitdrukkelijk de waarde van het gebied als één van de belangrijkste zeenatuurgebieden ter wereld. Natuur en de ongerepte weidsheid van het Waddenlandschap is één van de belangrijkste elementen in het toeristische product van de eilanden. Wij verwachten dat een aanwijzing van het gebied en de publiciteit die dat teweeg brengt nieuw elan zal geven aan de aantrekkelijkheid van het gebied. Het verkrijgen van de status zal in die zin een versterking van het imago van de Waddeneilanden tot gevolg hebben. In samenhang daarmee verwachten wij, met name bij de internationale gast, een groeiende, positieve belangstelling voor het Waddengebied.

De aanwijzing als werelderfgoedsite is een kwalitatieve erkenning en geen juridisch instrument. Het maakt in die zin dan ook geen deel uit van de het beleid ter bescherming van de Waddenzee. Voor deze bescherming is reeds een breed scala aan wetgeving aanwezig (NB-wet, Vogel- en habitatrichtlijn, Flora- en faunawet, etc.). Het ministerie van LNV heeft aangeboden om over het voorgaande een bij het besluit tot aanwijzing behorend convenant op te stellen. Wij verwachten dan ook niet dat de aanduiding van het gebied als werelderfgoed zal leiden nieuwe beperkende maatregelen voor de bewoners en de gebruikers van het gebied.

Daarnaast zal het predikaat werelderfgoed wellicht een positieve rol kunnen spelen bij de verwerving van gelden bij externe subsidieverstrekkers.

Terschelling staat positief tegenover een aanwijzing van de Waddenzee als Unesco Werelderfgoed.

Gemeentelijke rol: stimulerend en intermediair.

VVV Terschelling

De nieuwe VVV-structuur is op bladzijde 37 van de bijlage beschreven. In de nieuwe VVV structuur zijn vier onderdelen te onderscheiden, te weten:

1. De balie- en informatiefunctie.
2. De boekingscentrale.
3. De evenementen stichting.
4. De marketing en promotie stichting.

Ad. 1.

Deze functie is van belang voor de gast en de burgers van Terschelling. Ook de gemeente heeft belang bij een goed functionerende balie- en informatiefunctie.

Ad. 2.

Wij zijn van oordeel dat het in stand houden van de boekingscentrale een taak is van de gezamenlijke ondernemers. Deze centrale en de overige hier aan toe te rekenen kosten moeten uit de inkomsten/provisie van de centrale worden bekostigd.

Ad. 3.

Evenementen zijn steeds meer een belangrijk onderdeel van het toeristische product gaan vormen. Als gemeente dragen wij structureel en incidenteel bij aan op Terschelling georganiseerde evenementen (Oerol, HT-roeirace, berenloop). Dit vergt ambtelijke inzet. Het zou efficiënter zijn onze bijdragen aan een evenementenstichting over te maken en deze de verdeling over de verschillende organisatoren te laten verzorgen. In de nu voorliggende VVV structuur is dit onderdeel nog onvoldoende uitgewerkt. In het kader van deze visie lijkt het ons zinvol in overleg met alle betrokkenen te onderzoeken of er een mogelijkheid bestaat de financiering van dergelijke evenementen te centraliseren. Dit biedt ons inziens voordelen voor zowel de subsidiegevers als ook voor de subsidieaanvragers.

Ad. 4.

De voordelen van een aparte stichting voor het opstellen en uitvoeren van een marketingstrategie worden door ons onderschreven. Als gemeente hebben wij er in het verleden voor gekozen de eilandpromotie in brede zin bij de VVV onder te brengen. Dit is een logische keuze die ons inziens geen aanpassing behoeft.

Wij streven er naar medio 2007 de toekomstige opzet van de subsidiering van de VVV-organisatie op te pakken, zodat de financiële consequenties in de gemeentebegroting 2008 kunnen worden meegenomen.

Gemeentelijke rol: faciliterend, intermediair en stimulerend.

Marketing- en promotieplannen

In hoofdstuk 2 zijn het positioneringsdocument van de Stichting Marketing en Promotie en het Strategisch Toeristisch Marketingplan Waddeneilanden van Marktplan aan de orde geweest.

De Stichting Marketing en Promotie beperkt zich enkel tot Terschelling terwijl Marktplan ook aandacht besteedt aan de Waddenbrede marketing.

Wij onderschrijven het belang van een gezamenlijk Waddenmerk. Wij hebben geconstateerd dat de noodzaak hiertoe ook bij de betrokkenen op het eiland wordt onderkend, maar dat men er niet in slaagt over de angst voor concurrentie heen te stappen. Wij vinden het een taak van de gemeentebesturen hier een meer coördinerende rol in te spelen. De volgende partijen dienen hierbij betrokken te worden: de Waddenfederatie, de nieuwe promotieorganisatie Fryslân Marketing en de provincie.

Gemeentelijke rol: faciliterend, intermediair en stimulerend.

Vanwege het schrijven van deze visie is nog niet inhoudelijk op het positioneringsdocument van de Stichting Marketing en Promotie gereageerd. Op basis van een eerste bestudering constateren wij dat het positioneringsdocument en ook het Strategisch Toeristisch Marketingplan Waddeneilanden bruikbare onderdelen bevatten.

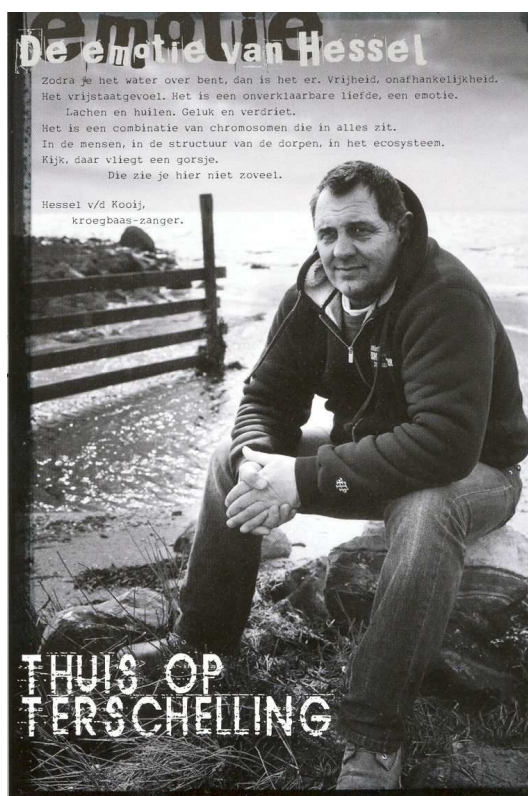
Wij onderschrijven de in het positioneringsdocument geformuleerde en op het eiland breed gedragen propositie. Wij achten het mede onze taak in overleg met de Stichting Marketing en Promotie na te gaan hoe de bruikbare onderdelen uit het positioneringsdocument en het Strategisch Toeristisch Marketingplan Waddeneilanden kunnen worden geïntegreerd.

Gemeentelijke rol: faciliterend, intermediair en stimulerend.

Tot slot onderschrijven wij de opmerking van Horeca Nederland, afdeling Terschelling dat de promotie op Terschelling zelf begint. Een goede prijs-kwaliteitverhouding en goed gastheerschap zijn termen die hierbij om de hoek komen kijken. Dit leidt tot een positieve mond-tot-mondreclame en heeft een positief effect op het herhalingsbezoek. Niet alleen de aanbieders van het toeristische product zijn ambassadeur voor het eiland, ook de bewoners vervullen hierin een rol.

Wij zijn bereid initiatieven gericht op de bevordering van de kwaliteit en het gastheerschap te ondersteunen.

Gemeentelijke rol: faciliterend, intermediair en stimulerend.

Hoofdstuk 9 Programma van Actiepunten

Actiepunten

In de voorgaande hoofdstukken zijn voor de verschillende werkvelden beleidslijnen geformuleerd. In de doelstelling is reeds aangegeven dat deze toekomstvisie een visie op hoofdlijnen is. Dit geldt ook voor het programma van actiepunten. Het is niet de bedoeling in deze visie reeds een gedetailleerde uitwerking van deze actiepunten op te nemen.

Wij hebben gekozen voor een duale opzet. De gemeenteraad stelt de visie met het programma van actiepunten vast en geeft zo de kaders aan. Daarnaast worden de financiële kaders via de gemeentebegroting en ruimtelijk kaders via de bestemmingsplannen aangegeven.

Het college is verantwoordelijk voor de uitwerking van de actiepunten binnen de door de gemeenteraad gestelde kaders. Jaarlijks legt het college hierover aan de raad verantwoording af.

Ook in het programma van actiepunten is de onderverdeling: Algemeen, Verblijf, Vervoer, Vermaak en Promotie en marketing aangehouden.

Werkveld	Actiepunten
Algemeen	<ul style="list-style-type: none">▶ Opzetten en/of optimaliseren van regionale en lokale samenwerking op het gebied van toerisme.▶ Ontwikkelingen blijven monitoren/onderzoeken. Aandacht voor gezamenlijk onderzoek en gebruik onderzoeksgegevens.▶ Benutten kansen voor zakelijk toerisme, dagtoerisme en agrotourisme.▶ Aandacht voor landschap als drager van het toeristische product.▶ Waar mogelijk bijdrage leveren aan professionalisering ondernemerschap, verbetering gastheerschap en klantvriendelijkheid.▶ Verbeteren toeristische informatievoorziening.▶ Milieuzorg.
Verblijf	<ul style="list-style-type: none">▶ Ontwikkelen systematiek verantwoorde en beheersbare groei.▶ Realiseren van de gewenste beheersbare en verantwoorde groei.▶ Verhogen bezettingsgraad.▶ Ruimtelijk beleid dat mogelijkheden biedt om in te spelen op marktontwikkelingen.▶ Optimalisatie systeem beddenboekhouding.
Vermaak	<ul style="list-style-type: none">▶ Optimaliseren routenetwerken op het eiland.▶ Uitbreiding mogelijkheden dagrecreatie.▶ Benutten kansen natuur-, cultuur- en gezondheidstoerisme.
Vervoer	<ul style="list-style-type: none">▶ Manifesteren als wandel-/fietseiland.▶ Verbeteren vervoersaanbod openbaar vervoer.▶ Onderzoek mogelijkheden milieuvriendelijker vervoer.▶ Specifieke aandacht parkeerproblematiek.▶ Optimaliseren verkeerssituatie.
Marketing & Promotie	<ul style="list-style-type: none">▶ Evaluatie recente ontwikkelingen op het gebied van marketing en promotie.

Resultaten

In deze visie zijn uitgangspunten en beleidsdoelen geformuleerd. Hiermee wordt een resultaat nagestreefd. Via dit programma van actiepunten zal worden getracht deze te bereiken. Wij achten het van belang regelmatig te evalueren of wij hierin zijn geslaagd. In een deel van de gevallen zijn de resultaten direct meetbaar in bijvoorbeeld hectares,

slaapplaatsen, kilometers, projecten en voorzieningen. Van andere maatregelen zijn de effecten niet direct waarneembaar. Wij zullen trachten deze effecten in kaart te brengen via de ontwikkeling van:

- Werkgelegenheid.
- Bezoekersaantallen en aantal overnachtingen.
- Toeristische bestedingen.

Hoofdstuk 10 Financiën

In dit rapport heeft de gemeente Terschelling haar toeristische toekomstvisie verwoord. Via het in het vorige hoofdstuk aangegeven programma van actiepunten wordt invulling gegeven aan de in deze visie geformuleerde beleidslijnen. Dit heeft een prijskaartje. Als gemeente kunnen we rechtstreeks investeren en/of er kan sprake zijn van cofinanciering van initiatieven van derden.

De benodigde investeringsruimte willen wij als volgt trachten te realiseren.

Reguliere posten in de gemeentebegroting

Opbrengst toeristenbelasting

De Terschellinger economie drijft grotendeels op het toerisme. Voor de gemeente betekent het toerisme ook extra kostenposten. Daarom wordt er toeristenbelasting geheven. Uitgangspunt is dat de geïnde toeristenbelasting volledig aan de gast ten goede komt, oftewel direct of indirect wordt geïnvesteerd in het toeristisch product Terschelling.

Met ingang van 1 januari 2006 is de gemeente Terschelling overgestapt op het systeem waarbij de toeristenbelasting forfaitair bij de logiesverstrekker wordt geïnd. Reden hiervoor was het besluit van rederij Doeksen geen medewerking te willen verlenen aan een verdere verhoging van het bootkaartje door de toeristenbelasting (verhoging dagtarief of inning meer dagen). Wat ook speelt is het feit dat het forfaitaire systeem naar de toerist toe rechtvaardiger is. De hoogte van de te betalen belasting is gekoppeld aan de daadwerkelijke verblijfsduur van de gast.

Op het moment van het schrijven van deze visie is nog onduidelijk of de nieuwe systematiek meer opbrengsten zal opleveren. Gelet op het belang van het toerisme willen wij de eventuele meeropbrengsten deels beschikbaar stellen voor de uitvoering van deze visie. Uitgangspunt blijft dat ook deze opbrengst ten goede komt aan het toeristisch product.

Opbrengst forensenbelasting

Met ingang van 1 januari 2006 is tevens de forensenbelasting ingevoerd. Bij forensenbelasting moet niet direct worden gedacht aan de letterlijke betekenis van het woord 'forens'. Het is een belasting die betrekking heeft op de eigenaren van tweede woningen. Ook deze eigenaren maken tijdens hun aanwezigheid op het eiland gebruik van de voorzieningen die via de opbrengst toeristenbelasting worden gefinancierd. Dit rechtvaardigt het besluit ook de opbrengst van de forensenbelasting ten goede te laten komen aan het toeristische product Terschelling.

Budget cofinanciering

Bij de behandeling van de voorjaarsnota 2005 heeft de gemeenteraad met ingang van 2005 een jaarlijks budget van € 50.000 beschikbaar gesteld voor gemeentelijke projecten of voor cofinanciering van projecten van derden die passen binnen de provinciale subsidiekaders.

Reserve recreatie

Hiervoor is op de opbrengst van de toeristenbelasting ingegaan. In jaren waarin er meer opbrengsten dan kosten waren, is de opbrengst overgeheveld naar de zogenaamde reserve recreatie. Vanuit deze reserve kunnen incidentele investeringen in het toeristisch product worden gefinancierd.

Externe subsidiegelden

Overheid

In de provincie Fryslân is in 2001 de zogenaamde gebiedsgerichte aanpak ingevoerd. Hiervoor is de provincie in 6 gebieden opgedeeld. Eén van deze gebieden is de regio Friese Waddeneilanden. Per deelgebied functioneert een projectbureau. Dit bureau richt zich op het verwerven van projecten en het doorgeleiden daarvan naar de diverse subsidieprogramma's.

Eind jaren negentig is een aantal Rijksregelingen voor het stedelijk gebied gebundeld in het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). In het landelijk gebied komt deze bundeling van regelingen in de vorm van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Voor de periode 2007–2013 wordt deze nieuwe systematiek ingevoerd. De Europese, Rijks (ILG) en provinciale middelen worden gebundeld. Het inzetten van de budgetten gebeurt op basis van een Provinciaal meerjarenprogramma (PMJP). Dit programma vormt tevens de basis voor het met het Rijk af te sluiten Convenant Gebiedsgerichte Inrichting Landelijk Gebied 2007-2013.

Bij elk project/initiatief voortvloeiend uit deze toekomstvisie zullen wij in overleg met het projectbureau de mogelijkheden voor externe subsidiëring in kaart brengen.

De provincie bundelt haar subsidieregelingen in het Fries Investeringsfonds Landelijk Gebied (FILG). Hierin zal ook de subsidieverordening recreatie en toerisme Fryslân (Fonds R&T) worden ondergebracht. Deze verordening is bedoeld om het toeristische en recreatieve aanbod in de provincie te bevorderen, te versterken en te verbeteren. De subsidie uit deze regeling bedraagt maximaal € 40.000 per project.

Fondsen

Naast de overheids subsidieregelingen zijn er ook maatschappelijke fondsen, waarop incidenteel een beroep gedaan kan worden. Er kan hierbij gedacht worden aan onder andere:

ANWB fonds

Het doel van het fonds is het ondersteunen van initiatieven en projecten op het gebied van recreatie, toerisme, verkeer en vervoer met aandacht voor milieu en landschappelijke cultuurhistorische waarden.

Prins Bernhard Cultuurfonds

Het Prins Bernhard Cultuurfonds steunt de cultuur en het natuurbehoud op drie manieren: via subsidies, via opdrachten en via prijzen.

Het fonds ondersteunt projecten en investeringen op onder andere de volgende gebieden: natuurbehoud, monumentenzorg en kunst- en cultuureducatie. Het Prins Bernhard Cultuurfonds steunt projecten van landelijk belang, de vijftien afdelingen steunen projecten van provinciaal, regionaal of plaatselijk belang.

VSB fonds

Het VSB Fonds heeft brede maatschappelijke doelstellingen, met de nadruk op aspecten die een duurzame samenleving bevorderen. In het bijzonder richt het VSB Fonds zich op projecten binnen onderstaande aandachtsgebieden:

- Zorg en Welzijn;
- Kunst en Cultuur: met name de bevordering van cultuurdeelname en instandhouding van het cultureel erfgoed;

- Sport en Recreatie: projecten die deelname aan sport en recreatieve activiteiten door brede groepen bevorderen;
- Natuur en Milieu: in het bijzonder projecten die gericht zijn op landschapsbehoud. Daarnaast aandacht voor natuur- en milieueducatie.

In Friesland is een regionaal VSB fonds aanwezig.

Bouwfonds Cultuurfonds

Het fonds staat in beginsel open voor alle cultureel getinte aanvragen die een relatie hebben met het werkterrein van het Bouwfonds. Dus een relatie met bouwen, de gebouwde omgeving, architectuur of natuur en milieu. Dit kunnen projecten en activiteiten zijn zoals restauraties, musea, (ver-)bouwprojecten, beeldende kunst, tentoonstellingen, evenementen en publicaties. Daarnaast richt het Cultuurfonds zich op projecten rond behoud en verbetering van natuur en milieu.

KNHM, Vereniging Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij

De doelstelling van de vereniging is in en buiten Nederland bij te dragen aan de verbetering van de kwaliteit van de menselijke leefomgeving, o.a. op het gebied van inrichting van de ruimte, milieubesef en de woonomgeving.

Particuliere investeringen

In hoofdstuk 3 is geconcludeerd dat het toeristisch product een samenspel is van reis, verblijf en activiteit. Dit maakt het toeristische beleid en product een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen. Dit heeft zich onder andere geuit in de rol die het platform recreatie en toerisme in de totstandkoming van deze toekomstvisie heeft gespeeld.

Wij achten de tijd nu dan ook rijp om nog meer samen met de particuliere sector publieke doelstellingen te realiseren en tegelijkertijd particuliere ontwikkelingen van de grond te krijgen, waarbij een substantieel deel van de investeringen voor de private partijen is. Het rendement van de publieke investeringen komt namelijk ook voor een aanzienlijk deel terecht in de particuliere sector.

Overig

Verevening / Rood voor groen principe

De Grondexploitatiewet (GREX-wet) maakt het instrument van verevening mogelijk.

Verevening houdt in dat winst op het ene deelproject wordt gebruikt ter (mede)bekostiging van andere deelprojecten. Volgens de Stichting Recreatie, Kennis en Innovatiecentrum kan de gemeente een ondernemer die wil uitbreiden vragen in natuur te investeren. Wil de ondernemer dat niet, dan krijgt hij geen vergunning.

Een vorm van verevening die reeds in de praktijk wordt toegepast is het rood voor groen principe. De gedachte is eenvoudig. Rode functies op de kaart, leveren geld op, maar gaan meestal ten koste van groen. Het idee van Rood voor Groen is om een deel van deze winst te gebruiken om meer groen, of groen van een betere kwaliteit te realiseren. Op die manier kunnen natuurwaarden, het landschap en/of recreatiemogelijkheden verbeterd worden.

Op korte termijn moet worden onderzocht wat voor mogelijkheden er zijn het rood voor groen principe op Terschelling toe te passen. Uitgangspunt hierbij is dat het principe gewenste ontwikkelingen niet moet frustreren.

Bijlagen

Rol gemeente door de jaren heen

In de aanleiding is aangegeven dat de gemeente Terschelling een actuele sectorale notitie op het gebied van recreatie en toerisme ontbeert waarin een beleidsvisie voor meerdere jaren wordt geformuleerd.

Dit wil echter niet zeggen dat de gemeente op dit gebied heeft stilgezeten.

Na de tweede wereldoorlog kwam onder andere als gevolg van de toename van vrije tijd en inkomen en de betere mobiliteit naar Harlingen en de betere en meer frequentie bootverbinding naar het eiland het toerisme in een stroomversnelling.

Het aanbod volgde de vraag. Steeds meer eilanders speelden op het toerisme in en ontdekten dat hiermee een boterham te verdienen viel. Toerisme bleef echter voornamelijk als tweede tak uitgeoefend. Langzaam maar zeker verdrong het toerisme echter de eerste tak.

Het gemeentelijk beleid in die tijd was reactief en kende een hoog ad hoc gehalte.

Door dit alles groeide in jaren vijftig en zestig bij de diverse overheden het besef dat het noodzaak was de ontwikkeling (met name de ruimtelijke) van het toerisme te reguleren. Dit was ook de periode waarin de gemeente de mogelijkheden voor bouw in de kuststrook aanzienlijk beperkte. Voor de oorlog had de Staat in de kuststrook duingronden uitgegeven. In die tijd werd gedacht aan bebouwing van het gebied van West aan Zee t/m Formerum aan Zee.

Gemeentelijke bemoeienis was er ook omdat bleek dat de ontwikkeling van het toerisme nogal wat gevolgen had voor de overige sectoren op het eiland. Ook negatieve gevolgen. Er was behoefte aan een meer integrale benadering.

Om de afstemming tussen de verschillende sectoren in goede banen te leiden besloot de gemeente in het begin van de jaren 70 een structuurplan te ontwikkelen.

Het structuurplan omvatte een algemene doelstelling voor het gemeentelijke ruimtelijke beleid. En er waren deeldoelstellingen voor de thema's landschap, recreatie, werkgelegenheid, bevolking, bebouwing, verkeer en voorzieningen.

Ook in andere plannen werd ingegaan op recreatie en toerisme. We noemen hier een aantal in vogelvlucht:

- Het Recreatieschap de Friese Wadden (1974-1992) heeft zich o.a. beziggehouden met recreatief toeristische studies.
- Recreatie-deelplan Terschelling (naar aanleiding van een studie van het recreatieschap werd besloten voor elk eiland een recreatie deelplan op te stellen waarin het recreatiebeleid per eiland verder vorm kon krijgen).
- Reactie op het Toeristisch Recreatief Actie Plan. Het zogenaamde TRAP-rapport is in opdracht van de Terschellinger ondernemers opgesteld door het Instituut Midden- en Kleinbedrijf. Doel was het opstellen van een ondernemersgericht actieplan om actief te kunnen inspelen op de gewenste verlenging van het seizoen om daarmee te kunnen komen tot een versterking van Terschelling als vakantiebestemming. Een plan vanuit de ondernemers waarop de gemeente een reactie heeft geformuleerd.
- Kampeerbeleid. Wat het aantal slaapplekken betreft de grootste verblijfssector op Terschelling met een eigen wettelijk regiem (Kampeerwet en momenteel de Wet op de Openluchtrecreatie). Vandaar dat er specifiek beleid is opgesteld.

- Beleidsnota Zomerhuizen. Hoe gaan we om met de zomerhuisgebieden. Geen groei wel inbreiding.
- Beleidsnota Hotel en Pensions als reactie op het TRAP rapport. Hoe kan de daling van het aantal slaapplekken in deze sector een halt worden toegevoerd en worden omgezet in een stijging.
- Diverse bestemmingsplannen.
- Onderzoek fietspadennet + Analyse van de knelpunten in het net.
- Evaluatie toeristische ontwikkeling door de Grontmij.
- Beddenboekhouding. Aanleiding hiervoor vormde de discussie met provincie en ministeries over het aantal slaapplekken op de Waddeneilanden.
- Horecanota Terschelling.
- Het landschapsonwikkelingsplan en diens voorloper het landschapsbeleidsplan.
- De welstandsnota.
- Structuurplan Terschelling voorbij 2000 (actualisatie van het plan uit 1974).

Conclusie

Al deze plannen en met name het afgewogen beleid met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor het toerisme hebben geleid tot het product wat heden ten dage aan de gast wordt aangeboden. Een product dat afwisselend en passend bij de aard en omvang van ons eiland is.

Daarnaast heeft de gemeente door de ontwikkeling van het voorzieningen als: fietspaden, musea, het zwembad, de jachthaven, etc. direct een bijdrage geleverd aan het toeristische product. Dit geldt ook voor de steun aan de VVV-organisatie, de medewerking aan evenementen, strandbewaking, co-financiering van projecten van derden etc.

Relevant beleid

Europa

Vogel- en Habitatrichtlijn

Korte beschrijving

Het hoofddoel van de Vogelrichtlijn is het instandhouden van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europees grondgebied van de Lidstaten. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden, de speciale beschermingszones en te beschermen soorten.

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door bijzondere natuurlijke milieus en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is in stand te houden. De Habitatrichtlijn kent evenals de vogelrichtlijn twee beschermingsdoelen:

1. De bescherming van gebieden waarin belangrijke habitats en soorten voorkomen.
2. De bescherming van zeldzame en bedreigde planten- en diersoorten.

Aangezien de Habitatrichtlijn bedoeld is als een aanvulling op de Vogelrichtlijn, worden in de Habitatrichtlijn geen vogelsoorten genoemd.

De Waddeneilanden met hun rijke natuur hebben als onderdeel van het internationaal belangrijke Waddengebied intensief met beide richtlijnen te maken. De EU verplicht alle lidstaten de uit de beide richtlijnen voortkomende bepalingen om te zetten in bindende nationale regelgeving. Zo moeten passende maatregelen genomen worden om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de leefgebieden in de speciale beschermingszones niet verslechtert. Ook mogen soorten, waarvoor dergelijke zones zijn aangewezen, niet worden verstoord. Het Rijk heeft inmiddels de soortbeschermingsbepalingen uit beide richtlijnen opgenomen in de nieuwe Flora- en Faunawet en in de Natuurbeschermingswet die per 1 oktober 2005 in werking is getreden.

De Europese Unie heeft een zeer gevarieerde en rijke natuur, die van grote biologische, esthetische, genetische en economische waarde is. Om deze natuur te behouden heeft de EU het initiatief genomen voor Natura 2000. Dit is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Dit netwerk vormt de hoeksteen van het beleid van de EU voor behoud en herstel van biodiversiteit.

Het netwerk omvat alle gebieden die zijn beschermd op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Deze richtlijnen zijn in Nederland geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998. Natura 2000 (Vogel- en Habitatrichtlijn) schrijft ook maatregelen voor soortenbescherming voor. In Nederland zijn deze maatregelen vertaald in de Flora- en faunawet.

Gevolgen toerisme Terschelling

Terschelling, met uitzondering van de polder en de dorpen, is op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn aangewezen als beschermd gebied.

De Vogel- en Habitatrichtlijn verplicht overheden om op te treden als er sprake is van achteruitgang van de te beschermen leefgebieden en soorten als gevolg van bestaand gebruik van de 'speciale beschermingszones'.

Op alle Waddeneilanden gelden reeds regels voor toelaten van activiteiten in het buitengebied en natuurgebieden (via de Natuurbeschermingswet, bestemmingsplannen en de Algemene Plaatselijke Verordening).

Activiteiten zoals cranberry's plukken, zeekraal snijden, mossels rapen en rijden op het strand met auto's kunnen in sommige situaties ten koste gaan van natuurwaarden die in het

kader van de Europese richtlijnen moeten worden beschermd. Voor bestaand gebruik geldt dat de gemeente wel de plicht heeft om de gunstige staat van instandhouding te bewaken. Er kan op sommige plaatsen en in sommige tijden van het jaar verstoring of beschadiging optreden van bepaalde te beschermen leefgebieden of soorten. De omvang en intensiteit van de genoemde activiteiten zijn bepalend voor deze strijdigheid evenals in sommige situaties het tijdstip en de plaats. Daarbij speelt ook de samenhang met andere activiteiten een rol.

Nieuwe plannen of projecten in of in de nabijheid van speciale beschermingszones moeten worden getoetst volgens het in artikel 6 lid 3 en 4 van de Habitatrichtlijn opgenomen afwegingskader. Dit afwegingskader stelt dat voor elk plan of project dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied een 'passende beoordeling' wordt gemaakt van de gevolgen voor het gebied, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Het bevoegd gezag mag alleen toestemming geven als het plan de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet aantast. Hiervan mag alleen worden afgeweken als er géén alternatieve oplossingen zijn om het plan te realiseren en het plan tevens een groot openbaar belang dient. Daaronder kunnen ook openbare (dus geen individuele), sociale of economische belangen vallen. In het geval van gebieden met prioritaire soorten of habitats gelden hiervoor striktere eisen. Uitsluitend argumenten die verband houden met de (volks)gezondheid, de openbare veiligheid of uit een oogpunt van natuur- en milieubescherming kunnen worden gebruikt. In andere gevallen van dwingende redenen van openbaar belang dient altijd de Europese Commissie, via het Ministerie van LNV, om advies te worden gevraagd. Bij een dergelijk besluit moeten alle nodige compenserende maatregelen worden genomen. Voor ingrepen zonder significante gevolgen hoeft het afwegingskader niet te worden doorlopen.

In het kader van Natura 2000 moeten beheerplannen voor natuur en landschap worden opgesteld. Insteek van de gemeente is dat de provincie (coördinatie), met de gemeenten en de gebiedsbeheerders (SBB) de beheerplannen voor de Waddeneilanden opstelt.

Conclusie

Het regiem van de Vogel- en Habitatrichtlijnen heeft aanzienlijke gevolgen voor de ontwikkelingsmogelijkheden op ons eiland. Bepaalde bestaande gebruiken en activiteiten staan onder druk. Het regiem is van invloed op nieuwe ontwikkelingen. De gewenste zorgvuldige afweging werkt vertragend.

Basis richtsnoeren voor een duurzaam Europees toerisme

Korte beschrijving

In 2003 is de EU-nota basisrichtsnoeren voor een duurzaam Europees toerisme verschenen. Hierin staan onder andere de uitdagingen voor het Europees toerisme vermeld.

Het waarborgen van een duurzaam Europees toerisme op economisch, sociaal en milieugebied is essentieel als bijdrage aan duurzame ontwikkeling in Europa en de wereld. Tevens is het van belang voor de levensvatbaarheid, de gestage groei, het concurrentievermogen en het commerciële succes van deze economisch zeer belangrijke sector. De uitdagingen voor een duurzaam Europees toerisme liggen zowel op het gebied van de consumptiepatronen, met name wat betreft seizoensgebonden spreiding en het toeristisch verkeer, als op het gebied van de productiepatronen, dat wil zeggen de aanbodketen en de toeristische bestemmingen.

De Commissie van de Europese Gemeenschappen overweegt op termijn verschillende maatregelen om het duurzaam Europees toerisme te versterken. Onder ander wordt gedacht aan het opzetten van een werkgroep duurzaam toerisme. De Commissie wenst ook de

samenwerking met de Wereldorganisatie voor Toerisme (WTO) en tussen alle belanghebbende partijen van de toeristische sector in Europa te vergroten.

Het toerisme is een van de meest belangrijke en groeiende sectoren van de wereldeconomie en de EU. Het kan een aanzienlijke bijdrage leveren aan het realiseren van de volgende doelstellingen:

- Het in stand houden van hoge en stabiele niveaus van economische groei en werkgelegenheid.
- Sociale vooruitgang die rekening houdt met de behoeften van iedereen.
- Effectieve bescherming van het milieu.
- Verstandig gebruik van natuurlijke hulpbronnen.

Om dit wereldwijd en in de EU in stand te houden, is het noodzakelijk dat belanghebbenden zich interesseren voor de structuur waarvan toerisme afhangt.

De grenzen van de natuurlijke, economische, sociale en culturele hulpbronnen, die de economische duurzaamheid van de sector bepalen, zouden niet in staat zijn het hoofd te bieden aan een zich onbeperkt uitbreidend Europees toerisme. Met behulp van specifieke strategieën zouden toeristische activiteiten echter kunnen worden geheroriënteerd om te voldoen aan voorwaarden op het gebied van duurzaamheid, aan nieuwe uitdagingen en eisen die veranderende toeristische tendensen en activiteiten met zich meebrengen en om de inkomsten te verhogen.

Momenteel zijn weinig toeristen in duurzaamheid geïnteresseerd. Maar door consumenten op adequate wijze te informeren, via eenvoudig te begrijpen boodschappen in de communicatiemiddelen van de sector die worden verspreid (promotiebrochures, gidsen en reishandboeken), door hun denken in termen van duurzaamheid te ontwikkelen en door mensen door middel van duidelijke signalen te beïnvloeden en te overtuigen, kunnen duurzame consumptiepatronen worden teweeggebracht, die de aanzet geven tot wijzigingen in de aangeboden producten. In dit opzicht vormen jonge mensen een bijzonder belangrijke doelgroep. De toerist bewust maken van kwaliteit als een kenmerk van het toeristisch product. Hierbij hoort ook een nieuwe benadering om de boodschap bij toeristen te laten aankomen dat er een prijskaartje hangt aan kwaliteit en duurzaam toerisme.

Gevolgen toerisme Terschelling

Duurzaam toerisme is toerisme dat economisch en sociaal levensvatbaar is zonder afbreuk te doen aan de natuur en cultuur ter plaatse.

Duurzaam toerisme betekent:

- Werk en economisch succes.
- Behouden en ontwikkelen van milieukwaliteit.
- Verantwoordelijkheid jegens de samenleving en culturele waarden.

Duurzaam toerisme heeft met name betrekking op:

- Belangrijke aspecten zoals concurrerende en sociaal verantwoordelijke toeristische ondernemingen.
- De mogelijkheid voor alle burgers om aan toerisme deel te nemen.
- Goede werkgelegenheidskansen in de sector.
- Baten afkomstig van toeristische activiteiten voor plaatselijke gemeenschappen.

Voor duurzaam toerisme is het noodzakelijk dat de culturele identiteit behouden blijft en dat in toerismemaatregelen rekening wordt gehouden met milieuvraagstukken en de bescherming van cultureel en ander erfgoed.

Toerisme is een wereldwijd verschijnsel dat zich op lokaal niveau ontwikkelt. Daarom lopen de problemen op het gebied van duurzaamheid die ermee verbonden zijn uiteen van wereldwijde problemen die op wereldwijd niveau moeten worden opgelost tot plaatselijke

problemen waarvoor ter plaatse actie moet worden ondernomen. Echter het toerisme is een primair lokale en regionale verantwoordelijkheid.

Er zal door een veranderende demografische structuur vraag komen naar andere typen toerisme. Zo zullen het culturele en het natuurtoerisme vermoedelijk het sterkst groeien. Wat het totale aantal toeristen betreft zal echter het zogenoemde massatoerisme dat praktisch geheel in handen is van de internationale touroperators, de belangrijkste blijven in termen van kwantiteit.

Bovendien zullen meer toeristen willen reizen die specifieke behoeften hebben. Hiermee moet rekening worden gehouden. Naast de 10% van de bevolking die officieel als gehandicapt wordt erkend, zal een toenemend aantal toeristen beperkt mobiel zijn vanwege een tijdelijke handicap of hun leeftijd.

Conclusie

De EU zet in op duurzaam toerisme en geeft aan dat dit met name op lokaal en regionaal niveau moet worden opgepakt. De EU ziet mogelijkheden voor cultuur- en natuurtoerisme.

Rijk

Nota Ruimte van het Ministerie van VROM

Korte omschrijving

In 2004 heeft het kabinet de nota Ruimte vastgesteld. Hierin is het ruimtelijk Rijksbeleid zoveel mogelijk op hoofdlijnen vastgesteld.

De hoofddoelstelling van het nationale ruimtelijke beleid voor de Waddenzee is:
De duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap.

Binnen deze hoofddoelstelling zijn er doelen op het gebied van:

- De veiligheid tegen overstromingen vanuit de zee.
- De bereikbaarheid van de havens en de eilanden.
- De economische ontwikkeling en bescherming van de in de bodem aanwezige archeologische waarden.

Economische activiteiten moeten passen binnen de hoofddoelstelling.

Gevolgen toerisme Terschelling

De veiligheid van de bewoners van het Waddengebied wordt gewaarborgd door een goede verdediging tegen de zee. De bereikbaarheid van havens en eilanden wordt gewaarborgd in de vorm van aanlegmogelijkheden voor veerboten en streefdieptes voor de vaargeulen.

Het ontwikkelingsperspectief beschrijft de hoofdlijnen die het kabinet voorstaat voor de ontwikkeling van de Waddenzee op lange termijn tot 2030. Het ontwikkelingsperspectief voor de Waddenzee is gericht op een duurzame ontwikkeling van het gebied, zowel op ecologisch als op sociaal-economisch en toeristisch/recreatief terrein. Dat wil zeggen op een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder de mogelijkheden in gevaar te brengen voor de behoeftevoorziening van toekomstige generaties. Voor de economische activiteiten betekent dit, dat zij mogelijk zijn mits ze passen binnen de hoofddoelstelling voor de Waddenzee.

Het huidige aanbod van toeristisch-recreatieve voorzieningen voldoet, zowel kwalitatief als kwantitatief, onvoldoende aan de recreatiewensen van onze samenleving. De samenstelling van de bevolking en het toenemende belang van vrijetijdsbesteding vragen om nieuwe vormen van openlucht- en verblijfsrecreatie en om aanpassing van het huidige toeristisch

recreatieve aanbod. De recreatiesector moet de ruimte krijgen om te kunnen anticiperen op de veranderende behoefte van de samenleving en om zich tot een economische drager van (delen) van het platteland te ontwikkelen. Daarmee is ook de vitaliteit van de meer landelijke gebieden van Nederland gebaat.

Het Rijk zal zowel de aanpassing als omvorming van recreatiebedrijven in kwetsbare gebieden procesmatig faciliteren. Als één van de mogelijkheden hiervoor noemt het ministerie van VROM de EHS/saldobenadering.

Gezien de wijze waarop de recreatiewoningen tegenwoordig worden gebruikt, wordt het beleid voor nieuwe recreatiewoningen gelijk getrokken met de reguliere woningen. Dit betekent dat een aanvraag tot de bouw van een recreatiewoning alleen door een gemeente kan worden toegestaan, indien op die plaats ook een reguliere woning kan worden toegelaten. Een uitzondering op deze hoofdregel is dat voor de bouw van meerdere recreatiewoningen, met als doel een bedrijfsmatige exploitatie, een positieve beoordeling kan worden gegeven.

Conclusie

Eenzijds biedt de nota Ruimte waarborgen voor het toekomstig toerisme (diepte vaargeulen) en constateert het Ministerie dat de recreatiesector de ruimte moet worden geboden. Anderzijds geldt voor de Waddenzee het uitgangspunt dat economische activiteiten moeten passen binnen de hoofddoelstelling: duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Ook het nieuwe beleid met betrekking tot recreatiewoningen bemoeilijkt nieuwe ontwikkelingen op dit gebied.

PKB Derde Nota Waddenzee

Korte beschrijving

In de PKB Derde Nota Waddenzee wordt het rijksbeleid voor de Waddenzee voor de komende tien jaar vastgelegd. In de Derde Nota Waddenzee beschrijft het Rijk het beleid voor de Waddenzee onder meer op het gebied van natuurbescherming, ruimtelijke ordening, milieu en water in onderlinge samenhang. Via andere rijksnota's en provinciale en gemeentelijke ruimtelijke plannen vindt dit beleid zijn weg.

De hoofddoelstelling van de PKB Derde Nota Waddenzee is de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Binnen deze hoofddoelstelling zijn er doelen op het gebied van veiligheid tegen overstromingen vanuit zee, de bereikbaarheid van havens en de eilanden, de economische ontwikkeling en bescherming van de in de bodem aanwezige archeologische waarden.

De Derde Nota Waddenzee komt in de plaats van de bestaande Nota Waddenzee uit 1993. Deze nota gold tot eind 1998, maar is verlengd tot de inwerkingtreding van de Derde Nota Waddenzee.

Gevolgen toerisme Terschelling

In hoofdstuk 3 zijn de beleidskeuzen uitgesplitst in maatregelen gericht op de natuur in brede zin (inclusief kwaliteit van water, bodem en lucht) en in maatregelen gericht op menselijke activiteiten. Bij laatstgenoemde maatregelen gaat het zowel om bestaande als om nieuwe menselijke activiteiten in de Waddenzee en daarbuiten, voorzover van invloed op de Waddenzee. Uitgangspunt bij de gemaakte beleidskeuzen is dat menselijke activiteiten zijn toegestaan voorzover zij verenigbaar zijn met de hoofddoelstelling voor de Waddenzee.

Onder de menselijke activiteiten wordt ook aandacht aan het onderdeel recreatie besteed.

Het rijksbeleid ten aanzien van de recreatie op de Waddenzee is gericht op het beheersbaar maken en houden van het recreatief medegebruik en het ontwikkelen van duurzame vormen van recreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is. Voor het recreatief medegebruik geldt een zonering waarbij de voor verstoring gevoelige gebieden worden ontzien.

Er mogen geen nieuwe jachthavens in of direct grenzend aan de Waddenzee worden aangelegd. In de westelijke Waddenzee en in het Eemsgebied wordt een beperkte capaciteitsvergroting voor de recreatievaart binnen bestaande havens mogelijk geacht. Het aantal ligplaatsen voor de recreatievaart in de bestaande havens in of direct grenzend aan de Waddenzee mag maximaal 4.400 bedragen.

De Waddenzee mag niet worden gebruikt voor waterskiën, jetskiën en vergelijkbare gemotoriseerde activiteiten. Er mogen in de Waddenzee geen speedboten worden gebruikt.

Aan de Waddenprovincies wordt gevraagd om het recreatiebeleid voor de Waddenzee met inachtneming van deze PKB verder inhoud te geven.

Conclusie

Ook de PKB volgt de beleidslijn dat menselijke activiteiten zoals recreatie en toerisme verenigbaar moeten zijn met de natuur hoofddoelstelling voor de Waddenzee.

Agenda Vitaal Platteland (AVP)

Korte omschrijving

Tegelijk met de nota Ruimte heeft het kabinet de Agenda Vitaal Platteland (AVP) bekend gemaakt.

In deze agenda is 'voor het eerst' een integrale rijksvisie op het platteland gepresenteerd. De nota gaat in op alle thema's die voor de ontwikkeling van het platteland van belang zijn, zoals natuur, landbouw, recreatie, milieu en water.

Het karakter van het Nederlandse platteland verandert. Waar voorheen de nadruk lag op voedselproductie (landbouw en veeteelt) door boeren, verschuift de functie van het landelijk gebied in de toekomst meer naar recreatie en 'beleving' voor de hele bevolking.

Het kabinet wil in het beleid voor het landelijk gebied sturen op hoofdlijnen en niet meer regelen dan noodzakelijk is. Het aantal regels wordt verminderd en het rijk gaat alleen specifiek beleid voeren op bepaalde terreinen, zoals voor de Ecologische Hoofdstructuur en de twintig nationale landschappen.

Met de afzonderlijke provincies worden meerjarige prestatieafspraken gemaakt en de afzonderlijke rijksbijdragen voor bepaalde gebieden worden gebundeld in één Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG).

Gevolgen toerisme Terschelling

Voor een vitaal platteland is een goede economie belangrijk. Het kabinet wil ondernemers – zowel agrariërs als recreatieondernemers – de ruimte geven door het aantal regels te verminderen en een ondernemersprogramma op te zetten.

Het kabinet ontwikkelt een tijdelijke ondersteuningsregeling voor agrariërs die werken in ongunstige regio's, maar die wel een bijdrage leveren aan de instandhouding van het waardevol agrarisch cultuurlandschap.

Ook komt er een Stimuleringsimpuls Sociale Infrastructuur. Deze regeling ondersteunt initiatieven die bijdragen aan een oplossing voor het probleem dat het aantal voorzieningen (zoals bibliotheken en verenigingen) in het landelijk gebied terugloopt.

Natuur en landschap zijn meer dan een belang op zichzelf. Het kabinet kiest daarom zowel voor versterking van de kwaliteit en diversiteit van natuurgebieden, als ook voor een betere toegankelijkheid van het platteland voor wandelaars, fietsers en watersporters. Ook wil het kabinet rondom de steden meer groen aanleggen, deels ingepast in nieuwbouwprojecten.

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wordt in de komende jaren verder versterkt door onder meer de aanleg van een aantal nieuwe verbindingen tussen gebieden die deel uitmaken van de EHS. Ook worden de grenzen van een aantal natuurgebieden opnieuw vastgesteld.

Het platteland heeft wezenlijke functies voor de inwoners van het platteland en de stedelingen: leven, werken en genieten. De toeristische en recreatieve sector is al een belangrijke drager van de plattelandseconomie en heeft de potentie om verder te groeien. Daarnaast hebben recreatie en toerisme ook een belangrijke maatschappelijke betekenis. De taak van de overheid is het zorgdragen voor voorzieningen die niet door anderen of via de markt tot stand kunnen worden gebracht. Aantrekkelijke landschappen, die plaats bieden voor rust, bezinning en ontspanning zijn daar een voorbeeld van.

In de Agenda Vitaal Platteland wordt niet specifiek op gebieden ingegaan.

Conclusie

De Agenda Vitaal Platteland biedt zowel mogelijkheden voor de ontwikkeling van voorzieningen voor lokale bevolking als ook voor de toeristen. In het bijzonder is er aandacht voor de agrarische sector en de ontwikkeling van natuur en landschap.

Vernieuwde toeristische agenda van het Ministerie van Economische Zaken

Korte beschrijving

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) heeft in 2003 de nota Vernieuwde toeristische agenda uitgebracht. Voor een groot deel bevat deze agenda uitgangspunten die op nationaal niveau gelden. Het doel van het beleid van het ministerie van EZ is het actief stimuleren van de bestedingen in Nederland die voortvloeien uit de toeristische sector.

Er ligt voor Nederland een forse uitdaging om de kansen die de markt biedt te pakken. De uitgangspositie van Nederland is kansrijk, maar vergt wel inspanning om deze positie te verzilveren. Uiteraard is de sector als eerste aan zet deze inspanningen te leveren. De Nederlandse kust en de steden met hun brede en gevarieerde culturele rijkdom zijn sterke kanten in internationaal opzicht. Het toeristisch product is echter complex. Het is een samenspel van reis, verblijf en activiteit. Ook heeft het toeristisch product in de vorm van natuur en cultuur deels een publiek karakter. Bij elkaar vereist dit dat Nederland als geheel als aantrekkelijke bestemming wordt neergezet.

De Waddeneilanden hebben hun eigen specifieke sterke identiteit en daarmee een relatief grote vaste doelgroep. Met circa een kwart van alle overnachtingen is het toeristisch belang van de kust groot. De Duitse gasten nemen het grootste deel van het internationale bezoek voor hun rekening. Voor de kustplaatsen zelf geldt in de meeste gevallen dat toerisme de economische motor is waar zowel de werkgelegenheid als een groot aantal voorzieningen op drijft.

Gevolgen toerisme Terschelling

Uitgaande van de beleidsopgave, vergroting van de bestedingen, kan gekozen worden voor volumeontwikkeling of kwaliteitsverbetering. In het geval van de kust lijkt alleen

kwaliteitsverbetering een optie te zijn. Enerzijds omdat dit kan leiden tot het keren van de tendens van erosie. Anderzijds omdat volumeontwikkeling fysieke grenzen kent vanwege de slechts beperkt beschikbare ruimte aan de kust voor verdere uitbreiding.

Om de kust als bestemming in de toekomst concurrerend te laten zijn met buitenlandse alternatieven is een kwaliteitsslag dringend noodzakelijk. Het is daarbij van belang om de karakteristieke elementen van de Hollandse kust te behouden en waar mogelijk te versterken. Daarmee kan dan ook het onderscheidende karakter van de verschillende plaatsen beter worden geprofileerd en worden afgestemd op de diverse doelgroepen.

De seniorenmarkt wordt als kansrijk aangemerkt. Bij de beschrijving van de trends en ontwikkelingen zullen wij hier tevens op ingaan. De vergrijzing van de bevolking is onderwerp van aandacht en studie. Deze ontwikkeling heeft consequenties op talrijke terreinen en uiteraard ook op het gebied van reizen en vakantie.

Voor de beleidsontwikkeling en effectmeting bestaat bij overheden en toeristische organisaties grote behoefte aan een helder en eenduidig cijfermatig kader. EZ constateert een gebrek aan systematisch en praktisch bruikbaar cijfermateriaal.

Het landelijk VVV-netwerk vervult een belangrijke gastheerfunctie voor de toerist. De VVV verschaft de toerist allerhande informatie over de mogelijkheden op de plaats van bestemming. De VVV vervult hiermee een cruciale functie in de informatiekolom. Niet alleen met het verstrekken van lokale informatie, maar ook als informatieleverancier aan provinciale bureaus voor toerisme en TRN (Toerisme Recreatie Nederland nu bekend als het Nederlands Bureau voor toerisme en congressen) voor promotie in het buitenland. In de afgelopen jaren heeft een proces van regionalisering en daarmee kwaliteitsverbetering van VVV's plaatsgevonden. Vanuit een situatie met veel kleine, op lokale schaal opererende VVV's is gekomen tot een beperkt aantal professionelere VVV-organisaties (van circa 250 naar rond de 50). Daarmee wordt zowel de informatiefunctie voor de toerist als de marketing en promotie beter inhoud gegeven.

De landelijk beoogde VVV-structuur heeft als bouwsteen gefungeerd voor de toekomstige inrichting/opzet van de structuur van onze Terschellinger VVV-organisatie.

Conclusie

De door EZ geconstateerde fysieke grenzen aan de volumeontwikkeling gelden ook voor Terschelling. EZ pleit voor meer profilering en afstemming op doelgroepen. De doelgroep senioren wordt expliciet als kansrijk genoemd.

Terschelling heeft wat het systematisch en praktisch bruikbaar cijfermateriaal betreft een voorsprong door de eind van de jaren negentig ingevoerde TROM onderzoeken.

Provincie

Provinciale Beleidsnota Recreatie en Toerisme 2002-2010

Korte beschrijving

In 2002 heeft Provinciale Staten van de provincie Friesland de beleidsnota Recreatie en Toerisme 2002-2010 vastgesteld. Hierin wordt onder andere ingegaan op de speerpunten waarop de provincie zich de komende tien jaar wil richten.

De provincie hecht aan een goed beleid voor recreatie en toerisme om drie redenen.

- Ten eerste vanwege de plaats die recreatie en toerisme innemen in ons dagelijks leven. Mogelijkheden om te ontspannen, te wandelen, te fietsen, om deel te nemen aan evenementen, om musea of attracties te bezoeken en om te kunnen genieten van cultuur, natuur en landschap in Friesland bepalen in belangrijke mate de leefbaarheid en het welzijn van zowel bewoners als bezoekers.
- In de tweede plaats maakt de recreatief-toeristische sector inmiddels een aanzienlijk deel van de Friese economie uit. Omdat veel toeristische en recreatieve voorzieningen zich buiten de steden bevinden is de betekenis van de sector voor met name het landelijk gebied verhoudingsgewijs nog groter. Niet alleen vanwege de lokale werkgelegenheid die de sector biedt, maar ook door de positieve invloed op het voorzieningenniveau van het platteland.
- Een derde aspect van recreatie en toerisme is de relatie met de omgeving. De sector heeft een groot belang bij een aantrekkelijke provincie. De bezoekers en bewoners komen met name voor een mooie schone omgeving, voor schoon water om te zwemmen en te varen, voor rust en ruimte. Gezien de wensen van de toerist en de recreant moet op al deze fronten kwaliteit worden geboden. Anderzijds wordt deze aantrekkelijke omgeving beïnvloed en soms aangetast door (onder andere) de recreatief-toeristische sector zelf.

Zoals eerder genoemd bij de ministeries van EZ en VROM wil het Rijk met kwaliteitsverbetering bereiken dat de recreatief-toeristische sector een zodanig product kan bieden dat aanbod aansluit bij de behoefte van de recreant en de toerist en voldoende inspeelt op de ontwikkelingen in de markt. Hier speelt de provincie op in.

De sector moet kunnen concurreren met toeristengebieden op nationaal en internationaal niveau, op een wijze waarbij de specifieke kwaliteiten van de Friese natuur en het landschap worden gerespecteerd en waar mogelijk versterkt. Kwaliteit moet daarom lang niet in alle gevallen vertaald worden met meer sterren of nog luxer sanitair. Minstens zo belangrijk zijn goed gastheerschap en klantvriendelijkheid, een goede informatievoorziening over recreatiemogelijkheden in de omgeving, een aanbod van activiteiten voor jongeren of gezamenlijke arrangementen met andere ondernemers.

Dit binnen de randvoorwaarden van duurzaam ondernemen. Voor de kwaliteitsverbetering moet er worden samengewerkt met de recreatieondernemers zelf, met de brancheorganisaties en Fryslân Marketing. Fryslân Marketing bevordert het toeristisch reisverkeer naar Friesland.

Waterrecreatie

De beleidsdoelstelling op het gebied van de waterrecreatie luidt als volgt:

- Aansluiten bij de wensen van de markt.
- Handhaven van de economische betekenis van de sector.
- Streven naar een gevarieerd aanbod.
- Verbeteren van de kwaliteit.
- Bevorderen van duurzame bedrijfsontwikkeling.
- Versterken van de samenhang in het aanbod.

Vertaald naar de waterrecreatiesector betekent dit:

- Bevorderen van een goed watersportproduct, gericht op het in stand houden van een aantrekkelijk recreatiemilieu voor in principe elke vorm van watersport.

Verblijfsrecreatie

De komende tijd wil de provincie zich vooral inzetten voor:

Het tot stand brengen en het in stand houden van een groter en gevarieerder aanbod aan verblijfsmogelijkheden met een goede prijs-kwaliteitverhouding aansluitend bij de (veranderende) wensen van de markt en rekening houdend met specifieke wensen van mindervaliden.

Voor middelgrote campings in de orde van 50 – 100 standplaatsen ziet de provincie met name ontwikkelingskansen aansluitend op de recreatiekernen in een aantal gebieden. Een voorwaarde hiervoor is een goede landschappelijke inpassing en aansluiting op de lokale situatie. In een enkel geval ziet de provincie ruimte voor grootschalige campings van meer dan 100 standplaatsen. Binnen deze categorie campings zijn er mogelijkheden voor enkele natuur en landschapscampings.

Dagrecreatie

Met het aanbod aan vermaak wil de provincie inspelen op de vraag naar afwisseling in de dagbesteding. Daarom moet er een keuze zijn in het aanbod variërend van natuur tot cultuur, van rust tot actie en van platteland tot stad. Het ontwikkelen van een voldoende aanbod van slechtweervoorzieningen is daarbij van belang, uiteraard ook voor het hoogseizoen.

De provincie streeft naar het ontwikkelen, in stand houden en toegankelijk maken van een samenhangend netwerk van vaarwegen, fiets-, wandel- en ruitersporen. Bij zowel de vaarroutes als de wandel- en fietspaden is sprake van een provinciaal netwerk dat vaak op de lokale schaal is verfijnd.

De provincie wil het cultuurtoerisme verder bevorderen om een grotere markt aan te boren. Hiermee wil de provincie inspelen op de groeiende cultuurtoeristische belangstelling.

Gevolgen toerisme Terschelling

Waterrecreatie

De provincie werkt aan de waterkwaliteit. Meer erkende zwemplekken (blauwe vlaggen) en een algemene verbetering van de waterkwaliteit zijn voor het watersportimago van de provincie van grote betekenis.

Gezien de groeiende belangstelling voor varen op grootwater zijn het IJsselmeer en de Waddenzee ook erg belangrijke vaargebieden. De Waddenzee heeft in het plan de typering stil gekregen. Dit betekent:

- Matig intensief gebruik.
- Grootschalig watersport gebied met sterke zeil/doorvaarfunctie.
- Zeer beperkte mogelijkheden voor nieuwe ontwikkelingen, alleen in het westelijk deel.
- Natuurbelang heeft primaat boven recreatiebelang.

In het kader van het interprovinciaal watersportplan is ruimte voor een geringe capaciteitsuitbreiding van het aantal ligplaatsen (400 voor de totale Waddenzee en Waddenkust). Op dit moment zijn de Waddeneilanden in overleg met de provincie bezig met het opstellen van een convenant vaarrecreatie. In dit stuk wordt in plaats van aantallen meer uitgegaan van een kwalitatieve insteek. De genoemde 400 ligplaatsen zijn opgenomen in de PKB. Dit roept in het Waddengebied weerstand op. De ruimte wordt onvoldoende geacht om op een adequate manier op toekomstige ontwikkelingen te kunnen inspelen.

Mobiliteit

Voor het vergroten van de toeristische aantrekkelijkheid van de Waddeneilanden gaat de provincie maatregelen stimuleren die:

- Het gebruik van de auto verminderen.
- De hinder door autoverkeer terugdringen.
- De verkeersveiligheid verhogen.
- Het gebruik van collectief vervoer bevorderen.
- De voorwaarden voor langzaam verkeer verbeteren.

Verblijfsrecreatie

Door inspanningen en investeringen van overheden en particulieren is op alle fronten het aanbod van voorzieningen toegenomen. De afnemende bezettingsgraad van de voorzieningen is echter een punt van aandacht. Om de aantrekkelijkheid van Fryslân op peil te houden, wil de provincie enerzijds werken aan de kwaliteit van het aanbod en anderzijds alert zijn op veranderende wensen van de klant, de toerist en de recreant. De toerist van de toekomst vraagt meer afwisseling en kwaliteit en is kritisch bij het maken van een keuze uit het groeiende aanbod. Friesland en ook Terschelling moeten hierop inspelen door een divers aanbod van kwalitatief goede producten te leveren. Hierdoor kan een gemotiveerde keuze voor onze provincie en de mogelijkheden hierbinnen worden gemaakt, zowel door toeristen als zijnde de bezoekers van Fryslân als door de in de provincie wonende recreanten.

Het begrip kwaliteit in relatie tot het toeristisch product vraagt om een definiëring. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de kwaliteit van de voorzieningen en de aangeboden producten, de kwaliteit van de recreatieomgeving en van het milieu en de kwaliteit van het ondernemerschap. In al deze gevallen verdient het de aanbeveling de kwaliteit niet in 'harde termen' te beschrijven. Of recreanten en toeristen tevreden zijn over de kwaliteit van recreatieve voorzieningen of over de service van een recreatieondernemer hangt af van de norm van de bezoekers. Deze norm verschilt per bezoeker en verandert met de tijd.

Het is daarom van belang bij kwaliteitsverbetering in de recreatief-toeristische sector zo goed mogelijk aan te sluiten bij de vraag van de recreant, waaronder mindervaliden. Kwaliteit zal zich vervolgens uiten in de positieve waardering door toerist en recreant van het gebodene (onder meer verblijf, arrangement, omgeving, beschikbare informatie). Steeds hogere eisen worden gesteld aan het toeristische product:

- Jongeren willen meer actie.
- Volwassenen meer afwisseling.
- Groter boekingsgemak.
- Men stelt eisen aan de milieuvoorzieningen op de camping of in de jachthaven.
- De recreant heeft meer behoefte iets te beleven.
- Meer comfort en meer privacy (ruimte).

Deels door de klanten, maar ook door de overheid wordt het bedrijfsleven geprikkeld om te werken aan een duurzame bedrijfsvoering.

Conclusie

De provincie zet met name in op kwaliteit. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de kwaliteit van de voorzieningen en de aangeboden producten, de kwaliteit van de recreatieomgeving en van het milieu en de kwaliteit van het ondernemerschap. Het is van belang in te spelen op de wensen van de klant.

Ook noemt de provincie duurzaamheid. Dit komt met name tot uiting in de voor de Waddeneilanden voorgestelde mobiliteitsmaatregelen.

Voorontwerp Streekplan Fryslân 2006

Korte beschrijving

Het streekplan is een belangrijk instrument voor de inrichting van de ruimte op provinciaal niveau. Het vormt de schakel tussen het abstracte rijksbeleid en het concrete karakter van gemeentelijk ruimtelijk beleid. In het streekplan wordt de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de provincie aangegeven. Daarnaast is het streekplan toetsingskader voor gemeentelijk ruimtelijk beleid, zoals bij de provinciale beoordeling van bestemmingsplannen. Het streekplan is dus zowel sturend en ontwikkelingsgericht, als toetsend.

Op provinciaal niveau is het Streekplan Friesland 1994 nog van kracht. In dit streekplan wordt geconcludeerd dat de recreatie en natuur op de eilanden sterk verweven zijn. Recreatie vormt een belangrijke bron van inkomsten. Het is een goed voorbeeld hoe beide functies gecombineerd zijn en hoe ze elkaar kunnen versterken.

Met uitbreiding van recreatie zal zeer omzichtig omgegaan moeten worden. In eerste instantie dient kwaliteitsverbetering het centrale thema te zijn. Terschelling heeft daarbij beperkte ruimte tot enige uitbreiding van de dag- en verblijfsrecreatie.

Inmiddels is het voorontwerp van het Streekplan Fryslân 2006 verschenen.

De provinciale beleidsnota Recreatie en Toerisme 2002-2010 heeft een rol gespeeld bij de herziening van het streekplan.

Verder wordt in het streekplan ingegaan op de verbetering van toeristisch-recreatieve netwerken, vaarrecreatie en dagrecreatie. Het in het streekplan hiervoor geformuleerde is voor Terschelling minder relevant.

Het is de bedoeling dat het nieuwe streekplan rond de zomer van 2006 door Provinciale Staten wordt vastgesteld.

Gevolgen toerisme Terschelling

In het voorontwerp geeft de provincie aan te streven naar kwaliteitsverbetering van recreatieve voorzieningen. Zij wil bevorderen dat recreatie en toerisme als (nieuwe) sociaal-economische drager en als beheerder van het landschap, natuur en erfgoed ten volle wordt benut. Herkenbaarheid van de Friese landschappelijke kernkwaliteiten is hierbij randvoorwaarde. Kwaliteitsverbetering vraagt in een aantal gevallen om meer ruimte, zowel voor bestaande als voor nieuwe voorzieningen. In het voorontwerp wordt deze ruimte geboden.

Bij verblijfsrecreatie wordt het accent gelegd op de verbetering van de kwaliteit van het bestaand aanbod. Nieuwe initiatieven voor verblijfsrecreatie zijn mogelijk bij recreatiekernen en bij stedelijke en regionale centra. Hier kan gemotiveerd worden afgeweken. In alle gevallen wordt een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing gevraagd. Het concept van recreatiekernen wordt door de provincie niet geschikt geacht voor de Waddeneilanden. Dit laat onverlet dat de Waddeneilanden een zeer belangrijke toeristisch-recreatieve functie hebben en in belangrijke mate van recreatie en toerisme afhankelijk zijn. De bijzondere landschappelijke en natuurlijke waarden zijn verweven met de toeristisch-recreatieve betekenis van de Waddeneilanden. Deze waarden bepalen dan ook voor een groot deel de ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatie en toerisme op de eilanden, waarbij in het algemeen de nadruk meer ligt op kwaliteit dan kwantiteit. Er zijn wel accentverschillen per eiland.

Specifiek wordt in het voorontwerp voor Terschelling genoemd dat de mogelijkheden voor recreatieontwikkeling zijn afgestemd op de bijzondere waarden van het eiland. Het systeem van de beddenboekhouding wordt daarom vooralsnog gehandhaafd. De provincie staat

echter open voor een efficiënter en beter hanteerbaar systeem voor beheersing van de totale recreatiedruk per eiland met onderkenning van effecten van seizoensverlenging.

Verbetering van de landschappelijke structuur van de binnenduinrand is gewenst. Nieuwe recreatieve voorzieningen moeten passen binnen ecologische en landschappelijke randvoorwaarden. Recreatieve ontwikkelingen aan laten sluiten bij de recreatieve zonering van drukker westelijk deel en middendeel naar steeds rustiger oostelijk deel.

Kleinschalige kampeervoorzieningen en verblijfsvoorzieningen in bestaande gebouwen (tot 15 verblijfseenheden) zijn buiten de natuurgebieden in de gehele provincie mogelijk.

In het streekplan is ook een hoofdstuk aan cultuurhistorie gewijd. Het streven is er op gericht de belangrijke cultuurhistorische kwaliteiten en waarden in stand te houden en waar mogelijk verder te ontwikkelen. Hierbij wordt onder andere gedacht aan het benutten van cultuurhistorie als inspiratiebron voor nieuwe ontwikkelingen en als kernkwaliteit voor nieuwe sociaal-economische impulsen waaronder cultuurtoerisme.

Het aanbod speciaal voor de jeugd en het aanbod aan slechtweer- en elkweervoorzieningen is in Fryslân beperkt. Voor nieuwe voorzieningen worden onder voorwaarden ruimtelijke mogelijkheden geboden.

Conclusie

Ook in het voorontwerp streekplan wordt het accent gelegd op kwaliteit. De door de provincie geboden mogelijkheden voor nieuwe initiatieven zijn gekoppeld aan het concept van de recreatiekernen. Deze bevinden zich niet op de Waddeneilanden. Sowieso moeten deze passen binnen de ecologische en landschappelijke randvoorwaarden en de op Terschelling gewenste zonering. Tevens is er veel aandacht voor het belang van natuur, landschap en cultuurhistorie voor het toerisme.

De provincie geeft een opening tot een andere systematiek voor beheersing van de totale recreatiedruk op ons eiland. Tot nu toe werd hiervoor het stabilisatiebeleid en de hieraan gekoppelde beddenboekhouding gebruikt.

Het interprovinciaal beleidsplan Waddenzee (IBW)

Korte beschrijving

Op het provinciale niveau wordt door de Stuurgroep Waddenprovincies inhoud gegeven aan een gezamenlijk en gecoördineerd Waddenzeebeleid. Het verschijnen van de herziene PKB (de tweede Nota Waddenzee 1993) was voor de Waddenprovincies aanleiding om ook op provinciaal niveau het beleid te vernieuwen. Het resultaat was de vaststelling van het Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzeegebied (IBW) door Provinciale Staten van Fryslân, Groningen en Noord-Holland in 1995.

Gevolgen toerisme Terschelling

Uitgangspunt voor de inpassing van de recreatie in de natuurfunctie van het plangebied is een zonering van het gebied. Deze zonering is gebaseerd op de in het gebied aanwezige natuurlijke waarden. Deze zonering gaat uit van een driedeling: zones voor recreatief medegebruik, voor beperkt recreatief medegebruik en voor geen of nauwelijks recreatief medegebruik.

Er is meer informatie nodig om het verband te kunnen leggen tussen natuur en recreatie en de onderlinge effecten. Tot het moment waarop die informatie beschikbaar is is het minder gewenst nieuwe initiatieven voor uitbreiding van verblijfsaccommodatie op de eilanden te (laten) nemen. Voor zover er sprake zal zijn van groei (het provinciale Friese beleid biedt nog enige ruimte voor Terschelling en Ameland) moet de eventuele extra druk op het Waddenzeegebied via zoneringsmaatregelen worden opgevangen.

Er wordt geconstateerd dat de eilanden Texel en Terschelling sinds de ingebruikname van hun nieuwe passantenhavens, enkele jaren geleden, in de huidige situatie voldoende capaciteit hebben voor de opvang van bezoekende pleziervaartuigen.

Conclusie

Het interprovinciaal Beleidsplan Waddenzeegebied biedt weinig tot geen mogelijkheden voor ontwikkelingen op het gebied van de watersport.

Overig

Thuis bij Staatsbosbeheer; Natuurlijk! Visie op recreatie en beleving van natuur en landschap

Korte beschrijving

Staatsbosbeheer (SBB) beheert 220.000 ha aan natuurgebieden en landschappen. Negentig procent daarvan is opengesteld voor recreanten. SBB is daarmee een belangrijke partij als het gaat om het aanbieden van een natuurlijke omgeving waarin mensen kunnen ontspannen en tot rust kunnen komen.

In deze visie heeft SBB zijn nieuwe beleid voor recreatie verwoord. Ondermeer omdat de recreatiebehoeften verschuiven en er een steeds grotere vraag ontstaat naar groene recreatieruimte. SBB concludeert dat niet langer kan worden volstaan met het traditionele aanbod van wandel- en fietspaden en de bekende voorzieningen en diensten op het gebied van voorlichting.

Bij het formuleren van een recreatiebeleid hanteert SBB vijf strategische uitgangspunten: Staatsbosbeheer:

- Blijft een belangrijke aanbieder van natuurgerichte recreatiemogelijkheden. SBB wil de kwaliteit van voorzieningen en diensten verbeteren.
- Legt meer nadruk op de beleving van natuur en landschap. Enerzijds om bezoekers meer te laten genieten van natuur en landschap, anderzijds om mensen een duurzame binding te geven met natuur en landschap en het beheer daarvan.
- Wil beter inspelen op de vraag om desgewenst maatwerk te kunnen leveren. Waar mogelijk stemt SBB het aanbod beter af op de behoeften van doelgroepen.
- Wil zijn herkenbaarheid onder het publiek versterken. Daartoe profileert SBB zich als recreatieaanbieder voortaan aan de hand van de thema's 'natuurlijk, verrassend en thuis bij Staatsbosbeheer'.
- Wil meer samenwerken met partners, zowel landelijk als regionaal. Daarbij passen een meer gebiedsgerichte benadering en het streven naar ketenaanbod.

Deze visie vormt de basis voor de ontwikkeling van regionaal recreatiebeleid.

Gevolgen toerisme Terschelling

In de visie staan de volgende passages die voor Terschelling van belang kunnen zijn:

- Aangegeven wordt dat SBB steeds meer rekening houdt met het beleid en de wensen van de lagere overheden.
- In het kader van deze visie heeft SBB een SWOT analyse uitgevoerd. Bij de zwaktes wordt gesignaleerd dat de financiële situatie van SBB weinig ruimte laat voor extra uitgaven.
- Waar mogelijk streeft SBB er naar bestaande vormen van verblijfsrecreatie uit te breiden.
- Voor bezoekerscentra wordt een aparte visie opgesteld. Dit geldt ook voor de infocentra. Het verschil tussen deze soorten centra wordt in de visie niet toegelicht. Voor

Terschelling zijn infocentra van toepassing. SBB heeft de bezoekerscentra gekoppeld aan de nationale parken.

- SBB wil andere overheden aanspreken op (mede-)financiering van aanvullende voorzieningen en extra's. Bezoekers laten betalen voor het gebruik van basisvoorzieningen is maatschappelijk ongewenst en slechts beperkt mogelijk. Een voorbeeld van een basisvoorziening waarop in de toekomst het profijtbeginsel gedeeltelijk kan worden toegepast zijn de bezoekerscentra.

Conclusie

De visie geeft duidelijk aan welk beleid SBB voorstaat. De mogelijkheden voor Terschelling zullen aan de orde komen in het nog te ontwikkelen regionale recreatiebeleid. De indruk bestaat dat de financiële middelen achterblijven.

Beheerplan rijksgronden Terschelling 2003-2013

Korte beschrijving

Eind 2004 hebben Rijkswaterstaat (RWS) en Staatsbosbeheer (SBB) het Beheerplan rijksgronden Terschelling 2003-2013 gepresenteerd. Dit plan is een vervolg op het vorige Beheerplan over de periode 1992-2002. In dit plan stellen deze beheerders het beheer vast op het gebied van kustbeheer (zeedefensie), natuur, recreatie en historisch medegebruik. In dit kader gaan wij met namen op het onderdeel recreatie in.

Rijkswaterstaat (RWS) en Staatsbosbeheer (SBB) willen nadrukkelijk hun bijdrage leveren aan het rustige, ongerepte karakter en imago van Terschelling. Zo blijft Terschelling een eiland van rust, ruimte en nachtelijke duisternis waar nog volop te beleven valt.

RWS en SBB zullen niet meewerken aan initiatieven die de rust en de duisternis voor langere tijd verstoren. Door een uitgekende zonerings- en terreininrichting worden verschillende recreatievormen van elkaar gescheiden. De huidige recreatiezonerings- en terreininrichting uit het vorige beheerplan blijft daarvoor op hoofdlijnen het uitgangspunt. Op het oostelijke deel van het eiland wordt de zonerings- en terreininrichting aangepast. Aanvullende regels zijn gewenst met betrekking tot de diverse strandactiviteiten.

Daarnaast streven SBB en RWS naar een ontsluiting en openstelling van haar terreinen die zoveel mogelijk aansluit bij de recreatieve behoefte. Iedereen is in principe welkom in de gebieden, op voorwaarde dat de 'gouden eieren': rust en natuur er niet onder te lijden hebben en dat ook de andere bezoekers er geen last van ondervinden. Bijzondere natuur en kwetsbare terreinen worden zo veel als nodig ontzien.

SBB streeft naar een recreatieve infrastructuur van een hoge kwaliteit. Het beheer van de terreinen is in beginsel gericht op extensieve vormen van recreatie. Niettemin proberen de beheerders ruimte te bieden aan andere recreatievormen als deze op één of andere manier zijn in te passen.

Invulling geven aan de rol van het gastheerschap staat bij de beheerders voorop. Bij de surveillance en het toezicht gaat het er om ook in de toekomst de hoge recreatieve kwaliteit te kunnen leveren die het gebied nu biedt. Handhaving moet er toe bijdragen dat de beleving van rust, natuur- en landschapswaarden, sociale veiligheid, properheid en recreatieve kwaliteit niet verdwijnen.

De frequentie van surveillance en toezicht zal worden verhoogd op de kwetsbare punten en tijdstippen. De beheerders zullen, op verzoek van enkele insprekers, rekening houden met het tijdstip en de manier van surveilleren. Aandachtspunten voor de surveillance zijn onder meer: voorkomen van schade aan natuur en landschap, veiligheid, voorkomen van overlast tussen verschillende recreatievormen, loslopende honden en stroperij.

Gevolgen toerisme Terschelling

Staatsbosbeheer ziet op dit moment geen noodzaak tot het uitbreiden van het recreatieve padennetwerk op het eiland. Er komt geen fietspad door de Koegelwieck. De mogelijkheid om eventueel de recreatieve fietspaden van de gemeente in beheer uit te ruilen zal nader worden onderzocht.

De beheerders streven naar het autoluw maken van het duingebied en voorrang voor wandelaars, fietsers en ruiters. Zij voorzien in de toekomst een verdere toename van het autogebruik en willen daarop voorbereid zijn. SBB en RWS zullen gebruik maken van het aanbod van de gemeente om de wensen en knelpunten met betrekking tot de ontsluiting samen met andere betrokkenen in kaart te brengen. In dit kader vragen zij aandacht voor hun wens om de weg tussen West aan Zee en Midland aan Zee te zijner tijd (eventueel partieel) af te sluiten als er oplossingen of alternatieven voor de vrije doorgang van hulpdiensten, van de busverbinding en leveranciers van goederen kunnen worden gevonden. Mogelijk biedt de Oude Longway voor een deel van de problemen (bijvoorbeeld als route voor hulpdiensten) een geschikt alternatief.

De recreatiezonering uit het vorige beheerplan blijft op hoofdlijnen van kracht. Staatsbosbeheer zal in de komende jaren verder gaan met het verwijderen van ontsierend prikkeldraad, rasters, borden en slagbomen.

De wandel-, fiets-, ruiters- en menpaden worden in een permanente cyclus onderhouden. Hetzelfde geldt voor de recreatieve voorzieningen als picknicktafels en informatiepanelen. Schade wordt, los van deze onderhoudscyclus, zo snel mogelijk verholpen. Het pad aan de oostzijde van het voormalige schietterrein zal beter begaanbaar worden gemaakt voor wandelaars. Staatsbosbeheer hanteert een monitoringssysteem om gebreken te signaleren en te verhelpen. De bestaande voorzieningen worden periodiek geëvalueerd, onder meer om op veranderingen in recreatieve behoeften in te kunnen spelen.

In het Samenwerkingsverband Groen/Grijs zal aandacht worden gevraagd voor een gezamenlijke publiciteitscampagne over zwerfafval in de duinen. Staatsbosbeheer wil de beleving van haar terreinen vergroten door uitgekiende terreininrichting en voorzieningen.

De beheerders willen de bezoekers en bewoners van Terschelling betrekken bij het beheer van de Rijksgronden en ze daarover adequaat informeren met de daartoe geëigende middelen. Het uitbrengen van folders en brochures door SBB en een regelmatige berichtgeving in De Sjouw zal in de komende periode worden voortgezet. De folders over de ruiters- en menroutes worden herzien zodra hierover met de betrokkenen afspraken zijn gemaakt. Staatsbosbeheer zal ingaan op het aanbod van de Surfvereniging Terschelling en de surfschool KiteExperience om informatie aan te leveren voor hun folders.

Staatsbosbeheer wil actiever betrokken zijn bij het Centrum voor Natuur en Landschap. De samenwerking met de VVV wordt op dezelfde voet voortgezet. Staatsbosbeheer wil onderzoeken of het mogelijk is om samen met deze en wellicht andere partijen meerjarige raamovereenkomsten op het gebied van promotie en publiciteit af te sluiten. Het opstellen van een gezamenlijk nieuw voorlichtingsplan is daarbij een optie. SBB overweegt deel te nemen aan het op te richten voorlichtingscentrum over de cranberrycultuur en de contacten met (basis)scholen te intensiveren.

De beschikbaarheid van voldoende en goed gekwalificeerde gidsen voor excursies en rondleidingen is een belangrijk punt van aandacht. Daarnaast blijft SBB voldoen aan de vraag naar rondleidingen. De plaatsing van informatieborden en –panelen wordt meer op de desbetreffende locatie toegespitst (strategisch en informatief) en dient te passen in het landschap. Daarnaast wil Staatsbosbeheer een heldere en éénduidige bebording als het gaat om aanduidingsborden. Wellicht kan met minder borden worden volstaan, maar wel in een goed herkenbare huisstijl. De nadruk ligt op ‘begrip kweken’ en niet op ‘verbieden’.

Voor recreatievormen die een groot ruimtebeslag vragen, zoals de moderne vliegsporten buggy-kiten, stunt-vliegeren, kite-surfen en strandzeilen, worden nadere regels gesteld. Deze activiteiten worden beperkt toegestaan en geconcentreerd op minder kwetsbare delen van de stranden. Alle outdoor-activiteiten mogen alleen plaatsvinden tussen de hoog- en laagwaterlijn.

Staatsbosbeheer wil ook in de toekomst plaats bieden aan mensen die op een rustige en ruime plek in de natuur willen kamperen, met eenvoudige voorzieningen. Het beleid voor de kampeerterreinen bij West-Terschelling, Lies en Hoorn wordt hiervoor in principe onveranderd voortgezet. Het gebruik van het groepskampeerterrein bij West-Terschelling voor alleen groepen zal echter opnieuw worden afgewogen. De kantoofaciliteiten en de geboden service worden uitgebreid en verbeterd.

Conclusie

De recreatiezonering uit het vorige beheerplan blijft op hoofdlijnen van kracht. Centraal uitgangspunt is een recreatief gebruik van de gebieden waar de rust en natuur niet onder lijdt en dat voor de andere bezoekers geen last veroorzaakt.

Uitgangspunt is het huidige padennet. Dit zal goed worden onderhouden.

Voorlichting gaat een steeds belangrijkere rol spelen. Via folders wil SBB bezoekers en bewoners van Terschelling betrekken bij het beheer. Dit is ook reden waarom SBB:

- Actiever betrokken wil zijn bij het Centrum voor Natuur en Landschap.
- Denkt aan het opstellen van een gezamenlijk nieuw voorlichtingsplan.
- Overweegt deel te nemen aan het op te richten voorlichtingscentrum over de cranberrycultuur.
- De contacten met (basis)scholen wil intensiveren.

Diverse rapporten en onderzoeken.

Rapport sterkte zwakte analyse

Aanleiding

Op Terschelling functioneert reeds vanaf het begin van de jaren negentig een platform Recreatie en Toerisme. Dit platform heeft in het najaar van 2004 het idee opgevat vanuit de binnen het platform aanwezige lokale kennis, het Terschellinger toeristische product eens tegen het licht te houden. Een geschikte methode hiervoor is het opstellen van een sterkte zwakte analyse. Het doel van de sterkte zwakte analyse is om de sterktes en zwaktes van het toeristisch product in kaart te brengen en hieruit mogelijke kansen en bedreigingen te formuleren. Het voordeel van het zelf opstellen van de sterkte zwakte analyse is dat de eigen deskundigheid rechtstreeks kan worden ingevoerd. Het eindrapport bevat een schat aan informatie. In deze bijlage zullen wij ons beperken tot die sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen die met name voor de gemeente Terschelling van toepassing zijn.

Algemeen

Sterktes

1. De landbouw (veeteelt) levert een belangrijke bijdrage aan de diversiteit van het landschap en de landschapsinrichting, met andere woorden de boeren verzorgen en verlevendigen met hun activiteiten en hun vee het landschap en in het bijzonder de polder. Voor de beleving van de toerist is dat een belangrijk gegeven.
2. De eigen cultuur, de zelfredzaamheid en het gevoel van eigen waarde van de eilanders versterken de beleving van het eilandkarakter/eilandgevoel bij de toerist. Dat moeten we bewaken en koesteren.
3. Een groot deel van het publiek is natuurgericht. Dat betekent dat de natuurwaarden een primaire reden voor bezoek is en dat veel aandacht van het eiland gericht moet blijven op het behoud van deze natuurwaarden.
4. Terschelling biedt in vergelijking met andere delen van Nederland een veilige en schone recreatieomgeving. Er is weinig tot geen verkeersoverlast en weinig criminaliteit. Dit is een 'selling point' van betekenis omdat de wereld er in dit opzicht niet beter op wordt en het eiland in dit opzicht haast een oase vormt.
5. De haven van West-Terschelling is de enige natuurlijke haven van Nederland en als zodanig eerder een gegeven dan een beïnvloedbare factor. De haven is echter ook een cultuurelement. De uitstraling van de haven met de aankomst en vertrek van boten is uniek en met de vuurtoren "Brandaris" op de achtergrond het beeldmerk van Terschelling.
6. Relatief dicht netwerk van toeristische paden. Zowel voor wandelen, fietsen als ook voor paardrijden biedt Terschelling uitgebreide mogelijkheden in een afwisselend hoogwaardig landschap.
7. De identiteit van de dorpen is nog duidelijk aanwezig.

Zwaktes

8. Er is zorg over de eenzijdige economische structuur van de eilandgemeenschap. Door factoren van buiten het toerisme kan er verdere vershraling van de economie optreden (zoals het verdwijnen van arbeidsplaatsen bij Rijkswaterstaat en mogelijk bij de betonningsdienst en de vuurtoren). Ook de agrarische sector staat wat de werkgelegenheid betreft onder druk. De huidige diversiteit maakt het eiland juist aantrekkelijk voor het toerisme.
9. Er is een vrij grote druk op de schaarse ruimte. Er zijn weinig mogelijkheden voor nieuwe functies of uitbreiding van de bestaande. Het eiland gaat gebukt onder dit vraagstuk. Er is geen ruimte om nieuwe activiteiten in te passen. Maar ook de bestaande vormen van toerisme vragen meer ruimte en worden bedreigd als deze niet wordt geboden.

10. Natuur en landschap zijn gevoelig voor de druk vanuit de recreatie. Over het algemeen is Staatsbosbeheer in dit opzicht waakzaam. Ook bij de gemeente en veel ondernemers leeft het besef dat natuur en landschap ons echte kapitaal vormen en dat we daar zeer voorzichtig mee om moeten gaan.
11. Er is geen of weinig onderlinge samenwerking in het kader van productverbreding cq toegevoegde waarde. Te veel ondernemers gaan hun eigen gang. Dat blijkt ondermeer uit de onoverzichtelijke sluitingstijden van winkels. Meer onderlinge samenwerking is noodzakelijk. Samenwerking kan wel. Dat blijkt uit de succesvolle braderieën die in het zomerseizoen in de dorpen West en Midsland worden gehouden. Het gevoel bestaat echter dat nog meer samenwerking van ondernemers noodzakelijk is gezien de hoger wordende eisen van het publiek.
12. De prijs-kwaliteit verhouding heeft landelijk met name de laatste jaren in de horecasector tot kritiek geleid. Toerisme en recreatie vormt een arbeidsintensieve bedrijfstak met een seizoenskarakter. Daardoor is het niet gemakkelijk om efficiëntieverbeteringen door te voeren en worden eerder prijsverhogingen doorgevoerd. Aan alle marktpartijen wordt gevraagd terughoudendheid met prijsstijgingen te betrachten en vooral attent te zijn op kwaliteit.
13. De druk op de openbare orde in het hoogseizoen is groot en vraagt veel aandacht van de gemeente/politie. Hoe hechter de organisatie is hoe beter, want niemand zit op excessen als vernielingen en openbare dronkenschap te wachten. We houden het graag fijn en de betrokkenen worden opgeroepen extra zorgzaam op dit punt te zijn en te blijven. De korte lijn met de politie is in deze een pré.
14. De afstemming over de uitvoering van beleid laat te wensen over. Over het algemeen wordt het gewaardeerd als de regels voor iedereen op dezelfde wijze van toepassing zijn. Daarmee wil nog niet gezegd zijn dat er met twee maten wordt gemeten. Die indruk bestaat wel, maar kan ook berusten op onvoldoende kennis van zaken. Toch ligt daar in de korte termijn een verbeter traject voor de gemeente door meer uitleg te geven en transparantie na te streven.
15. Gastheerschap is voor elke partij op Terschelling een hot item. Goed gastheerschap wordt door de klant gewaardeerd. We hoeven geen Amerikaanse toestanden met gemaakt lachend en pratend personeel. Selectie van personeel op dienstbaarheid en vriendelijkheid is belangrijk. Voor alle aanbieders moet dit een voortdurend punt van aandacht zijn.
16. Er bestaat geen eensluidende toeristische recreatieve visie en de regiefunctie en de directe beleidsafstemming ontbreken. Dit onderwerp gaat alle partijen aan. Het feit dat de vertegenwoordigers in het platform het met elkaar aangedurfd hebben de sterkte-zwakte analyse in gang te zetten, is het begin van de ontwikkeling van een toeristisch-recreatieve visie.
17. Het (nagenoeg) ontbreken van dagtoerisme wordt als een manco ervaren. Gezien de vaartijden van de grote veerboot en de dienstregeling was dat begrijpelijk. De komst van de sneldienst biedt mogelijkheden. De prijs speelt hierbij een belangrijke rol.
18. Het presteren van de gemeente wordt door bepaalde sectoren als onvoldoende beoordeeld. Dit is een niet geringe opmerking die moeilijk te ontrafelen valt. De gemeente is meer dan wie ook aan procedures gebonden en moet het spel gezien het publieke karakter correct spelen. Ondernemers hebben daar wel eens te weinig begrip en geduld voor. Immers zij moeten inhaken op de ontwikkelingen in de markt en dat staat dikwijls op gespannen voet met de vigerende voorschriften. Bijvoorbeeld bouwprocessen vergen een voor de ondernemer te lange voorbereidingstijd of sneuvelen in het woud aan bepalingen. Dit gaat ten koste van de desbetreffende bedrijfsvoeringen. Anders ligt het als het gaat om fouten in de uitvoering en slordigheden. Een hogere punctualiteitscore zou de gemeente niet misstaan.
19. Er heerst een gevoel dat er te weinig visie en durf bij de gemeenteraad is welke kant het met de ontwikkeling van toerisme en recreatie op zal moeten. Ook heerst de gedachte dat allerlei korte termijn onderwerpen in de politiek beter scoren en uit dien hoofde prioriteit hebben.

20. Een ander belangrijk punt is de tolerantie ten opzichte van de jeugd. Daarmee worden zowel de eilander jeugd als gasten van buiten in de leeftijdsgroep onder de 18 jaar bedoeld. Deze groep valt tussen wal en schip. Er is behoefte aan zogenaamde 'hangplekken' en accommodaties waar deze groepen elkaar kunnen treffen. Ten aanzien van de jeugd van elders is het de vraag of Terschelling zich op die categorie moet blijven richten. De ondernemers zijn niet de oppassers van gemakzuchtige ouders die hun kinderen zonder begeleiding naar Terschelling sturen. Anderzijds is een vast gegeven dat de jeugd die op Terschelling een heerlijke en wellicht avontuurlijke vakantie heeft gehad, op latere leeftijd een goede ambassadeur voor het eiland is en zelf een hoog herhalingsbezoek te zien geeft. Daarom zal Terschelling in dit opzicht een duidelijke keuze moeten maken.
21. Het intensieve rijden met motorvoertuigen op het strand is voor veel inwoners een vrijheid in de winter, maar ook voor veel gasten een bron van ergernis. Vanuit de optiek van de gast is er behoefte om het zogenaamde strandrijden aan strengere regels te binden.
22. De vervuiling van het strand is en blijft een gevoelige zaak. Het strand is bij tijd en wijle de vergaarbak van afval dat van schepen wordt gedumpt. Daarnaast laten ook de badgasten veel rommel achter. Deze feiten gekoppeld aan de zeer brede stranden van Terschelling, maken het reinigen van de stranden relatief zeer duur. Met name de verblijfsgebieden bij de belangrijkste strandovergangen zullen steeds weer aangepakt moeten worden. Hoewel dit primair een taak van de gemeente is, is ook initiatief van logiesverstrekkers met milieujuttersarrangementen en van scholen te waarderen.

Kansen

23. Vergroting van de samenwerking tussen de eilanden onderling en tussen de ondernemers wordt als een belangrijk actiepunt gezien.
24. Er is sprake van een groeiende belangstelling voor de combinatie gezondheid en toerisme. Terschelling speelt daar nog niet of nauwelijks op in. Mede gelet op de vergrijzing van de markt is dit een onderwerp dat aandacht verdient bij de VVV en met name de hotelsector.
25. Elders werd reeds geconstateerd dat er een groeiende vraag is naar meer comfort en dat dit haaks staat op het aanbod van eenvoudige logiesvormen zoals gemeubileerde kamerverhuur, pensions en kampeerplaatsen. Terschelling zal nadrukkelijker een keuze moeten maken.
26. Het koesteren van de eilander cultuur wordt breed onderschreven en is taak van alle participanten. Het op klassieke wijze oogsten van gerst of haver en dorsen is een initiatief dat bij de gasten waardering oogst, maar ook de dag van het schaap, de geitenkeuring, de Cyprian paarden race op het strand en de andere evenementen met paarden, het volksdansen, de musea, de rondvaarten en het vissen en tal van andere kleine evenementen, zijn allemaal zaken die bij Terschelling horen.
27. Regionale of streekproducten zijn in het algemeen zeer gewild. Terschelling heeft met de cranberry cultuur een eigen imago opgebouwd. Dit kan wordt versterkt met andere streekproducten zoals eilander kaas van melk van koeien, schapen en geiten. Daarnaast drankjes en likeuren zoals van de wilde kersen en de juttersbitter. Wellicht dat daar ook de producten van de visserij aan toegevoegd kunnen worden.
28. Nieuwe vormen van gemengd agrarisch bedrijf met recreatie, natuur en hobby moeten mogelijk worden. Aanvankelijk bestond daar op Terschelling grote weerstand tegen. Inmiddels is het aantal agrarische bedrijven teruggelopen tot circa 25 (bron Wet Milieubeheer). Gevreesd wordt een nog verdergaande teruggang als de bedrijfsvoering moeizamer wordt. Het is daarom zaak te onderzoeken welke bedrijfseconomisch interessante nevenactiviteiten voor deze sector ontwikkeld kunnen worden.
29. Er is een groeiende groep welvarende senioren met belangstelling voor vakanties buiten het hoogseizoen.

30. De consument wordt kritischer. Daarom is het van belang dat iedere aanbieder let op de prijs-kwaliteit verhouding. In de horecasector is dat in 2003 landelijk en ook op Terschelling scheef gegroeid. Dat leidde tot een forse stroom klachten. Inmiddels hebben een aantal bedrijven één en ander gecorrigeerd, maar de eilander economie blijft gevoelig voor prijsstijgingen. De bewaking van de prijs-kwaliteit verhouding is een zaak van heel ondernemend Terschelling.
31. Er wordt een toename van de belangstelling voor cultuurhistorie en archeologie geconstateerd. Getracht moet worden meer blijken van de maritieme historie van het eiland zichtbaar te maken. De cultuurhistorische vereniging Schylge myn Lantse en de Stichting Ons Schellingerland kunnen hierin mede een rol van betekenis spelen.
32. Rust, stilte en ruimte worden steeds schaarser in Nederland. Het zijn waarden die Terschelling nadrukkelijker in de promotie kan uitdragen.
33. De bestaande dorpskernen en het karakter ervan moeten gekoesterd worden. Ze vormen omgevingsfactoren voor de toerist die iets eigens en kenmerkends uitstralen in de vakantieomgeving.
34. Verbetering van de klantvriendelijkheid is evenzeer een onderwerp dat de aandacht van alle werkgevers verdient. Met name in seizoenbedrijven is men afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie en die was aan het begin van deze eeuw krap. Nu is er meer ruimte en kan er beter worden geselecteerd.
35. Ook het dagtoerisme en de havens worden als kansrijk aangemerkt. Met name de havens hebben sinds de tachtiger jaren een aanzienlijke groei doorgemaakt. Wat het dagtoerisme betreft blijft Terschelling zoals reeds eerder geconstateerd achter bij de andere Waddeneilanden. Terwijl Terschelling voor de dagtoerist wel veel te bieden heeft.
36. Milieuzorg bedrijven. Bij een groot deel van de toeristen is er de laatste decennia een groeiende aandacht voor het milieu te constateren. Op Terschelling wordt hier nog weinig op ingespeeld. Daarnaast kunnen investeringen op dit gebied op termijn kostenverlagend werken.

Bedreigingen

37. De groei van de regelgeving in ons land is sterk en roep verzet op. Hoewel Terschelling en in het bijzonder de ondernemers zich niet los van Nederland kunnen opstellen, is het uiten van signalen belangrijk. TOV doet dat met name naar het MKB dat voor de regering een belangrijke gesprekspartner is, de horeca bedrijven via Horeca Nederland en een aantal campings via de koepelorganisatie Recron.
38. Er bestaat vrees dat door de verdergaande regelgeving de toegankelijkheid van het eiland en vooral van het Waddengebied zal worden ingeperkt. Het is de vraag of die vrees reëel is, maar dit gevoel leeft wel.
39. Leegstaande panden vrolijken de omgeving doorgaans niet erg op. Met name leegstaande panden in de bebouwde kom, doen afbreuk aan het winkel- en recreatiegerief. Als het maar enigszins mogelijk is zou de gemeente in zo'n geval moeten kunnen ingrijpen.
40. Er is zorg dat bij tal van ondernemers (ogenschijnlijk) te weinig of geen aandacht is voor de toerist die steeds kritischer wordt. Met de grote druk in het hoogseizoen en een relatief lang toeristenseizoen, is het gevaar groot dat sommige ondernemers onverschillig en gemakzuchtig worden. Hierdoor dreigt klandizie verloren te gaan. Met name in de sfeer van de prijs-kwaliteit verhouding is het in 2003 bij diverse bedrijven misgegaan.
41. Het eiland kenmerkt zich door tal van eilander gebruiken die voortvloeien uit het culturele erfgoed. De groei van het toerisme leidde tot een langer seizoen en tot de vestiging van meer 'vreemden' van de vaste wal op het eiland. Door deze ontwikkelingen dreigt verlies van de culturele identiteit. De 'vreemden' zijn nu eenmaal niet met die gebruiken opgegroeid. Hoewel uit hoofde van toerisme en recreatie geen echte actie mogelijk is, is het wel noodzaak m.b.t. dit onderwerp de vinger aan de pols te houden.
42. Ook de vestiging van pensioentrekkingen wordt als een bedreiging gevoeld. Dit slaat uiteraard ook op het vorige punt. Daarnaast zijn deze vestigings niet financieel afhankelijk

van het toerisme en kunnen daardoor noodzakelijke ontwikkelingen binnen deze sector in de weg staan.

43. De vergrijzing van de bevolking op Terschelling heeft, omdat de bouwmogelijkheden minimaal zijn, gevolgen voor de huisvestingmogelijkheden voor jongen op het eiland. Waar op de vaste wal uitgeweken kan worden naar een buurgemeente of elders, kan dat op het eiland niet. De huisvesting van personeel wordt door ondernemers vaak oneigenlijk opgelost doordat huisvesting met een recreatieve bestemming wordt gebruikt. Daardoor wordt het areaal slaapplekken voor het toerisme verkleind.
44. Het feit dat er steeds minder jeugd naar het eiland komt, wordt als een serieuze bedreiging gezien. Als jongeren een leuke en avontuurlijke vakantie hebben, komen ze meestal in een latere levensfase weer terug. Dat patroon wordt nu uitgehold omdat er relatief minder jeugd onder de Nederlandse bevolking is, er voor de jeugd tal van goedkope(re) alternatieven zijn, maar ook omdat er voor bepaalde groepen jeugd Terschelling te weinig wordt georganiseerd. Deze en andere factoren leiden er weer toe dat bedrijven die hoofdzakelijk op jeugd draaien, de bakens naar andere doelgroepen verzetten en er aanbod voor de jeugd verdwijnt.
45. De prijsontwikkeling in Nederland en derhalve ook op Terschelling is de laatste jaren sterker omhoog gegaan dan in andere Europese landen. De concurrentiepositie van Nederland verslechterd en maakt ons land dus minder aantrekkelijk voor vakanties. Voor Terschelling een signaal uiterste voorzichtigheid met verhoging van prijzen toe te passen.
46. Voor Terschelling is het aanbod van kleinschalige bedrijven kenmerkend. Door de economische wetten komen er echter steeds meer grote aanbieders: enerzijds van de vaste wal, anderzijds omdat sommige Terschellinger bedrijven doorgroeien naar een grotere schaal. Op zich is daar niets mis mee, maar de grote bedrijven moeten zich wel voegen naar de gemeenschap en niet andersom. Dat gevaar is potentieel aanwezig.
47. De economische ontwikkeling in Nederland met een recessie, heeft gevolgen voor het gedrag van de consument/toerist op Terschelling. Er wordt minder gemakkelijk geld uitgegeven.
48. De kans op rampen vanuit de Noordzee met uitstorting van olie of chemicaliën vormt een potentieel gevaar. Het congres "Zwart Getij" dat in 2003 op initiatief van ondernemers over dit onderwerp werd gehouden, heeft aangetoond dat de bestuurlijke situatie dan tekort schiet. Ook de Commissie Meijer heeft in zijn advies aan de regering dit onderwerp centraal geplaatst. Vooralsnog moeten stappen worden afgewacht, maar als het te lang duurt moeten de eilanden druk uitoefenen.
49. Met de presentatie van het Beheersplan Rijkswaterstaat door Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat, is een groot deel van de bevolking ongerust geraakt over de houding die Staatsbosbeheer als grootgrondbezitter op het eiland inneemt. De vanzelfsprekendheid waarmee de opheffing van de wegverbinding voor auto's tussen Paal 8 en Midsland aan Zee werd voorgesteld, heeft kwaad bloed gezet. Ook de wijze waarop Staatsbosbeheer op haar eigen wijze met een landschapsplan komt en dat over de ruimtelijke voorschriften van de gemeente legt, is niet acceptabel.
50. Door de relatieve schaarste zijn de prijzen van onroerend goed op Terschelling in enkele jaren fors gestegen. Dit kan gevolgen hebben voor de exploitatie van onroerend goed in de toeristisch-recreatieve sfeer.
51. Gezien de hoge investeringslasten bestaat het gevaar dat oudere werknemers van investeringen en vernieuwingen afzien of deze uitstellen. Dat is geen goede zaak, want vernieuwing- en moderniseringsprocessen dienen min of meer continu te zijn. Dit gedrag schaadt de hele sector.
52. De verscherpte classificatie-eisen voor verblijfsaccommodaties, hebben een aantal effecten. Een deel van de ondernemers tracht op de eisen te anticiperen en houdt daar rekening mee. Zij gaan met de tijd en de ontwikkelingen mee. Een wat meer conservatieve groep verzet zich tegen de voortdurende druk om zaken aan te passen en te vernieuwen en vervalt daardoor in een lager en minder goed marktsegment of verdwijnen. Gezien de beperkte omvang van het 'beddenbestand' is dat nadelig voor het

hele eiland. Herzieningen van de classificaties zullen ook in de toekomst blijven voorkomen.

53. Wetgeving is een brede omschrijving, maar wordt wel door velen als een bedreiging gezien. Voorbeelden zijn de verscherpte eisen op het gebied van brandpreventie en maatregelen tegen roken en drankmisbruik. Ook de 'heksenjacht' van de Keuringsdienst van Waren valt onder deze bedreiging.
54. De toeristische sector op Terschelling is geen groeisector in de zin van meer bedden en overnachtingen. Wel is het mogelijk dat door het aanboren van publieksgroepen die meer te besteden hebben, nog groei in omzet in geld te genereren valt.
55. De veranderende rol van de VVV in relatie tot de grondhouding van de ondernemers. De VVV genereert het merendeel van de inkomsten uit de reserveringscentrale. Onder andere door het toenemende internetgebruik daalt het aantal gasten dat via deze centrale een onderkomen boekt. De VVV zal zich op korte termijn op haar toekomstige rol gaan beraden. Verontrustend is het relatief geringe aandeel van de ondernemers en de hoogte van de donaties waarmee ondernemend Terschelling de VVV voor het promotionele werk ondersteunt. Dit terwijl het hele eiland in meer dan wel mindere mate van de promotionele inspanning van de VVV profiteert.
56. Tot slot wordt de komst van afromers gevreesd. Deze is onder de rubriek algemeen gerangschikt omdat deze in alle werkvelden voorkomen.

Marketing en Promotie

Sterktes

1. Terschelling heeft vergeleken met andere eilanden en vakantiebestemmingen jaar in jaar uit een haast bovenmatige publiciteit in vrijwel alle media. Daar zijn ook negatieve onderwerpen bij, maar het is nog zeer de vraag of die het imago markttechnisch echt verzwakken. Daar staat de positieve golf aan publiciteit van bijvoorbeeld het Oerol festival tegenover! Publiciteit is een belangrijk en beïnvloedbaar onderwerp en derhalve een actiepoint van betekenis.

Zwaktes

2. De marketing en promotie is onvoldoende éénduidig georganiseerd.
3. Er wordt veel aan het verzamelen van statistische data van toerisme en recreatie gedaan. De afstemming tussen de verschillende actoren kan beter. Enerzijds zijn er de gegevens van Rederij Doeksen, van de jacht- en van de Rijkshaven, onderzoeken van gemeente, de gegevens van de VVV en diverse andere onderzoeken. Er is behoefte aan integratie van de conclusies uit de diverse bronnen.

Kansen

4. Gezien de toenemende concurrentie in toerisme en recreatie is een bundeling van marktkennis en marktbenadering van zoveel mogelijk partijen gewenst. VVV en rederij Doeksen zijn daar inmiddels mee bezig. De VVV's van de eilanden doen dat al.
5. Er wordt een groeiende belangstelling voor ecotoerisme geconstateerd. Terschelling heeft met bijvoorbeeld de cranberry cultuur, het biodynamisch produceren van eilander kaas en boter, producten als schapen- en geitenkaas op dit gebied wel iets te bieden. In relatie met het hoge gehalte natuur en natuurbescherming zou die combinatie beter in de markt uitgenut kunnen worden.
6. Terschelling in de markt plaatsen met een grote veelzijdigheid aan eigen kleine en grote evenementen is een andere manier van marketen die nog onvoldoende benut wordt. Het beste bewijs vormt het Oerolfestival. Daarbij wordt dus bewust gekozen voor publieksgroepen die ook vormen van vermaak zoeken.
7. Terschelling is een vakantiebestemming die zich leent voor meer actieve recreatie naast passief vermaak. Dit zou nadrukkelijker in de promotie tot uitdrukking kunnen worden gebracht.

8. De zakelijke markt is een totaal andere dan de vakantiemarkt en vraagt een eigen benadering. Frisse Wind/Island Events heeft zich hierop gespecialiseerd, maar dat neemt niet weg dat er ook ruimte voor andere afzetkanalen is.
9. Gezien het feit dat thema's de laatste jaren voor Terschelling belangrijk zijn geweest, wordt gepleit voor de ontwikkeling van nieuwe thema's.

Bedreigingen

10. Er komen nog steeds nieuwe toeristische bestemmingen bij, waardoor de concurrentie groter wordt. Met name de ontwikkeling van de Duitse Oostkustzee kan, gezien de relatief gemakkelijke bereikbaarheid, een bedreiging vormen. De aantrekkelijkheid wordt steeds groter door de nieuwe en moderne accommodaties en door de vormgeving van deze nieuwe badplaatsen. Het dwingt Terschelling om met de tijd en de marktontwikkeling mee te gaan.
11. Het imago liep in 2002 ongewild een forse deuk op door de wijze waarop de media breed inspeelden op enkele gevallen van alcoholvergiftiging bij jeugdigen. Het is zaak door middel van goed onderling overleg en het hanteren van woordvoerderschap namens gemeente en groepen ondernemers te blijven wapenen tegen nieuwe excessen in de pers. In het algemeen kent Terschelling het imago van een gezellig vakantie-eiland voor families, met een uitgestrekte natuur om actief te zijn.
12. De concurrentie van andere vakantie regio's is manifest en de toenemende mobiliteit van de toerist is een feit. In de promotie kan men zich echter toeleggen op de identiteit van het eiland met zijn sterke punten en trachten aldus een eigen publieksgroep te selecteren.
13. De prijsoorlog in de reisbranche in Nederland met relatief grote kortingen is ongetwijfeld een bedreiging voor Terschelling, maar is onherroepelijk van tijdelijke aard. Het geven van grote last minute kortingen is ook een bedreiging voor elk bedrijf dat zich daar aan waagt, omdat de klant een volgende keer opnieuw afwacht.

Verblijf

Zwaktes

1. De capaciteit van de jachthaven is door een drietal ontwikkelingen in de naaste toekomst te klein. Ten eerste worden de schepen groter. Ook groeit de vloot van pleziervaartuigen in Friesland en rond het IJsselmeer. Tevens is de verwachting dat verscherpte landelijke veiligheidseisen het aantal in de huidige haven onder te brengen schepen negatief zal beïnvloeden. Uitbreiding van de haven is gewenst om het aantal bezoekende schepen en personen op peil te kunnen houden.
2. Hoewel de kleinschaligheid van het logiesaanbod enerzijds een pré is, lopen veel aanbieders vast, omdat ze niet het comfort en de luxe bieden die door een veranderende markt is ingezet. Mondjesmaat worden bungalows, appartementen en campings aangepast. De keuring van accommodaties door de landelijke Stichting Classificatie Kampeer- en Bungalowbedrijf Benelux in opdracht van de VVV, heeft weliswaar een opwaartse druk in de zin van verbeteringen gegeven, maar ook geleid tot een afname van het aantal slaapplekken per accommodatie. Door interne verbouwingen werd en wordt bedruimte opgeofferd voor meer m² voor overige functies omdat dat in de sterrenkwalificatie beter uitkomt. Totale nieuwbouw is mede gezien de forse grondprijzen voor veel nieuwkomers in de markt vaak problematisch.
3. De afname van het aantal slaapplekken in de goedkopere logiessector zoals in de gemeubileerde kamerverhuur, pensions en op campings, vormt een bedreiging. Een bepaalde bestaande publieksgroep dreigt hierdoor verloren te gaan. Het totale aanbod verschaalt. De gemeente heeft hier op ingespeeld via de nota overgangsrecht. Ook het ruimtelijk beleid zoals dat straks wordt vastgelegd in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied kan hier op inspelen. Anderzijds moet door ondernemend Terschelling ook gelet worden op de veranderingsprocessen in de toeristische markt. En dat betekent bewuster een keuze maken voor bepaalde marktsegmenten.

Kansen

4. Er is behoefte aan uitbreiding van plaatsen voor tenten. Vooral omdat de laatste jaren veel kampeerplaatsen in caravanplaatsen en caravanplaatsen in vakantiehuizen zijn omgezet. De kampeerbedrijven pleiten voor uitbreiding van het areaal.
5. Beperkt toestaan van kamperen bij de boer is een andere optie.

Bedreigingen

6. Het beddenbestand op Terschelling loopt achteruit omdat bijvoorbeeld zomerhuizen worden verbouwd en van meer comfort worden voorzien. Dit gaat ten koste van het aantal aanwezige bedden. Ook loopt het aantal slaapplekken terug omdat tentplaatsen door royalere caravan- of slaapplekken in zomerhuizen worden omgezet. Bovendien staan een aantal 'bejaarde' hotel/appartementgebouwen langdurig leeg en zijn de laatste jaren enkele pensions uit de markt verdwenen. Deels is dit te wijten aan een verscherpte regelgeving ten aanzien van de (brand)veiligheid. Op zich is dat geen slechte zaak, maar seizoenbedrijven zijn meestal minder kapitaalkrchtig om daar in voldoende mate op in te spelen en leggen dan het loodje. De kwalitatieve verbeteringen van slaapplekken vertalen zich doorgaans door in een betere bezetting en dus in een hogere omzet per slaapplek. Als het puur om het verdwijnen uit de markt gaat, brokkelt het bestand af en is dat nadelig voor de eilander economie.
7. Ook het verdwijnen van de diversiteit in aanbod logiesaccommodaties als gevolg van de verdergaande regelgeving wordt als een bedreiging gezien. In het vorige punt is dit ook reeds aan de orde gesteld.
8. Reeds eerder is geconstateerd dat de tegenwoordige gast hogere kwaliteitseisen aan het toeristische product in het algemeen en de verblijfsaccommodaties in het bijzonder stelt. Er is een gerede kans dat de gast wegblijft als de kwaliteit onvoldoende is of als de prijs niet in verhouding met het gebodene staat.

Vervoer

Zwaktes

1. De inrichting van het haventerrein bij de veerboten is niet optimaal. De bussen en taxi's staan bijvoorbeeld relatief ver van de uitgang van de veerboot, de busjes voor bagage van (jonge) kampeersers staan wel vlak bij de uitgang.
2. De bagageafhandeling naar en van het eiland zou in theorie anders georganiseerd moeten worden: afgifte in Harlingen en bezorging op de logiesplek op Terschelling. Het idee is simpel, maar de realiteit is weerbarstig. Toch wordt er o.a door betrokken gestudeerd op betere systemen.
3. De mobiliteitsketen is ingewikkeld. Iedereen komt met de veerboot en gaat te voet, met de eigen of gehuurde fiets, met de auto, bus, taxi of particulier vervoer verder. Door de grootte van de autoveerboot Friesland gaat het steeds om relatief grote golven van reizigers. Een betere spreiding in de aan- en afvoer zou de gelijktijdige drukte op het haventerrein en op de wegen op het eiland verbeteren. De extra busdiensten die Arriva tijdens het seizoen langs de campings in Midland Noord en Formerum Noord heeft ingelegd vormen een verbetering. Het gesleep van trailers met fietsen door de fietsverhuurders over het eiland wordt als hinderlijk ervaren. De vraag is of daarin verbetering valt aan te brengen.

Kansen

4. Het zware vrachtwagenverkeer over de Willem Barentszkade wordt als hinderlijk ervaren. Met de komst van de speciale vrachtboot is er een betere spreiding van het verkeer langs de haven gekomen, maar er wordt steeds nadrukkelijker gepleit voor een aanlandingsplaats voor de vrachtboot bij het 'lichtje'.

Bedreigingen

5. De tarieven van rederij Doeksen zijn relatief hoog omdat in vergelijking met de andere eilanden een grotere afstand moet worden overbrugd. Per kilometer zijn de tarieven echter lager, maar de consument let op wat aan het loket moet worden betaald. Gepleit wordt voor prijsdifferentiatie zoals ook de logiesverstrekkers dat toepassen: de prijzen worden hoger naarmate de druk groter is. Voor een vervoerbedrijf ligt dat principieel wat anders, maar er zijn wel mogelijkheden via arrangementaanbiedingen en enige differentiatie in de seizoenen. De Teso op Texel hanteert tijdens de weekeindes hogere tarieven dan op weekdays.
6. De discussie over de mogelijke opheffing van de spoorlijn Leeuwarden - Harlingen, omdat in Franeker een industrieterrein wat "opgesloten" achter deze lijn ligt, heeft de gemoederen ook op Terschelling behoorlijk bezig gehouden. Dit temeer omdat het College van GS in Fryslân begrip toonde en een nader onderzoek toezegde. De nadelen voor de eilanden Vlieland en Terschelling en de havenstad Harlingen zijn echter evident. Handtekeningacties op Terschelling zijn het gevolg geweest.
7. Het voorstel van Staatsbosbeheer om de wegverbinding tussen Paal 8 en Midsland aan Zee voor auto's te schrappen is door ondernemend Terschelling en vele anderen met grote verontwaardiging afgewezen. Gezien de wijze waarop Staatsbosbeheer opereert is waakzaamheid geboden.
8. In de zomer van 2004 ontvingen wij signalen dat de provincie aanzienlijk op het openbaar vervoer moet bezuinigen. Vandaar dat wij deze bedreiging nog hebben toegevoegd. Ook omdat de provincie een aanzienlijk deel van de bezuinigingen op de Waddeneilanden denkt te kunnen realiseren. De provincie denkt hier dan in de richting van tariefverhoging en/of snijden in de dienstregeling. Het is zaak in deze de vinger aan de pols te houden.

Vermaak

Zwaktes

1. Een handicap voor het eiland is het beperkte aanbod van slechtweervoorzieningen. De gemeentelijke musea Het Behouden Huys en het Centrum voor Natuur en Landschap (CNL) zijn te klein, het CNL is verouderd. De particuliere musea als Aike van Stien, het Wrakkenmuseum en het Hooivak vormen welkome verruiming van het aanbod. Ook het recreatiewerk dat vroeger in en bij het gebouw ET 10 werd gedaan, wordt node gemist. In feite was de situatie destijds beter dan thans. Ook het zwembad vervult bij slecht weer en buiten het zomerseizoen een dagrecreatieve/slechtweer functie. Eerder werd al gewezen op het gebrek aan accommodaties voor de jeugd tot 16 jaar.

Kansen

2. In verband met een voorzichtig groeiend toerisme in de winter, wordt gepleit voor het in de winter laten staan van de strandtenten, mits ze dan wel op gezette tijden geopend zijn. Op andere eilanden is dit reeds gerealiseerd, Terschelling loopt achter.
3. Er valt een toegenomen belangstelling voor specifieke sportieve recreatievormen waar te nemen. Waar mogelijk kan daar op te worden ingehaakt, mits goede kwaliteit wordt geboden.
4. De ontwikkeling van sporten op nautisch gebied dienen te worden bevorderd. Terschelling heeft veel en gevarieerd water en biedt tal van mogelijkheden zoals kajakken, surfen, zeilen, catvaren, kitesurfen, leren motorbootvaren, etc. ook bij de eigen bevolking leeft deze belangstelling. Een goed voorbeeld hiervan is de blijvende interesse voor het jeugdzeilen bij de watersportvereniging Het Weekend Oog.
5. Uitbreiding van de openingstijden in de winter van accommodaties en musea om het wintertoerisme te bevorderen.
6. De organisatie van evenementen voor de jeugd wordt node gemist. Het jeugdwerk dat in het verleden bij het gebouw ET 10 werd verricht, is het model dat velen nog steeds voor ogen staat. Gepleit wordt voor de organisatie voor jeugdwerk voor gasten. Dit kan mogelijk worden gecombineerd met het jeugdwerk voor de eilander jeugd.

Bedreigingen

7. Terschelling heeft een reëel gebrek aan slechtweer voorzieningen. Met name de vernieuwing van het Centrum voor natuur en Landschap laat op zich wachten.
8. Het initiatief van de gemeente om meer stille horeca toe te laten wordt door de bestaande horeca als afroming van de markt gezien. Bovendien is er volgens die groep ondernemers voldoende concurrentie. Daar staat tegenover dat de markt verandert en er ruimte moet zijn om op nieuwe en andere behoeftes in te spelen.
9. De jeugd onder de 16 jaar wordt zonder begeleiding de toegang tot de kroegen geweigerd. Het risico dat anderen voor een jongere alcoholische drankjes kopen is voor de uitbater groot. Deze kan voor een dergelijke overtreding beboet worden. De jeugd onder de 16 jaar heeft dan ook weinig op Terschelling te zoeken, er zijn geen speciale opvangmogelijkheden, ook niet voor die categorie onder de eilander jeugd. Een voorziening is dan ook dringen gewenst.
10. Voor de volwassenen is het culturele aanbod soms te krap. Dat geldt uiteraard niet in de periode van het Oerolfestival.

Conclusie

Eigenlijk vormt de sterkte zwakte analyse een opsomming van conclusies en aanbevelingen. Deze bouwsteen vormt ons inziens dan ook de fundering voor de toeristische visie. In het algemeen kunnen we uit de sterkte zwakte analyse concluderen dat het eiland op zich (samenspel van natuur, landschap, karakter, cultuurhistorie) een sterk toeristisch product is. Binnen dit product zijn het met name gevolgen van het menselijk handelen die de zwaktes vormen. Hier vloeien logischer wijs weer kansen en bedreigingen uit voort.

TROM onderzoek 2003/2004

Aanleiding

In 1999 concludeerde de gemeenteraad dat er behoefte bestaat het ingeslagen beleid en in het bijzonder het recreatief-toeristische beleid, naast de reeds bestaande kwantitatieve monitoring door bijvoorbeeld de beddenboekhouding, door middel van betrouwbare onderzoeksgegevens te kunnen toetsen. Aangegeven werd dat een dergelijke toetsing pas een meerwaarde krijgt als dit met een zekere regelmaat gebeurt c.q. een continu karakter heeft. Dit bleek mogelijk via de zogenaamde ontwikkelingsmonitor.

De doelstelling van een op te stellen toeristisch recreatieve ontwikkelingsmonitor (TROM) voor Terschelling is toen volgt geformuleerd:

Het regelmatig uitvoeren van metingen, die inzicht moeten geven in de ontwikkeling van het toerisme en de gevolgen daarvan voor de economie, de natuur, het landschap en het sociale leven op het eiland. Enerzijds om de effecten van het stabilisatiebeleid te kunnen beoordelen en anderzijds om de kwaliteit van het toeristisch product te kunnen bewaken. Hiermee kan een afweging tussen de verschillende belangen (een verscheiden en herkenbaar landschap, natuurschoon, rust, ruimte, cultuurhistorisch erfgoed, sociale identiteit en eilander economie) plaatsvinden, zodat er een optimale verhouding blijft bestaan tussen natuurlijke processen en menselijke activiteiten.

De TROM kent de volgende opbouw:

- Module 1: Toeristenonderzoek
- Module 2: Economisch effect
- Module 3: Invloed van toerisme op de leefbaarheid
- Module 4: Gevolgen van toerisme voor natuur en landschap

In het eerste seizoen 1999-2000 zijn alle modules opgenomen in een zogenaamde 'nulmeting'. Vervolgens zijn modules 1 en 2 herhaald in het seizoen 2001-2002. De invloed

van toerisme op de leefbaarheid, een onderzoek onder de bevolking van Terschelling, is eind 2002 wederom uitgevoerd. Tot slot heeft in het seizoen 2003-2004 de derde meting van het toeristenonderzoek en de economische gevolgen van toerisme plaatsgevonden (modules 1 en 2). Tevens is in 2003 weer onderzoek gedaan naar de gevolgen van toerisme voor natuur en landschap (module 4).

In deze bijlage beperken wij ons tot de meest opvallende resultaten van het toeristenonderzoek 2003-2004 en de economische gevolgen:

De belangrijkste redenen voor de vakantieganger om voor Terschelling te kiezen, zijn zee/strand (door 63% genoemd), landschap/natuur (57%) en het eilandgevoel (53%).

Eerder bezoek en terugkeer

Ruim driekwart van de toeristen (78%) is al eerder op Terschelling geweest. Van deze mensen heeft 40% Terschelling vaker dan tien keer bezocht. Ruim een kwart van de toeristen is zelfs nog in hetzelfde jaar op Terschelling geweest. Van alle toeristen denkt 84% ooit weer terug te keren naar Terschelling. Meer dan de helft van de toeristen (57%) denkt zelfs binnen een jaar terug te komen.

Wijze van vervoer op het eiland

De belangrijkste wijze van transport op Terschelling is per fiets. Zo'n 7 van de 10 toeristen noemt de fiets als belangrijkste vervoersmiddel op het eiland. De meerderheid van de fietsers gebruikt hiervoor een huurfiets. Ruim 10% maakt gebruik van een auto of motor voor het transport en eveneens ruim 10% gaat te voet over het eiland. Slechts 3% noemt het openbaar vervoer als belangrijkste vorm van transport.

De leeftijdsopbouw van de Nederlandse toeristische bezoekers aan Terschelling komt redelijk overeen met de leeftijdsopbouw van de Nederlanders in het algemeen. Het meest opvallende verschil is het aandeel senioren (65+). Senioren zijn duidelijk ondervertegenwoordigd onder de toeristen op Terschelling. De overige leeftijdsgroepen zijn licht oververtegenwoordigd.

Dagrecreanten

5% van de bezoekers is dagtoerist. Dit percentage is stabiel. Van de dagrecreanten zegt iets meer dan de helft (53%) eerder op Terschelling te zijn geweest. Bijna driekwart komt naar Terschelling voor een dagje uit, de overige 26% komt voor een bezoek aan familie / vrienden. De belangrijkste redenen om naar Terschelling te komen, en niet naar een ander gebied, zijn ongeveer gelijk aan de redenen van de verblijfstoerist. De top drie heeft echter een enigszins andere volgorde. De belangrijkste reden voor een dagrecreant om naar Terschelling te komen is het landschap en de natuur (door 45% genoemd), gevolgd door het eilandgevoel (42%) en de zee en het strand (41%). Fietsen is onder de dagrecreanten de meest populaire activiteit.

Korte verblijfsgasten

Bijna de helft van de toeristen op Terschelling overnacht 4 nachten of korter op het eiland en behoort daarmee tot de doelgroep die we hebben gedefinieerd als de korte verblijfsgasten. Deze doelgroep maakt relatief veel gebruik van een hotel/pension, een groepsaccommodatie of overnachting bij familie/vrienden. Vaker dan gemiddeld komt men naar het eiland voor een evenement (met name Oerol) of omdat Terschelling nog een onbekend gebied is.

Terschelling 'te duur'

Van alle bezoekers geeft 12% aan het verblijf op Terschelling om wat voor reden dan ook te duur te vinden. Dit heeft zowel betrekking op het verblijf op het eiland zelf (horeca, overnachting, fietshuur etc.) als op de reis naar het eiland toe (boottoertocht, eten op de

boot etc.). Opvallend is het dat deze groep tot de meer frequente bezoekers behoort en dus min of meer als 'vaste gasten' kunnen worden gezien.

Tabel vergelijking met vorige metingen:

Aspect	TROM 2003/2004	TROM 2001/2002	TROM 1999/2000
Reden komst top 3	1. Zee/strand 63% 2. Landschap/natuur 57% 3. Eiland 53%	1. Zee/strand 60% 2. Landschap/natuur 55% 3. Eiland 52%	1. Zee/strand 58% 2. Landschap/natuur 49% 3. Eiland 46%
Accommodatie top 3	1. Bungalow (huur) 20% 2. Hotel/pensioen 17% 3. Tent 13%	1. Bungalow (huur) 22% 2. Hotel/pensioen 17% 3. Tent 14%	1. Tent 22% 2. Hotel/pensioen 17% 3. Bungalow (huur) 13%
Beoordeling accommodatie	8,1	8,0	7,9
Verblijfsduur	6,1 nachten 1 nacht: 6% 2 nachten: 19% 3 nachten: 16% 4-10 nachten: 41% > 10 nachten: 18%	5,9 nachten 1 nacht: 5% 2 nachten: 23% 3 nachten: 18% 4-10 nachten: 41% > 10 nachten: 13%	5,5 nachten 1 nacht: 8% 2 nachten: 29% 3 nachten: 16% 4-10 nachten: 35% > 10 nachten: 12%
Activiteiten top 3	1. Fietsen 75% 2. Wandelen 68% 3. Bezoek strand 65%	1. Fietsen 75% 2. Wandelen 69% 3. Bezoek strand 65%	1. Fietsen 77% 2. Wandelen 65% 3. Bezoek strand 63%
Beoordeling vakantie	8,4	8,4	8,4
Herhalingsbezoek	Eerder geweest: 78% Terugkomen: 84%	Eerder geweest: 79% Terugkomen: 84%	Eerder geweest: 74% Terugkomen: 81%
Grootte gezelschap	5,2 personen	5,4 personen	6,8 personen
Land van herkomst top 3	1. Nederland 95% 2. Duitsland 3% 3. België 1%	1. Nederland 95% 2. Duitsland 3% 3. België 1%	1. Nederland 95% 2. Duitsland 2% 3. België 1%
Herkomst provincie top 3	1. Friesland 21% 2. Noord-Holland 18% 3. Gelderland/Z-Hol. 11%	1. Friesland 20% 2. Noord-Holland 18% 3. Gelderland/Z-Hol. 11%	1. Friesland 23% 2. Noord-Holland 19% 3. Gelderland 10%
Bestedingen:			
Levensonderhoud	€ 5,22	€ 5,61	€ 4,77
Entree / recreatie	€ 0,89	€ 0,77	€ 0,68
Horeca	€ 13,57	€ 16,98	€ 16,84
Overig	€ 4,40	€ 4,40	€ 4,22
Overnachting	€ 15,56	€ 14,80	€ 12,45
Totaal	€ 39,64	€ 42,57	€ 38,97
Totale economische effect	€ 81.510.965	€ 87.407.923	€ 71.779.472

Opmerkingen/suggesties

Aan het einde van de vragenlijst konden respondenten hun overige opmerkingen kwijt. Het merendeel hiervan betrof positieve opmerkingen over de geweldige vakantie die gasten hebben gehad.

Suggesties ter verbetering (vaker dan 50 keer spontaan genoemd) zijn:

- Terschelling wordt te duur.
- Behoud van de authenticiteit. Terschelling niet volbouwen.
- Bootreis is te duur.
- Meer boten (ook eerder en later).
- Verlaten van de sluitingstijden.
- Verbeteren/verbreden van de fiets- en/of wandelpaden.
- Opruimen van afval, meer afvalbakken plaatsen.
- (Klant)vriendelijkere behandeling.

- Overlast van jeugd.
- Meer activiteiten en voorzieningen voor kleine kinderen.

Conclusie

Het jaar 2003 laat voor het eerst sinds jaren een afname zien in het aantal bootreizigers dat naar Terschelling is gekomen, en daarmee ook een afname van het aantal toeristen dat Terschelling heeft bezocht. Hier staat echter wel tegenover dat de toerist gemiddeld langer op het eiland verblijft dan in de voorgaande jaren. In de vorige meting was al een langere verblijfsduur gesignaleerd.

De waardering voor de vakantie op Terschelling blijft onverminderd zeer hoog. Senioren zijn duidelijk ondervertegenwoordigd onder de toeristen op Terschelling.

Het strand is een belangrijk element in het toeristische product van Terschelling. Het strand wordt zeer regelmatig bezocht door de toeristen. Uit de zeer hoge waardering voor het strand (8,4) en het feit dat 63% van de toeristen de zee en het strand opgeeft als reden van de komst naar Terschelling kan worden geconcludeerd dat het strand als één van de belangrijkste trekkers fungeert. Wandelen en fietsen blijven de populairste activiteiten op Terschelling.

De gemiddelde bestedingen van de toeristen op Terschelling zijn afgenomen ten opzichte van de vorige meting. De afname is met name zichtbaar in de horeca (exclusief overnachting).

TROM havenonderzoek gemeente Terschelling

Aanleiding

In 2003 en 2004 is door onderzoeksbureau Vandertuuk onderzoek gedaan naar de bezoekers van de jachthaven en de Rijkshaven. Naast de bezoekers van de Rijkshaven is ook aan een aantal schippers van de Bruine Vloot een vragenlijst voorgelegd.

Hierbij moet worden opgemerkt door praktische problemen met betrekking tot het verzamelen van enquêtes in de Rijkshaven het aantal hier afgenomen enquêtes beperkt is. De uitkomsten zijn door de lage respons van indicatieve aard en dienen met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden.

De jachthaven

Gedurende het vaarseizoen bezoeken vele toeristen Terschelling met de eigen boot of met een gehuurde boot. Een groot deel van deze bezoekers legt aan in de jachthaven, gelegen aan de oostkant van West-Terschelling in de Dellewalbaai. De jachthaven beschikt over 100 vaste ligplaatsen voor eilanders en 350 ligplaatsen voor passanten. De jachthaven biedt ruimte aan onder andere een wasserette, water- en elektriciteitsvoorzieningen op de steigers en een toiletgebouw.

De Rijkshaven

De Rijkshaven van Terschelling is de haven waar de grotere schepen, zoals bijvoorbeeld de schepen van de Bruine Vloot aanmeren. Gelegen aan de Willem Barentszkade biedt de Rijkshaven plaats aan maximaal circa 40 charterschepen. Uitwijk naar de gemeentelijke loswal is mogelijk. De Rijkshaven wordt daarnaast ook gebruikt door de Terschellinger vissersvloot en de schepen van Rederij Doeksen. De haven wordt beheerd door Rijkswaterstaat. De gasten van de charterschepen van de Bruine Vloot kunnen gebruik maken van de in 1992 gerealiseerde sanitaire voorziening.

De belangrijkste reden om voor een vakantie op Terschelling te kiezen en niet voor een ander gebied is het eilandgevoel dat bij de bezoekers wordt opgewekt. Ruim 6 van de 10 bezoekers aan de jachthaven geeft deze reden op. Op 2 staat landschap en natuur en op 3 staat komen hier vaker / gewoonte.

Opvallend is dat de bezoekers van de havens beduidend meer bezoek brengen aan de beide musea op het eiland dan de reguliere toerist.

De bezoekers in de havens is tevens gevraagd aan welke delen van het eiland een bezoek is gebracht. Iets meer dan een kwart brengt alleen een bezoek aan West-Terschelling en directe omgeving. Met name de bezoekers van de jachthaven doen ook de rest van Terschelling aan.

Ook als we kijken naar het herhalingsbezoek dan zien we dat 96% van de bezoekers van de jachthaven zegt terug te keren naar het eiland in de toekomst. Bijna de helft hiervan zegt zelfs nog in hetzelfde jaar terug te keren. Slechts 1% zegt niet meer terug te keren naar Terschelling. Tijdsgebrek en leeftijd spelen hierbij een rol.

Deze bestedingen van de havenbezoekers zijn nagenoeg gelijk aan de bestedingen van de 'reguliere' toeristen.

De leeftijdsopbouw van de bezoekers uit de jachthaven wijkt nogal af van de leeftijdsopbouw van de 'reguliere' toeristen. Vooral het aandeel jongeren tot 25 jaar is sterk ondervertegenwoordigd onder de toeristen die in de jachthaven aan hebben gemeerd. In de jachthaven zijn vooral de oudere bezoekers te vinden en dan met name de groep tussen 55 en 65 jaar. Maar ook de 65-plussers zijn oververtegenwoordigd ten opzichte van de reguliere toeristen.

De sanitaire voorziening in de Rijkshaven wordt relatief slecht beoordeeld. De gemiddelde waardering voor het sanitair in de Rijkshaven wordt uitgedrukt in een 5,1. Een hogere waardering is er voor de voorziening op de steigers (6,5). Het meest tevreden zijn de gasten over de vuilafhaalvoorziening (7,6) en het kantoor van de havenmeester (7,8).

Iets meer dan de helft van de gasten in Rijkshaven komt uit Nederland. De buitenlandse bezoekers komen bijna allen uit Duitsland. In totaal bedraagt het aandeel Duitsers circa 45%.

Beoordeling en suggesties voor verbetering

Op de vraag of men nog specifieke voorzieningen in de jachthaven mist, wordt door 60% van de bezoekers bevestigend geantwoord. De meest genoemde voorzieningen zijn:

- Brandstofvoorziening (87 keer genoemd).
- Winkeltje (25 keer genoemd).
- Stroomvoorziening / te dure stroom (18 keer genoemd).
- Boxen (14 keer genoemd).
- Internetaansluiting (9 keer genoemd).
- Meer sanitaire voorzieningen (9 keer genoemd).

Op de vraag of men nog specifieke voorzieningen in de Rijkshaven mist, wordt door iets minder dan de helft van de bezoekers bevestigend geantwoord. De meest genoemde voorzieningen zijn:

- Stroomvoorziening / stroomkasten (19 keer genoemd).
- Sanitair / bad / douche (10 keer genoemd).
- Informatievoorziening (4 keer genoemd).

De belangrijkste voorzieningen die de schippers missen in de Rijkshaven zijn:

- Stroomvoorziening (op steiger), met name ook krachtstroom.
- Meer drinkwaterpunten (en betaalbaar).

- Beter trapjes / drijvende steigers.
- Toezicht (stadswacht / camera's).
- Brandstofvoorziening.

Conclusie

De bezoekers aan de jachthaven komen voornamelijk met twee personen naar Terschelling en behoren tot de hogere leeftijdscategorieën. Met name de groep 55 tot 65 jarigen is ruim vertegenwoordigd. Het merendeel van de bezoekers is hoger opgeleid. Zo'n 8 op de 10 bezoekers komt uit eigen land en de overige buitenlandse bezoekers komen met name uit Duitsland. Binnen Nederland komen de meeste bezoekers uit Noord-Holland en Friesland. Dit zijn ook de belangrijkste herkomstprovincies als het gaat om de thuishaven van de boot waarmee men naar het eiland is gekomen. Het gemiddelde verblijf in de jachthaven duurt bijna 6 nachten. Het gehele verblijf op Terschelling wordt met een 8,7 zeer hoog gewaardeerd.

Veel van de bezoekers aan de Rijkshaven komen in groepen naar Terschelling. Hierdoor bedraagt de gemiddelde groepsgrootte bijna 16 personen. Zo'n driekwart van de bezoekers is in een gezelschap van 10 personen of meer. Bijna de helft van de bezoekers aan de Rijkshaven komt uit Duitsland.

De slotconclusie luidt dat de toeristen die via de jachthaven of de Rijkshaven naar Terschelling komen over het algemeen zeer tevreden zijn over hun verblijf op het eiland. De tevredenheid over de beide havens is iets minder, maar ook nog steeds voldoende. De waardering voor de jachthaven is hoger dan de waardering voor de Rijkshaven.

Een duidelijk verbeterpunt in de Rijkshaven wordt gevormd door de sanitaire voorzieningen. Zowel wat betreft het schoonhouden van de voorzieningen als de hoeveelheid en de afstand tot de haven wordt door zowel de toeristen als de schippers kritiek geleverd. Daarnaast is ook verbetering gewenst ten aanzien van de voorzieningen op de steigers. Het gaat hierbij vooral om stroomvoorziening.

Toekomstvisie VVV Terschelling

Structuur van de Stichting VVV

Inleiding

In 2003 werd de VVV organisatie geconfronteerd met teruglopende inkomsten. Dit is voor de VVV aanleiding geweest zich over de toekomstige structuur van de organisatie te beraden. In 2005 is de nieuwe structuur gepresenteerd. In deze structuur worden drie onderdelen onderscheiden:

1. Stichting VVV Terschelling.
2. Stichting Evenementen Terschelling.
3. Stichting Marketing en promotie Terschelling.

Stichting VVV Terschelling

De taken van de Stichting VVV Terschelling zijn onder andere:

- Het aanspreekpunt voor de toerist.
- Reserveringscentrale.
- Verkoop van toeristische producten (boeken, kaarten e.d.).

De VVV beschikt over de volgende middelen: eigen middelen uit de boekingscentrale, provisie op overige verkoop (strippenkaarten e.d.), donaties en de gemeentelijke subsidie met een garantstelling.

Het VVV kantoor op Terschelling heeft 10 medewerkers in dienst van de stichting en een interim directeur op inhuurbasis.

Stichting Evenementen Terschelling

Taken: het initiëren en organiseren van evenementen. Op dit moment is deze stichting actief in de organisatie van drie evenementen: de berenloop, sporen in het zand en de camping actie (uitgesteld tot 2006). Per evenement is er een commissie actief, die verantwoordelijk is voor het voorbereiden en uitvoeren van het betreffende evenement.

Deze stichting heeft geen structurele inkomsten (maar ook nauwelijks vaste kosten). De evenementen zijn zelf verantwoordelijk voor de verwerving van de benodigde middelen. De administratie wordt door de VVV uitgevoerd. De stichting heeft daarom geen medewerkers in dienst.

Stichting marketing en promotie Terschelling

Begin 2005 is de Stichting marketing en promotie opgericht. De oprichting van deze stichting had de volgende achtergronden:

1. De promotie van Terschelling werd in het verleden gedaan door de Stichting VVV Terschelling. De VVV beperkt zich na een heroriëntatie (zie inleiding) tot de eigen boekingscentrale en de receptieve baliefunctie. De promotietaak is daarbij goeddeels weggevallen.
2. Het aantal gasten dat Terschelling jaarlijks bezoekt, bereikte in 2002 een hoogtepunt, maar is sindsdien dalende. Ook de gemiddelde bestedingen per gast vertonen een daling.
3. Het toerisme van de Nederlanders ondergaat een structurele verandering. De vakantieparticipatie is min of meer verzadigd. De bevolking vergrijsd en wordt in toenemende mate multicultureel met andere vakantie-gedragpatronen.
4. Bovendien zijn de mogelijkheden voor zowel traditionele als voor exotische vakantiebestemmingen welhaast oneindig geworden. Elk plekje in de wereld is thans relatief goedkoop bereikbaar geworden. Met andere woorden de concurrentie om de toeristen-euro is zeer groot.

Terschelling zal daarom voor het eerst in haar toeristische geschiedenis nadrukkelijk om haar klanten in de markt moeten knokken. Dit vraagt een professionele aanpak. Bovendien moeten de aanbieders van toeristische producten op het eiland met de noodzaak van marketing en promotieactiviteiten vertrouwd worden gemaakt. Samenwerking staat daarbij nadrukkelijk centraal.

In de Stichting Marketing en Promotie Terschelling zijn Rederij Doeksen, Stichting VVV Terschelling, de Terschellinger Ondernemersvereniging (TOV) en Staatsbosbeheer vertegenwoordigd. De gemeente woont de bestuursvergadering bij in de rol van 'adviseur'.

Er wordt gestreefd naar een kleine organisatie met een professionele bezetting, zodat er zo veel mogelijk middelen beschikbaar zullen zijn voor daadwerkelijke marketingcampagnes. De Stichting zal geen publieksfunctie vervullen.

Het hoofddoel is meer rendement halen uit het toerisme. Dit is mogelijk door te sturen op de volgende vier variabelen:

- Het trekken van meer toeristen.
- Die langer blijven.
- Vaker komen.
- En meer besteden.

De voordelen van een aparte stichting voor het opstellen en uitvoeren van een marketing strategie zijn:

1. Een integrale marketing strategie draagt meer bij aan het hiervoor genoemde hoofddoel dan de oude VVV-structuur.
2. Invloed van derden die bijdragen in het budget ontbreekt in de oude structuur. Hierdoor ontstaat een drempel om een hogere bijdrage beschikbaar te stellen.
3. Door het samenvoegen van alle beschikbare middelen voor marketing en promotie, zullen de mogelijkheden voor subsidie toenemen.
4. De oude VVV organisatie is onvoldoende toegerust voor het opstellen en uitvoeren van een strategisch marketing plan.
5. Door meer invloed van de andere belanghebbenden zal het draagvlak voor de activiteiten stijgen.

Marketing betekent keuzes maken. Keuzes in het toeristisch profiel en de doelgroep(en) die je hiermee wilt benaderen. Er moet dus een stelling ingenomen worden over de positionering van het profiel dat vervolgens structureel en langdurig geuit moet worden.

Als de keuzes gemaakt zijn, kost het investeren in het merk Terschelling veel tijd. Het is een zaak van lange adem. Het creëren van herkenbaarheid en merkentouw kost jaren. Het kost naast veel tijd ook veel inspanning en geld. Op dit moment zijn de budgetten te veel versnipperd waardoor het niet optimaal aangewend wordt.

Conclusie

De VVV kent door de opsplitsing in drie onderdelen een duidelijker structuur. Hiermee wordt ingespeeld op de eerder in deze bijlage genoemde beleidslijn van het Ministerie van Economische Zaken. De nieuwe structuur biedt aanknopingspunten om in de komende jaren verder te werken aan de optimalisering van de dienstverlening aan de klant, de marketing en promotie en de organisatie van evenementen.

Positioneringsdocument Stichting Marketing en Promotie

De hiervoor genoemde nieuwe Stichting Marketing en Promotie heeft zich voorgenomen de komende jaren de positie van het eiland als toeristische bestemming te verbeteren. Hiertoe is in de zomer van 2005 een positioneringsdocument opgesteld. Dit wil men bewerkstelligen door te investeren in betere en scherpere beeldvorming, de positionering. Voor de positionering zijn twee zaken van belang de inhoud en draagvlak. Draagvlak is de wil tot samenwerking van betrokken partijen.

Bij de inhoud wordt gekeken naar aspecten als:

- De eigen identiteit van het eiland Terschelling: waardoor zijn we zoals we zijn?
- Het concurrentieveld: wat maakt Terschelling anders?
- De doelgroepen: op welke groepen willen we ons richten? Wat zijn hun (latente) behoeftes? Hoe kunnen we relevant zijn voor deze groepen.

Om ons te positioneren dient er een heldere keuze te worden gemaakt/moet Terschelling zich focussen. Dit is cruciaal om het verschil met andere bestemmingen te duiden. Het vergroot de kans om de gewenste consument te bereiken. Voor de positionering van Terschelling is het zaak het onderscheidende vermogen van Terschelling binnen de overige Waddeneilanden te benadrukken. Uniek voor Terschelling is het verhaal van Terschelling, de mensen die er wonen met de authenticiteit en puurheid die daar bij hoort. De stichting concludeert dan ook dat de gewenste positionering voor Terschelling Authentiek en puur luidt.

De doelgroep voor Terschelling wordt gekenmerkt door het delen van dezelfde interesse, niet door dezelfde leeftijd. De focus komt hierbij te liggen op nieuwe bezoekers. Doelgroepen die op het gewenste niveau van interesse acteren zijn (naar de definitie van motivacion-

mentality) de kosmopolieten en de postmaterialisten. Samen maken zij circa 20% van de Nederlandse samenleving uit.

Conclusie

Terschelling dient een keuze te maken om zich te kunnen positioneren. De stichting zet in op Terschelling authentiek en puur. Dit moet worden uitgedragen om nieuwe gasten te trekken. Het proces heeft pas kans van slagen als er bij de betrokkenen voldoende draagvlak aanwezig is. De stichting marketing en promotie laat de traditionele doelgroepenbenadering los. Men richt zich op gasten met dezelfde interesses.

Strategisch Toeristisch Marketingplan Waddeneilanden van Marktplan

De provincie werkt reeds een aantal jaren met een gebiedsgerichte aanpak. Deze aanpak richt zich op het verwerven van projecten en het doorgeleiden daarvan naar de diverse subsidieprogramma's. Als uitvoeringsorganisatie heeft de provincie Fryslân per gebied een gebiedsplatform ingesteld. Vanwege de grote relevantie van recreatie en toerisme voor de economieën op de eilanden heeft het platform van de Waddeneilanden aangegeven dat het van belang is dat kan worden ingespeeld op de veranderende markt van recreatie en toerisme. Om toerisme naar de eilanden een nieuwe stimulans te geven is een nieuwe marketing- en promotiestrategie vereist. Hiertoe heeft de provincie Marktplan Adviesgroep BV opdracht gegeven een marketingstrategie voor de Waddeneilanden op te stellen. Dit plan is in april 2005 gereed gekomen.

Marktplan trekt uit de beschikbare onderzoeksgegevens de volgende conclusies:

- De eilanden zijn in grote mate afhankelijk van herhalingsbezoek en in mindere mate van nieuw bezoek. Het gevaar voor verzadiging is evident.
- Het bezoek is grofweg in te delen in een drietal groepen:
 - Partners: 55-plussers.
 - Partners: dinky's (dubbel inkomen geen kinderen).
 - Gezinnen met kinderen.
- De Nederlandse bezoeker komt met name vanuit de Noordelijke helft van Nederland.
- Binnen de doelgroepen trekken Texel, Ameland en in beperkte mate Schiermonnikoog veel Duitsers aan (met name gezinnen met kinderen); de overige eilanden nauwelijks. De Belgische bezoeker is op de eilanden zeer beperkt tot nauwelijks te vinden.
- De Waddeneilanden kennen tevens een aantal nichemarkten: groepen, watersporters, evenementenbezoekers en jeugd (beide op Terschelling) en leden van Natuurmonumenten (Schiermonnikoog).

Marktplan komt tot de volgende marketingstrategie:

De grootste potentie in het aantrekken van extra bezoekers ligt in het nevenseizoen, waar er sprake is van een overcapaciteit van het aanbod. Om het aantal bezoekers te laten toenemen zijn de volgende marketingopgaven geformuleerd:

- Verhogen van de bezettingsgraad buiten het hoogseizoen, met name in de midweekperiode.
- Verlenging van het hoogseizoen.

Tevens dient de marketingstrategie zich te richten op:

- Het behouden van bestaande bezoekers en verhogen van de terugkomfrequentie van herhalingsbezoekers.
- Het aantrekken van nieuwe bezoekers vanuit een groter herkomstgebied in die perioden waarin dat gewenst is.

Ook beoordeelt Marktplan het huidige aanbod op de eilanden, de communicatie en verkoop van de eilanden. Volgens Marktplan is prijsbeperking op zijn plaats. De Waddeneilanden

kunnen zich niet permitteren zich (verder) uit de markt te prijzen. Tevens wordt als verbeterpunt de aanwezigheid van all-weathervoorzieningen en de ontwikkeling van activiteiten aangegeven.

Ten aanzien van de imagovorming/PR concludeert Marktplan dat de Waddeneilanden zich niet als 'brand' positioneren. Dit terwijl merkcommunicatie van de Waddeneilanden noodzakelijk is om ze als gebied onderscheidend te positioneren en zodoende nieuwe bezoekers te kunnen aantrekken. De huidige wijze van promotie en informatie trekken te weinig nieuwe bezoekers. De merkcommunicatieactiviteiten dienen pro-actief opgevolgd te worden door doelgroepgerichte marketingactiviteiten, waarbinnen de consument via passende en concrete proposities, van aanbiedingen en acties wordt voorzien. Tot slot wordt ten aanzien van de verkoop geconcludeerd dat een online real-time boekingsmogelijkheid noodzakelijk is gegeven het impulsachtige en verlate boekingsmoment van de consumenten. Deze faciliteit dient Waddenbreed te worden ontwikkeld.

In het marketingconcept van Marktplan wordt uitgegaan van een twee sporenstrategie. Het eerste spoor richt zich op het garanderen van het herhalingsbezoek en het verhogen van de terugkomstfrequentie. Het tweede spoor richt zich op het laden van het imago van de Waddeneilanden en het op een passende manier benaderen van de hiervoor genoemde doelgroepen.

De consumenten die de Waddeneilanden nog niet eerder hebben bezocht zien de Waddeneilanden als één bestemming. Dit maakt het noodzakelijk als Waddeneilanden gezamenlijk een eenduidig merk en imago neer te zetten.

Conclusie

In eerste instantie dient het Waddengebied zich gezamenlijk als één brand/merk te positioneren. Daarna kan per eiland voor specifieke doelgroepen worden gekozen. Voor het aantrekken van nieuwe gasten is een vergroting van het herkomstgebied nodig. Daarnaast moet niet worden vergeten het herhalingsbezoek te garanderen.

Structuurvisie Havengebied Terschelling

Aanleiding

Eind 1991 is in opdracht van de gemeente Terschelling door stedenbouwkundig Bureau Vijn de nota 'Waterfront West Terschelling' opgesteld. In deze nota wordt een overzicht gegeven van verschillende logistieke en stedenbouwkundige knelpunten en wordt per deelgebied aangegeven wat de gewenste oplossingsrichting is. Dit plan heeft in het afgelopen decennium gefunctioneerd als leidraad voor de uitvoering van de verschillende deelprojecten in het havengebied.

Het havengebied functioneert nog niet vlekkeloos. Er doen zich nog verschillende logistieke knelpunten voor. Deze doen zich vooral voor in het hoogseizoen, op- en rond het terminalterrein en op de Willem Barentszkade. Ook de beeldkwaliteit van de stedenbouwkundige omgeving en de openbare ruimte is nog niet optimaal te noemen.

Dit is voor de gemeente Terschelling aanleiding geweest om Grontmij een structuurvisie op te laten stellen. Deze structuurvisie is opgesteld voor de langere termijn en is als zodanig complementair aan de nota "Waterfront", die sterker inzoomt op knelpunten op korte- en middenlange termijn. Daarnaast is in deze structuurvisie de knelpuntenanalyse geactualiseerd.

Voor het opstellen van de structuurvisie heeft de nota "Waterfront" als basis gediend. Tevens hebben er interviews met belanghebbenden plaatsgevonden. Daarnaast zijn er vier

rapportages die betrekking hebben op het havengebied bestudeerd (het verkeersplan West-Terschelling, de sterkte zwakte analyse, de enquête veiligheid in de woonomgeving en het TROM havenonderzoek). Deze onderdelen hebben samen met de in het kader van de visie uitgevoerde verkenning van de huidige situatie van het havengebied geleid tot een voorkeursmodel voor de toekomstige structuur van het havengebied.

Evaluatie nota waterfront

In de nota "Waterfront" zijn 13 locaties benoemd waar één of meerdere knelpunten zijn geconstateerd. Voor het oplossen van deze knelpunten zijn 31 maatregelen aangedragen. Van de aangedragen oplossingen/maatregelen is ruim 75% uitgevoerd c.q. in uitvoering c.q. in onderzoek. Onderstaand is aangegeven welke maatregelen en waarom niet zijn uitgevoerd:

1. Het bouwen van een appartementencomplex van maximaal drie bouwlagen als ruimtelijke beëindiging van het dorp op de voormalige locatie van bouwbedrijf Boersma & Ybema. Dit is niet uitgevoerd omdat het bestemmingsplan bij de Raad van State is gestrand. De projectontwikkelaar is bezig met het opstellen van een nieuw plan. In feite kan deze maatregel dus beschouwd worden als zijnde in uitvoering.
2. Het planten van bomen op de rand van het plein (zijde W.B. kade) ter hoogte van de Willem Barentszkade – Commandeurstraat – Klaas van Stevenstraat. De bomen zijn wel geplant maar hebben het niet overleefd. De aanplant van groen langs de W.B. kade is eveneens mislukt.
3. Het verplaatsen van de ligplaats van de Stuifdijk naar een locatie direct ten oosten van de 'Friesland' in de veerhaven is op advies van de gezagvoerders van rederij Doeksen niet uitgevoerd. De 'Stuifdijk' is inmiddels uit de vaart genomen. Hiervoor is de 'Midland' in de plaats gekomen.
4. Het verplaatsen van het fietsverkeer van de kadestrook naar de parallelweg van de Willem Barentszkade wordt vanuit verkeersveiligheidsoverwegingen niet wenselijk geacht. Het fietsverkeer maakt nu gebruik van de hoofdrijbaan van de Willem Barentszkade.

Door de Grontmij geconstateerde en geanalyseerde knelpunten

Algemeen

De gebruiksdruk op de openbare ruimte van het havengebied is groot, zowel op het land als op het water. Deze gebruiksdruk manifesteert zich vooral in het hoogseizoen. Functies die elkaar frustreren zijn vooral het vrachtverkeer over de Willem Barentszkade enerzijds en de (te versterken) toeristisch-recreatieve functie van het havenfront anderzijds. Op het terminalterrein liggen vooral knelpunten rond de logistiek van de diverse boten. Veiligheid en capaciteit van de jachthaven zijn ook actuele knelpunten. Dit vraagt om extra ruimte voor expansie van het jachthavengebied.

Verkeer/logistiek op het land

De algehele parkeerdruk langs de Willem Barentszkade is hoog; de gemiddelde verkeersdruk is relatief laag. Het drukke verkeer ontstaat vooral rond de aankomst en afvaart van de 'Friesland'. Logistieke stromen van de 'Friesland' en de 'Koegelwieck' kruisen elkaar op een ongelukkige manier. Doordat er geen regulering van het langparkeren is, waaiert het langparkeren uit van het terminalterrein richting de Willem Barentszkade, zowel oostelijk als westelijk van de terminal.

De grote gebruiksdruk op het terminalterrein noopt tot het maken van keuzes in functies die hier persé noodzakelijk zijn en activiteiten die ook op andere locaties kunnen plaatsvinden. Het onderscheid tussen kortparkeren bij de terminal en langparkeren elders of in een eventuele aan te leggen parkeergarage onder het haventerrein zijn daarbij voor de hand liggende opties. Ook het elders afmeren van de visserijvloot is een mogelijkheid om de druk op de ruimte te verminderen.

Een tweede belangrijk punt vormt de dubbele parallelle ontsluiting van de Willem Barentszkade. Hier ligt een dubbel verkeersprofiel; de hoge weg fungeert als ontsluiting van de dorpsstraten, de lager gelegen weg heeft louter en alleen de functie voor het afwikkelen van het (boot)verkeer. De diverse straatniveaus van de Willem Barentszkade worden gescheiden door natuurstenen muurtjes. Primair hebben deze muurtjes een waterkerende functie.

Het streven is om het vrachtverkeer van de Willem Barentszkade weg te nemen door meer oostelijk op het eiland een aparte haven voor de vrachtboot en bulkoverslag te realiseren. Hiervoor zijn verschillende opties denkbaar.

Wanneer het vrachtverkeer niet meer voor het dorp langs wordt afgewikkeld, ontstaat hier de mogelijkheid om de functie van de beide wegen op één wegprofiel samen te brengen en daarmee tegelijkertijd ruimte voor meer verblijfskwaliteit langs het havenfront te realiseren (bijvoorbeeld extra terrasvorming).

Verkeersintensiteiten

In 2000 bedroeg de gemiddelde etmaalintensiteit op een weekdag in het hoogseizoen op de Burgemeester van Heusdenweg 5.064, in 2004 was dit 5.286. Dit betekent dat de intensiteiten op een gemiddelde weekdag in het hoogseizoen met 4,4% zijn gestegen in 2004 ten opzichte van 2000. In Noord Nederland groeide het gemotoriseerd verkeer op een gemiddelde weekdag in 2003 ten opzichte van 2000 met 8% (bron CBS). De stijging in de periode 2000 – 2004 op Terschelling is dus gering ten opzichte van Noord Nederland.

Op de Willem Barentszkade bedroeg de gemiddelde weekdagintensiteit in het hoogseizoen van 2004 gemiddeld 3.815 motorvoertuigen (in 2000 zijn hier geen tellingen verricht). 84,9% behoort tot de categorie licht verkeer (personenauto's, motoren), 9,9% is middelzwaar verkeer en de overige 5,2% is zwaar vrachtverkeer.

Verkeer/logistiek te water

Het – zo mogelijk – separaat afwikkelen van het vrachtvervoer kwam in het voorgaande reeds ter sprake. Een aparte logistieke haven kan binnen het bestaande havengebied gerealiseerd worden, maar zou ook “buitengaats” kunnen worden gerealiseerd, direct aansluitend aan het bedrijventerrein.

Capaciteitsgebrek van de jachthaven in het hoogseizoen is eveneens een knelpunt. Hier spelen ook vraagstukken op gebied van kwaliteitsverbetering en brandveiligheid. Deze vraagstukken zouden aanleiding kunnen zijn om over te gaan op het royalere boxensysteem. Het huidige afmeren vindt plaats als een stapeling van jachten langs een enkelvoudige hoofdsteiger.

Ruimtegebrek en een weinig optimale steigerconfiguratie in het havengebied “De Kom” vormen eveneens knelpunten. Als multifunctioneel havengebied is dit gebied niet echt optimaal benut. De westelijke strekdam heeft een zwakke constructie. Aan de oostelijke kant van deze dam wordt veel slip afgezet waardoor het havengebied “De Kom” snel ondiep wordt. Wanneer er te dicht op deze dam gebaggerd wordt, ontstaat er het gevaar van afschuiving van deze dam. Vanuit cultuurhistorisch en landschappelijk perspectief vormt deze dam een element dat vraagt om behoud.

Ruimtegebrek/capaciteitsgebrek van voorzieningen

Dit onderwerp kwam op onderdelen ook al in het voorgaande ter sprake. Het zoeken is naar extra ruimte in een gebied waar de gebruiksdruk al relatief hoog is. De oplossing ligt hierbij

enerzijds in “dubbel ruimtegebruik” (verkeersmenging op de Willem Barentszkade) en anderzijds in herschikking van functies. Daarbij is het zaak om activiteiten die niet specifiek havengebonden zijn, te verplaatsen naar locaties waar deze beter passend zijn c.q. de druk op de ruimte minder groot is. Voorbeelden hiervan zijn het langparkeren en de opslag van civieltechnisch materiaal van Rijkswaterstaat in het oostelijke havengebied.

Wisselende verblijfskwaliteit van het havengebied

Het bebouwingfront langs het havengebied kent hier en daar zwakke punten. Het toeristisch-recreatieve potentieel van het havenfront wordt ook weinig benut; er is op dit moment slechts één café-restaurant (Zeezicht) met een prominent havengeoriënteerd terras. “Het Weekend Oog” is als terrascafé wel gesitueerd aan het havenfront maar is qua ligging veel minder attractief. Verschillende woningkavels liggen met de achterzijde op de haven georiënteerd. Doordat er zich op verschillende plekken fietsenverhuurders in schuurachtige gebouwen hebben gevestigd, is de kwaliteit van het havenfront er niet op vooruit gegaan.

Ruimtelijke scheiding tussen Havengebied Oost en Havengebied West

Het gebied van en rond de haven van Rijkswaterstaat (betonning en bebakening), vormt zowel functioneel als ruimtelijk een blinde vlek in het havengebied. Door de opgaande beplanting die hier is aangebracht en de opslag van diverse bouw- en bestratingmaterialen heeft dit gebied een anonieme en ontoegankelijke indruk. De beplanting onttrekt de kleurrijke boeien en bakens aan het oog; zaken die in de visie van de Grontmij juist bijdragen aan het levendige karakter van het havengebied. De opgaande beplanting veroorzaakt ook een ruimtelijke scheiding tussen het westelijke havengebied (stenige haven) en de jachthaven (groene haven). De jachthaven ligt teveel in een achteraf-situatie.

Herontwikkelingsvraagstukken (Dellewal/B&Y Terrein)

De Dellewal is een voormalige dancing in het oostelijk havengebied. Het gedateerde gebouw heeft een weinig solide constructie en is door jarenlange leegstand bouwkundig afgeschreven. De gemeente Terschelling streeft ernaar om op deze locatie in samenwerking met derden een Natuur en Cultuur Centrum op te richten.

Het Boersma en Ybema terrein bestaat uit een weinig fraai bakstenen loodsencomplex en een voorterrein met opslag van allerhande bouw- en sloopmaterialen. Het terrein vormt een grote dissonant op één van de mooiste punten van het eiland. Deze kwaliteiten worden bepaald door de overgang van Noordzee naar Waddenzee, het uitmonden van het Groene Strand en de aanwezigheid van gedeeltelijk bebost, sterk geaccidenteerd duinlandschap. De afronding van het dorp West-Terschelling zou op dit punt van een beeldbepalende kwaliteit kunnen en moeten zijn. Zowel stedenbouwkundig als architectonisch zal de nodige energie geïnvesteerd moeten worden om hier een landschappelijk verantwoorde afronding van het dorp te realiseren. Op dit moment is een projectontwikkelaar een bouwplan voor deze locatie aan het opstellen.

Conclusie

Er is sinds het begin van de negentiger jaren veel gebeurd in het havengebied van Terschelling. Dit neemt niet weg dat er nog steeds knelpunten aanwezig zijn. De visie van de Grontmij brengt deze knelpunten uitstekend in beeld en geeft oplossingen die onderdeel van de toeristische visie kunnen en dienen uit te maken.

Uitwerking beddenboekhouding

Ontwikkeling beddencapaciteit gemeente Terschelling

In 1995 heeft de gemeente gegevens aangeleverd voor het provinciale onderzoek Toeristische capaciteit Friese Waddeneilanden. Deze gegevens vormden de basis voor het bepalen van de ontwikkeling in het aantal slaapplekken op de Friese Waddeneilanden in de periode van 1974/1975 tot 1995. Het eindrapport bevat voor Terschelling het volgende schema:

	1974/1975	1995 *	verschil
Hotels/pensions	2.276	1.323	- 953
Kampeerterrinen	12.620	11.523	- 1.097
Groepsaccommodaties	957	1.016	+ 59
Zomerhuisjes/tweede woningen	3.999	2.657	- 1.342
Particuliere verhuur/appartementen	1.767	2.400	+ 633
Totaal	21.619	18.919	- 2.700

* De cijfers van 1995 zijn die per 1 oktober.

In 1995 werd geconcludeerd dat over deze aantallen consensus bestaat tussen de drie bestuurslagen (Rijk, provincie en gemeenten). Het betreft echter een momentopname. In het provinciale rapport is dan ook gesteld, dat er door de Friese Waddeneilandgemeenten een uniforme beddenboekhouding moet worden bijgehouden. Hierdoor ontstaat een structureel inzicht in de ontwikkeling van de beddencapaciteit.

Ontwikkeling beddencapaciteit vanaf 1995

De hiervoor genoemde beddenboekhouding is voor het eerst 1 januari 1999 opgemaakt.

Uit de tabel ontwikkeling beddencapaciteit gemeente Terschelling vanaf 1995 valt op te maken dat het aantal bedden gestaag is toegenomen. Deze groei vindt voornamelijk plaats in de categorieën: Hotels/pensions/appartementenhotels en Particuliere verhuur/appartementen. Alleen de categorie Groepsaccommodaties laat een aanzienlijke daling zien. Het totale aantal bedden is met 4,9% gestegen naar 19.850. Dit betekent dat Terschelling ten opzichte van het ijkjaar nog 1.769 bedden in depot hebben.

Voor de berekening van de beddencapaciteit in zomerhuizen en appartementen wordt uitgegaan van een gemiddeld aantal bedden. De provinciale onderzoeker heeft deze gegevens in 1995 uit de VVV-gidsen gehaald. Het resultaat hiervan is door alle betrokkenen geaccepteerd. We spreken over gegevens van 10 jaar geleden. In hoeverre komen deze nog overeen met de huidige situatie? Dit is aan de provincie voorgelegd. De provincie is op dit moment bezig met een nieuw streekplan. In dit kader zal de actualiteit van het gemiddelde aantal bedden in de zomerhuizen en appartementen worden getoetst.

Tabel: ontwikkeling beddencapaciteit gemeente Terschelling vanaf 1995

Op grond van de jaarlijkse metingen beddenboekhouding per 1 januari.

Categorie:	1995	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hotels/pensions	1.323	1.464	1.373	1.343	1.330	1.331	1.330	1.273
Appartementenhotels	---	---	---	310	372	397	397	397
Kampeerterrinen	11.523	11.850	11.602	11.602	11.602	11.591	11.587	11.910
Groepsaccommodaties	1.016	778	769	739	751	769	767	799
Zomerhuisjes/tweede woningen	2.657	2.749	2.963	3.009	3.035	3.040	3.050	3.055
Particuliere verhuur/appartementen	2.400	2.415	2.468	2.413	2.413	2.395	2.412	2.416
Totaal	18.919	19.256	19.175	19.416	19.503	19.523	19.543	19.850

Procentueel verschil t.o.v. het jaar 1995:

Hotels/pensions/appartementenhotels	+ 27%
Kampeerterrinen	+ 3%
Groepsaccommodaties	- 21%
Zomerhuisjes/tweede woningen	+ 15%
Particuliere verhuur/appartementen	+ 1%
Totaal	+ 4,9%

Tabel: Ontwikkeling beddencapaciteit, percentuele verschil t.o.v. start stabilisatiegedachte (1974/1975)

Categorie:	1974/1975	1995	% verschil	2005	% verschil
Hotels/pensions/appartementenhotels	2.276	1.323	- 42%	1.670	- 27%
Kampeerterrinen	12.620	11.523	- 9%	11.910	- 6%
Groepsaccommodaties	957	1.016	+ 6%	799	- 17%
Zomerhuisjes/tweede woningen	3.999	2.657	- 34%	3.055	- 24%
Particuliere verhuur/appartementen	1.767	2.400	+ 36%	2.416	+ 37%
Totaal	21.619	18.919	- 12%	19.850	- 8%

Deze tabel toont de ontwikkeling van 1974/1975 tot heden. We zien dat het aantal bedden sinds het begin van de stabilisatiegedachte is gedaald tot 18.919 in 1995, maar dat het aantal bedden de tien jaar daarna met bijna 1.000 is toegenomen. Zoals al aangegeven vindt deze groei in meer dan wel mindere mate in alle categorieën plaats. De categorie groepsaccommodaties vormt hierop een uitzondering. Er heeft een inhaalslag plaatsgevonden. Er zijn echter nog steeds 8% minder slaapplekken aanwezig dan in 1974/1975.

In de volgende tabel geven we inzicht in de procentuele verdeling van slaapplekken per categorie over de totale bedden capaciteit.

	1974/1975	1995	2005
Hotels/pensions/appartementenhotels	10,5%	7,0%	8,4%
Kampeerterrinen	58,4%	60,9%	60,0%
Groepsaccommodaties	4,4%	5,4%	4,0%
Zomerhuisjes/tweede woningen	18,5%	14,0%	15,4%
Particuliere verhuur/appartementen	8,2%	12,7%	12,2%

In Nederland is het aandeel hotelbedden van het totaal aantal slaapplekken 15,3%. Terschelling blijft dus achter bij het landelijk gemiddelde.

Het bijhouden van de capaciteit zegt enkel iets over de theoretische capaciteit. Het bijhouden van de beddenboekhouding maakt niet inzichtelijk of de aanwezige slaapplekken ook daadwerkelijk worden verhuurd. Het is genoegzaam bekend dat een deel van de Terschellinger toeristische slaapplekken niet (meer) als verhuurobject worden aangeboden. De praktische capaciteit ligt lager dan de theoretische.

Conclusie

Ten opzichte van het jaar 1995 is in 2005 de praktische bedden capaciteit op Terschelling gestaag gegroeid naar 19.850. Deze groei heeft met name plaatsgevonden binnen de categorie hotels/pensions/appartementenhotels (27%). Ook in de categorie zomerhuisjes/tweede woningen heeft een stijging van plaatsgevonden (15%). De enige categorie die een sterke daling vertoont is die van groepsaccommodaties. Hier zien we een daling van 21%. Er zijn echter nog steeds 8% minder slaapplekken aanwezig dan in 1974/1975.

Het aantal bedden in de kampeersector blijft oververtegenwoordigd op Terschelling.

NB Al sinds het begin van de jaren negentig bestaat de mogelijkheid kampeermiddelen op jaarstandplaatsen in te wisselen voor zomerhuizen. Dit heeft geleid tot een afname van het aantal slaapplekken op kampeerterrinen. In de tabel "ontwikkeling bedden capaciteit gemeente Terschelling vanaf 1995" is dit niet terug te vinden. Dit heeft zijn reden.

Tussen de meting van 1995 en die van 1999 is de Wet op de Openluchtrecreatie in werking getreden. Op basis van deze wet hebben de campinghouders nieuwe kampeervergunningen aangevraagd. Hierbij hebben de campinghouders er voor geopteerd de maximaal mogelijke aantallen (personen en kampeermiddelen) op de vergunning op te nemen. Op de vorige vergunningen was dit niet in alle gevallen het geval. Deze exercitie heeft dus geleid tot een theoretische toename van het aantal slaapplekken/kampeermiddelen op kampeerterrinen.

Vergelijking met andere getallen

In het handboek recreatie en toerisme is een onderzoek opgenomen naar de marktontwikkeling in de logiesector. Dit artikel uit mei 2002 is gebaseerd op het door Toerisme en Recreatie Nederland in 2001 gepubliceerde onderzoek "De herberg in een

netwerk: een strategie voor de logiesector op basis van ontwikkelingen in markt, ruimte en beleid”.

Landelijk zijn de van 1992 tot 1999 de volgende ontwikkelingen waar te nemen. De hotel en pensionsector heeft een sterke groei in aantal overnachtingen doorgemaakt. Dit komt voor een belangrijk deel voor rekening van de groei van het internationale toerisme en de internationalisering van cultuur en economie. Dit verklaart waarom de groei met name in de Randstad heeft plaatsgevonden. Ook de vraag naar bungalows is toegenomen en wordt veroorzaakt door de belangstelling voor korte vakanties en semi-zakelijke bijeenkomsten (vergaderingen, partijen, reünies). Uiteraard is de groei ook een gevolg van de hoogconjunctuur in de onderzoeksperiode.

De kampeersector had magere jaren in het midden van de jaren '90 maar zit vanaf 1998 weer in de lift.

We moeten ons echter realiseren dat het Terschellinger logiesaanbod niet 1 op 1 met het landelijke aanbod valt te vergelijken. Zo kent Terschelling geen grote bungalowcomplexen zoals Centre Parcs.

Het onderzoeksbureau dat voor Terschelling de TROM onderzoeken uitvoert, v/d Tuuk, heeft in het kader van de nieuwe systematiek van inning van toeristenbelasting het Terschellinger verblijfsrecreatieve aanbod vergeleken met dat van andere toeristengebieden. Deze gegevens kunnen alleen met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Er zit ook her en der wat 'ruis' in het verschil in definitie tussen gegevens uit de TROM en de CBS-cijfers. Een voorbeeld hiervan is de categorie huisjes. Op Terschelling worden ook de appartementen en de huisjes in eigendom tot deze categorie gerekend. Het blijft dus op een aantal punten toch moeilijk om de gegevens één op één met elkaar te vergelijken.

Campings	Slaapplaats-bezettingsgraad	Aantal nachten
Landelijk 2003	22,4%	50,4
TROM Terschelling 2003/04	28,3%	63,7
Zeeland 2003	34,5%	77,6
Limburg 2003	22,4%	50,4
Groningen 2003	17,3%	38,9
Noord-Holland 2003	27,8%	62,6
Friesland 2003	22,0%	49,5

Hotels	Slaapplaats-bezettingsgraad	Aantal nachten
Landelijk 2003	42,8%	151,1
TROM Terschelling 2003/04	32,3%	114,0
Zeeland 2003	45,7%	161,3
Limburg 2003	39,3%	138,7
Groningen 2003	32,0%	113,0
Noord-Holland 2003	51,0%	180,0
Friesland 2003	41,9%	147,9

Groepsaccommodaties	Slaapplaats-bezettingsgraad	Aantal nachten
Landelijk 2003	23,5%	83,0
TROM Terschelling 2003/04	23,5%	83,0
Zeeland 2003	22,4%	79,1
Limburg 2003	22,2%	78,4
Groningen 2003	14,1%	49,8
Noord-Holland 2003	28,8%	101,7
Friesland 2003	26,3%	92,8

Zomerhuizen	Slaapplaats-bezettingsgraad	Aantal nachten
Landelijk 2003	39,9%	140,8
TROM Terschelling 2003/04	45,1%	159,2
Zeeland 2003	37,9%	133,8
Limburg 2003	49,8%	175,8
Groningen 2003	28,7%	101,3
Noord-Holland 2003	36,4%	128,5
Friesland 2003	39,9%	140,8

(Landelijke cijfers bron CBS)

Conclusie

Ofschoon de cijfers enkel als indicatie kunnen worden gebruikt kan er toch met enige voorzichtigheid het volgende worden geconcludeerd.

Er is hier voor de categorie campings geen onderverdeling gemaakt tussen stacaravans en tenten. De bezettingsgraad is boven gemiddeld. Dit geldt ook voor de categorie zomerhuizen. Dit is des te opvallender als we rekening houden met het feit dat Terschellinger geen grote bungalowparken kent die elders in het land de bezettingsgraad in positieve zin beïnvloeden.

De bezetting van de groepsaccommodaties is gemiddeld. Die van de hotels blijft achter bij de rest van Nederland.

Classificatie verblijfsaccommodaties

Ten behoeve van de donateursvergadering 2000 van de Stichting VVV-Terschelling heeft de toenmalige directeur de heer P. Winter een onderzoek gedaan naar de classificatie van de bij de VVV aangesloten verhuurobjecten.

Hierbij is uitgegaan van de ANWB classificatie. Het onderzoek maakt de ontwikkeling van 1996 tot 2000 inzichtelijk. In het kader van deze toeristische visie hebben wij de classificatie van de verhuurobjecten uit de VVV-gids 2005 in kaart gebracht. Dit leverde de volgende resultaten op:

Tabel: ANWB classificatie verhuurobjecten Terschelling

ANWB classificatie Terschelling	1996	1997	1998	1999	2000	2005
Klasse 0 / open *)	9	22	34	24	92	13
Klasse 1	35 (6,4%)	35 (6,7%)	36 (6,9%)	29 (5,3%)	28 (5,5%)	4 (0,9%)
Klasse 2	115 (20,9%)	84 (16,1%)	74 (14,1%)	69 (12,5%)	61 (12,0%)	63 (14,3%)
Klasse 3	137 (24,9%)	126 (24,1%)	131 (25,0%)	132 (24,0%)	127 (24,9%)	163 (36,9%)
Klasse 4	157 (28,5%)	167 (31,9%)	166 (31,7%)	196 (35,6%)	186 (36,5%)	142 (32,1%)
Klasse 5	106 (19,3%)	111 (21,2%)	117 (22,3%)	124 (22,5%)	108 (21,1%)	70 (15,8%)
Totaal 0 t/m 5	559	545	558	574	602	455
Totaal 1 t/m 5	550	523	524	550	510	442

*) nog niet geclassificeerd

In de onderstaande tabel staat aangegeven hoeveel vakantiehuisjes/appartementen in klasse gelijk zijn gebleven, omlaag of omhoog zijn gegaan.

Ontwikkeling in ANWB classificatie periode 2000 - 2005					
	van niet naar 1	van niet naar 2	van niet naar 3	van niet naar 4	van niet naar 5
Geen classificatie of nieuw	1	3	4	10	18
	gelijk gebleven	van 1 naar 2	van 1 naar 3	van 1 naar 4	
Klasse 1	1	11	6	2	
	gelijk gebleven	van 2 naar 1	van 2 naar 3	van 2 naar 4	
Klasse 2	15	2	23	2	
	gelijk gebleven	van 3 naar 2	van 3 naar 4	van 3 naar 5	
Klasse 3	53	27	10	3	
	gelijk gebleven	van 4 naar 2	van 4 naar 3	van 4 naar 5	
Klasse 4	54	2	61	4	
	gelijk gebleven	van 5 naar 4	van 5 naar 3		
Klasse 5	21	33	7		
	gelijk gebleven	omlaag	klasse(n) beter		
Totaal	144	132	61		

In 2005 krijgen de meeste vakantiehuisjes/appartementen een klasse 3 beoordeling. De klassen 1, 4 en 5 zijn aanzienlijk gedaald ten opzichte van 2000. In klasse 2 zit een lichte stijging.

Conclusie

Ook zien we een verschuiving in de ANWB classificatie van Terschellinger verhuurobjecten. Er is sprake van nivellering. Er zijn minder objecten in categorie 1. Dit is o.a. te wijten aan het feit dat dit soort objecten niet aan de VVV-eisen kunnen voldoen en uit het VVV bestand verdwijnen. Ook de categorie 5 objecten vertoont een afname. Door de tijd heen zijn de ANWB eisen opgeschroefd. Hierdoor is het moeilijker om een waardering van 5 sterren te verdienen. De aanduiding 5 sterren betekent momenteel dat er sprake is van een echt luxe accommodatie.

Het is opvallend dat ook het aandeel categorie 4 objecten een daling vertoont.

Aantallen toeristen

De toerist kan op drie manieren naar Terschelling reizen. Met rederij Doeksen, met een bruine vloot charterschip of met de eigen boot. Van al deze bezoeken wordt zowel door de rederij alsook door de Stichting passantenhaven en Rijkswaterstaat een telling bijgehouden. Wij beperken ons hier tot de cijfers vanaf het jaar 2000.

Via de toeristenbelastinggegevens zijn de volgende gegevens van de rederij bekend:

jaar:	aantal vervoerde personen:
2000	373.287
2001	385.257
2002	378.957
2003	367.845
2004	359.247
2005	352.760

We constateren dat het aantal vervoerde personen vanaf 2001 jaarlijks afneemt. Van de rederij ontvangen wij de cijfers per maand. Het blijkt moeilijk uitspraken te doen over de maandresultaten in het voorjaar. Deze zijn namelijk erg afhankelijk van het feit of bepaalde vakanties in een bepaald jaar vroeg of laat vallen. Bijvoorbeeld Pinksteren in mei of in juni. Het is daarom reëler het jaar in te delen in een laag- (november t/m maart) , voor- (april t/m juni), hoog- (juli en augustus) en naseizoen (september en oktober).

Dan ontstaat van de laatste jaren het volgende overzicht:

seizoen/jaar	2000	2001	2002	2003	2004	2005
laagseizoen	58.799	66.739	72.432	63.948	61.401	64.060
voorseizoen	128.846	132.225	131.885	129.753	126.182	118.014
hoogseizoen	115.009	121.838	115.906	113.621	110.286	109.029
naseizoen	64.024	62.935	61.079	62.388	61.186	63.437

De havens geven het volgende beeld:

Jaar:	scheepsovernachtingen		
	passantenhaven	chartervaart	Rijkshaven overig
2000	25.327	4.915	956
2001	27.055	5.125	1.162
2002	27.238	4.649	1.397
2003	30.388	4.460	1.452
2004	28.739	4.246	1.574
2005	28.244	4.173	1.751

Ten eerste moet worden opgemerkt dat de cijfers van de havens scheepsovernachtingen betreffen. Er kunnen geen betrouwbare uitspraken worden gedaan over het aantal personen dat Terschelling via de havens heeft aangedaan. Echter ook deze overnachtingen geven een indicatie. Het aantal scheepsovernachtingen van de chartervaart loopt jaarlijks terug. Wat verder opvalt is de doorzettende groei van het aantal overnachtingen door de overige scheepvaart. Dit is mede een oorzaak van het dalende chartervaartbezoek. De passantenhaven kende in 2003 een topjaar en heeft zich nu gestabiliseerd op ruim 28.000 scheepsovernachtingen.

Op basis van het voorgaande kunnen we het aantal personen herleiden dat onze havens hebben aangedaan.

Uitgaande de in 2005 geïnde watertoeristenbelasting en van een gemiddelde overnachtingsduur van 2,5 nachten in de passantenhaven (bron havenmeester) en 1,3 nachten in de rijkshaven (aanneme) ontstaat het volgende beeld:

Passantenhaven € 50.317 = 64.509 overnachtingen = 25.803 personen.

Rijkshaven € 40.876 = 52.405 overnachtingen = 40.311 personen.

Inventarisaties

Inleiding

Er zijn in het voorjaar van 2005 inventarisaties gemaakt van het winkel- en horeca aanbod, de dagrecreatieve voorzieningen, activiteiten en evenementen en de op het eiland aanwezige toeristische infrastructuur. Voor een volledig overzicht van deze inventarisaties verwijzen wij u naar het overzicht in bijlage ...

Om inzicht te krijgen in de verdeling van de voorzieningen over het eiland hebben we Terschelling opgedeeld in drie deelgebieden, te weten:

- West: West-Terschelling t/m Halfweg.
- Midden: Hee t/m Formerum.
- Oost: Lies t/m de Dwarsdijk.

Inventarisatie van het winkelaanbod

Het winkelaanbod is opgesplitst in aanbieders van:

- Etenswaaren + supermarkten.
- Kleding + schoeisel.
- Souvenirs + snuisterijen.
- Overig.

Tevens zijn naast de categorie overig apart de rijwielverhuurders en de diverse galeries en ambachten in kaart gebracht.

Het totale aanbod in het deelgebied West-Terschelling t/m Halfweg bedraagt 51 winkels. In de categorie etenswaren/supermarkten 10, kleding/schoeisel 12, souvenirs/snuisterijen 4 en overig 25 winkels.

Het totale winkelaanbod in het deelgebied Hee t/m Formerum bedraagt 25 winkels. In de categorie etenswaren/supermarkten 6, kleding/schoeisel 4, souvenirs/snuisterijen 2 en overig 13 winkels.

Het totale winkelaanbod in het gebied Lies t/m de Dwarsdijk bedraagt 11 winkels. In de categorie etenswaren/supermarkten 5 en overig 6 winkels.

Het totale aanbod rijwielverhuur op Terschelling bedraagt 10 bedrijven. Galeries en ambachten kunnen op Terschelling op 13 locaties worden bezocht.

Inventarisatie van de horeca

Voor de horeca hebben we gekozen voor de volgende onderverdeling:

- Restaurant.
- Café.
- Combinatie restaurant en café.
- Combinatie hotel, restaurant en café.

Het totaalaanbod van horecabedrijven bedraagt op Terschelling 69.

Hiervan bevinden zich 30 bedrijven in het deelgebied West-Terschelling t/m Halfweg. In de categorie restaurants 9, café 10, combinatie restaurants en café 4 en combinatie hotel, restaurant en café 7 bedrijven.

Het totaalaanbod in het deelgebied Hee t/m Formerum bedraagt eveneens 30 bedrijven. In de categorie restaurants 14, café 10, combinatie restaurants en café 3 en combinatie hotel, restaurant en café 3 bedrijven.

Het totaalaanbod in het deelgebied Lies t/m de Dwarsdijk bedraagt 9 bedrijven. In de categorie restaurants 2, café 4, combinatie restaurants en café 1 en combinatie hotel, restaurant en café 2 bedrijven.

Inventarisatie van de dagrecreatieve voorzieningen en evenementen

Op Terschelling bevinden zich 25 dagrecreatieve voorzieningen. Dit zijn voorzieningen die aard en nagelvast zijn en dus gebonden aan een bepaalde locatie (bijvoorbeeld bowlingbanen en tennisbanen). Los hiervan is ook een inventarisatie gemaakt van de dagrecreatieve activiteiten die niet locatiegebonden zijn. Dit aantal bedraagt 35.

In het deelgebied West-Terschelling t/m Halfweg bevinden zich 18 voorzieningen. De deelgebieden Hee t/m Formerum en het deelgebied Lies t/m de Dwarsdijk kennen respectievelijk 4 en 3 voorzieningen.

Het merendeel van de voorzieningen (21) zijn overdekt en kunnen dus als slechtweervoorziening worden beschouwd.

Terschelling kent 23 evenementen.

Hiervan vinden er 9 plaats in het deelgebied West-Terschelling t/m Halfweg, 7 in het deelgebied Hee t/m Formerum en 4 in het deelgebied Lies t/m de Dwarsdijk. Er zijn 3 evenementen die het hele eiland overlappen.

Inventarisatie van de infrastructuur

Elk fietspad vervult op Terschelling een toeristische functie. Vandaar dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen utilitaire en recreatieve paden. Daarnaast zijn ook de badwegen in dit overzicht meegenomen. Deze vervullen ook voornamelijk een toeristische functie.

Eigendom Staatsbosbeheer (SBB):

Fietspaden: 35 km.

Wandelpaden *): 150 km waarvan 30,5 km gemarkeerde wandelroutes.

Nordic walking: 11,5 km.

Mountainbiken: 7 km.

Badweg Hoorn: 1,7 km

*) is de totale lengte van de paden waar door Staatsbosbeheer daadwerkelijk onderhoud aan wordt uitgevoerd.

Paardenpaden:

Gemarkeerde men- en ruiterroutes: 45 km, waarvan 15 km enkel voor ruiters geschikt is.

Overige voorzieningen SBB:

Parkeerplaatsen voor auto's (6) en fietsen (10).

Uitzichtpunten/duintrappen: 7.

Informatiepanelen: 9.

2 paden voor minder validen.

Eigendom gemeente Terschelling

Fietspaden: 33 km.

Tevens zijn de onverharde polderpaden in eigendom van de gemeente. Deze vervullen een functie voor het wandelen.

Overige voorzieningen gemeente:

Parkeerplaatsen voor auto's: West (2), Midsland (2), Oosterend (1), West aan Zee (1).
en fietsen: West (1) en West aan Zee (1).

Badwegen (vanaf de binnenduinrand, inclusief verbindingsweg West aan Zee – Midsland aan Zee): totaal 9,8 km.

Eigendom Waterschap.

Buitendijkse onderhoudsweg: 13,5 km.

Conclusie

De uitgevoerde inventarisaties op het gebied van het winkel- en horeca aanbod en de dagrecreatieve voorzieningen hebben niet eerder op deze wijze plaatsgevonden. Er is dus sprake van een nulmeting. Er heeft dus geen vergelijking met inventarisaties uit het verleden kunnen plaatsvinden.

Het winkelaanbod neemt af hoe verder oostelijk we op het eiland komen. West-Terschelling is het 'winkelhart' van Terschelling. Dit geldt ook voor de dagrecreatieve voorzieningen. De horeca en de evenementen zijn daarentegen gelijkmatiger over het eiland verdeeld.

Er is enkel gekeken naar soort en locatie van de voorzieningen. Kwalitatieve aspecten zijn niet aan de orde geweest.

Trends en ontwikkelingen

Inleiding

In de volgende paragrafen gaan wij kort in op de trends en ontwikkelingen die de huidige maatschappij kenmerken en de gevolgen hiervan voor het toeristisch gedrag van de toekomstige gast.

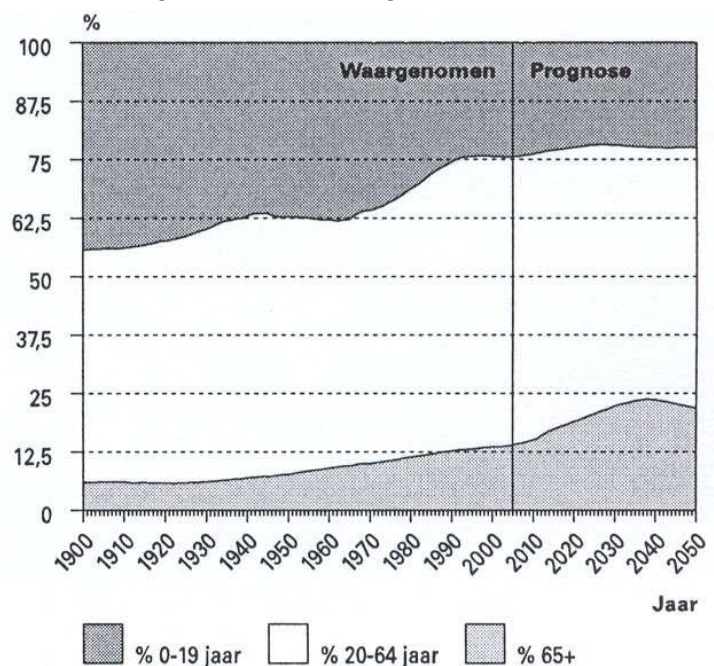
Demografische trends

Bevolkingsgroei

In 2003 nam de Nederlandse bevolking toe met 62.000 personen. In 2004 is de bevolkingsgroei gehalveerd en kwamen er slechts 34.000 personen bij. Sinds 1920 heeft zich niet meer een dergelijke lage bevolkingsgroei voorgedaan. Verreweg de belangrijkste oorzaak van deze daling is dat in 2004 voor het eerst sinds 20 jaar sprake was van een vertrekoverschot: het aantal emigranten overtrof het aantal immigranten met bijna 23.000 personen. Deze trend zal zich waarschijnlijk de komende jaren voortzetten. Hierdoor zal de bevolking tussen 2005 en 2010 naar verwachting nog met zo'n 170.000 inwoners groeien. De migratie zal volgens verwachting na 2010 een positieve bijdrage blijven leveren aan de bevolkingsgroei, waardoor het inwonertal van Nederland rond 2035 op circa 17 miljoen uitkomt.

Vergrijzing / afname jongeren en jonge gezinnen

De meest in het oog springende trend in de ontwikkeling van de bevolking in de komende jaren is de vergrijzing. De groep van 65 jaar en ouder is al lange tijd aan het groeien. Deze ontwikkeling zal zich de komende jaren doorzetten. Na 2010 zal deze groep sterk toenemen omdat dan de naoorlogse geboortegolf de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt. Op dit moment is bijna 14% van de bevolking 65 jaar of ouder. Rond 2040 zal de vergrijzing een hoogtepunt bereiken wanneer de 65-plussers bijna een kwart (24%) van de bevolking vormen (zie tabel hiernaast). Vooral na 2025 zal het aantal hoogbejaarden (80-plussers) sterk groeien. Rond 2050 wordt het hoogtepunt bereikt met bijna 1,3 miljoen 80-plussers (8% van de bevolking).

Bron: CBS.

De verouderende bevolking blijft zo lang mogelijk gedrag van 'jongeren' volgen.

Senioren onderscheiden zich van andere doelgroepen. Niet alleen vanwege fysieke, sociale en tijdsdimensies, maar juist ook uit een oogpunt van behoefte aan comfort, zekerheid en veiligheid en zorg. Een specifiek kenmerk is dat senioren in principe niet aan bepaalde vakantieperiodes in het jaar zijn gebonden. Dit biedt in potentie mogelijkheden van spreiding van vakanties in de tijd, met positieve effecten op seizoensverlenging en betere jaarbezetting. Bovendien beschikt deze categorie steeds meer over een hoog bestedingsniveau.

Uit de voorgaande grafiek blijkt eveneens een voortdurende daling van het percentage 0 – 19 jarigen in de totale bevolking. Het percentage 20 – 64 jarigen blijft daarentegen stabiel.

Groei allochtonen

Naast de vergrijzing zijn er ook diverse ontwikkelingen in het aantal allochtonen in het vooruitzicht. De allochtonenprognose is vooral gebaseerd op veronderstellingen over de toekomstige ontwikkelingen van de migratie van allochtonen en van het gemiddeld aantal kinderen dat allochtone vrouwen krijgen. In 2010 zullen er volgens de prognose van het CBS ruim 1,8 miljoen niet-westerse allochtonen in Nederland zijn, 160.000 meer dan in 2004. Door het sterk teruggelopen migratiesaldo is deze toename kleiner dan die van de afgelopen jaren. Op langere termijn neemt het aantal niet-westerse allochtonen echter sterker toe, tot 2,8 miljoen in 2050.

Toename aantal alleenstaanden en huishoudens

Het aantal huishoudens zal naar verwachting tussen 2005 en 2035 toenemen van 7,1 miljoen naar 8,2 miljoen. Daarna zal een lichte daling inzetten en komt het aantal huishoudens in 2050 uit op 8,1 miljoen. De voorspelde groei zal zich met name voordoen bij alleenstaanden. De gemiddelde huishoudengrootte neemt daardoor af van 2,3 personen in 2005 tot 2,1 personen in 2035.

De stijging van alleenstaanden wordt veroorzaakt doordat jongeren vaker een tijdje op zichzelf blijven wonen, terwijl ook ouderen langer zelfstandig blijven wonen. Ook de stijging van het aantal ongehuwd samenwonenden leidt op den duur tot meer alleenstaanden, aangezien samenwonenden vaker hun relatie verbreken dan gehuwde stellen. De derde belangrijke oorzaak is de vergrijzing. Zo zal het aantal alleenstaanden van 75 jaar en ouder verdubbelen van 450.000 in 2005 tot 920.000 in 2050.

Maatschappelijke trends: gerelateerd aan de vraag

Individualisering

Individualisering is een trend waarbij mensen zich niet langer conformeren aan tradities en steeds meer hun eigen voorkeuren laten gelden en hun eigen weg gaan. De consument vraagt naar producten en diensten op maat. Individualisering leidt tot een toenemende vraag naar keuzemogelijkheden en kwaliteit. Individualisering leidt er tevens toe dat "traditionele" sociale structuren en verbanden – huwelijk, vereniging, vakbond – onder druk komen te staan.

Authenticiteit

Er is een toenemende belangstelling voor alles wat authentiek en oprecht/echt is. Aandacht voor cultuurhistorie en tradities. Op het gebied van recreatie en toerisme ontstaan hierdoor drie stromingen: 'terug naar de natuur', 'terug in de tijd' en 'het streekgevoel'. Dit sluit ook aan bij de trend van de globalisering: door het steeds kleiner worden van de wereld wordt de lokale of regionale identiteit steeds belangrijker.

Gezondheid

Het lichaam en de gezondheid worden steeds belangrijker voor mensen van alle leeftijden. Dit uit zich in een groeiende vraag naar welzijn en welbevinden. Naast een "positieve" vraag bestaat een grote behoefte aan verandering vanuit negatieve impulsen (stress, roken, overgewicht). Een groeiend aanbod van hieraan gerelateerde diensten (personal coaching, cursussen en plastische chirurgie) springt op deze vraag in. Daarnaast is er een groeiende vraag naar zorg vanuit een vergrijzende bevolking.

Duurzaamheid/milieu

Naast gezondheid stelt de tegenwoordige consument hogere eisen ten aanzien van veiligheid, maatschappelijke betrokkenheid en milieu.

Aandacht voor het milieu en maatschappelijke betrokkenheid kunnen rekenen op de warme belangstelling van de consument. Er is tevens meer focus op geestelijke gezondheid: 'er tussen uit zijn' en onthaasting. Bijkomen van het jachtige leven.

Hoeveelheid vrije tijd

De mensheid beschikt over meer tijd. Dit is het gevolg van tijdsbesparende uitvindingen en de toegenomen levensduur.

Deze vrijetijdstoename is echter schijn. Allerlei nieuwe taken en verplichtingen vragen meer tijd dan de tijd die we met nieuwe apparatuur hebben weten te besparen. Bovendien worden de eisen opgeschroefd: men moet meer presteren in minder tijd. Haast en snelheid zijn onderdeel geworden van onze cultuur. Op allerlei gebieden kan een versnelling worden geconstateerd, mede aangejaagd door de 24-uurseconomie, de 'overload' aan informatie, producten en diensten en de toegenomen mobiliteit.

De hoeveelheid vrije tijd is gemiddeld gezien niet toegenomen. Met name bij hoger opgeleide mensen onder de vijftig en/of tweeverdieners is er zelfs sprake van vermindering van de vrije tijd. Dit leidt er toe dat taken meer en meer worden gecombineerd: werk en privé lopen sterk door elkaar. De recreant wil veel doen in weinig tijd. Men wil in een korter tijdsbestek een groter resultaat boeken en meer ervaringen opdoen. De recreant onderneemt liever veel verschillende activiteiten, maar minder vaak. Hierdoor wordt het vrijetijdsgedrag steeds intensiever en nemen de bestedingen per tijdseenheid toe.

Veeleisender gast/kwaliteit

De recreant wordt, door ervaringen eerder en/of elders opgedaan, bewuster en veeleisender. Hoge eisen worden gesteld aan kwaliteit en variatie van voorzieningen. Er is een afkeer van monotonie en routinematigheid. Het standaardaanbod alleen voldoet niet langer, men is op zoek naar de 'anders-dan anders ervaring'. Dit uit zich tevens in de vraag naar meer kwaliteit. Dit toegenomen kwaliteitsbesef moet niet verward worden met overdreven luxe. De consument wil waar voor zijn geld. De prijs-kwaliteitsafweging wordt steeds belangrijker. Het gedrag van de gast wordt grilliger en onvoorspelbaarder.

Belevingswaarde en nieuwe uitdagingen

De consument is voortdurend op zoek naar nieuwe uitdagingen en prikkelende ervaringen. Er is sprake van een toenemende belangstelling voor tegenstellingen en paradoxen. Mensen gaan op zoek naar een optimaal spanningsniveau van complete rust tot avontuur en spanning (gevaarlijke fysieke activiteiten, nieuwe en ongewone ervaringen en een ongebonden leefstijl). Emotie en fascinatie worden -mede aangejaagd door technologische ontwikkelingen- steeds belangrijker.

Momentconsument: de toerist heeft behoefte aan afwisseling en "zapt" van activiteit naar activiteit. De ene keer betekent dit een bezoek aan een attractiepark met achtbanen en de volgende keer aan een museum. In een vakantie wil de toerist zoveel mogelijk activiteiten (actief, passief, leisure, cultuur en shopping) combineren.

Maatschappelijke trends: gerelateerd aan het aanbod

Concurrentie

Er is een groei waar te nemen in het aanbod aan toeristische voorzieningen en bestemmingen. Dit leidt tot meer concurrentie tussen landen, regio's en steden.

Behoeftte aan ruimte

Ruimtelijk gezien wordt Nederland steeds voller; met name in de Randstad. Er is een toenemende druk op de open ruimte vanuit de woningbouw, het verkeer en de industrie. Dit maakt dat de consument in zijn (korte) vakantie niet alleen de stress en de gejaagdheid van

het dagelijks leven, maar ook de drukte en de congestie wil ontvluchten. Gebieden met vergezichten, een horizon, weidsheid en een schone lucht appelleren aan deze behoefte.

Deze druk op de open ruimte leidt er ook toe dat het toeristisch-recreatieve bedrijfsleven problemen heeft met het vinden van ruimte om te investeren in toeristische kerngebieden. Het gaat hierbij zowel om fysieke ruimte voor uitbreidingsinvesteringen in en bij bestaande voorzieningen als om fysieke ruimte voor nieuwe toeristische voorzieningen.

Technologische trends

Informatisering

Een trend die de hele maatschappij en dus ook de toeristisch-recreatieve sector moet onderkennen is die van de informatisering van de samenleving. De computer en internet zijn niet meer weg te denken. Ook de mobiele telefoon gaat hierin een steeds belangrijkere rol spelen. Het pc-bezit onder de Nederlandse bevolking is gestegen van 18% in 1985 naar 81% in het voorjaar van 2004. In 1995 had nog 3% thuis toegang tot internet, in 1998 was dat al 21% en in 2004 beschikte inmiddels 74% over een internetaansluiting.

Onderdeel van de informatisering is de virtual reality. Dit biedt de mogelijkheid om een bestemming virtueel te bezoeken. Er zijn voorbeelden van websites waarmee men zich in een gebied kan oriënteren door musea virtueel te bezoeken, kennis te maken met markante bewoners, een dorpswandeling te maken etc.

Toename van de (auto)mobiliteit

Mensen worden steeds mobieler en het autobezit in Nederland neemt al jaren toe. Enerzijds biedt dit mogelijkheden een groter herkomstgebied aan te boren. Aan de andere kant komen hierdoor ook andere bestemmingen dichterbij.

Economische trends

De Nederlandse economische ontwikkeling blijkt erg afhankelijk van de ontwikkeling van de wereldeconomie. Het economische tij in Nederland is op dit moment minder gunstig. Er zijn tekenen van herstel van de wereldeconomie maar het is nog onduidelijk of dit herstel zal doorzetten.

Een belangrijk punt voor de Nederlandse economie is de toetreding van nieuwe lidstaten tot de Europese Unie. De verwachting is dat met name laaggeschoolde werkgelegenheid zal worden verplaatst naar het Oosten. Ook de landbouw komt naar verwachting in andere concurrentieverhoudingen te staan door de uitbreiding van de EU en de verwachte verandering van het landbouwsubsidiestelsel. Daarnaast biedt de vergroting van de interne markt door de uitbreiding van de EU Nederlandse bedrijven nieuwe kansen voor export. Ook zullen de nieuwe lidstaten als toeristengebieden met EU-subsidies worden opgewaardeerd en beter toegankelijk worden. De concurrentie van deze gebieden zal daardoor groeien.

Jaarlijks voert het NIBUD onderzoek uit naar de besteding van het vakantiegeld. In de afgelopen vijf jaar zien we in de onderzoeksresultaten de trend dat het vakantiegeld steeds minder aan de vakantie zelf wordt besteed en steeds vaker aan andere zaken. Mensen met een laag inkomen gebruiken hun vakantiegeld vaker om er schulden mee af te lossen of er rekeningen mee te betalen. Mensen met een hoog inkomen besteden het vaker aan de vakantie of zetten het op een spaarrekening.

Voor veel huishoudens daalt de koopkracht in 2005 naar verwachting voor het derde opeenvolgende jaar. De helft van de huishoudens gaat er meer dan 1,25% op achteruit. Voor 2006 wordt voor veel huishoudens weer een lichte stijging van het beschikbaar inkomen voorzien.

Ook de toeristisch-recreatieve sector heeft de gevolgen van de laagconjunctuur ervaren. Met de aanhoudende laagconjunctuur lagen bijvoorbeeld de bestedingen aan vakanties de afgelopen tijd op een relatief laag niveau. Een aantrekkelijke economie en herstel in het consumentenvertrouwen is goed voor een sector die producten en diensten aanbiedt die niet tot de eerste levensbehoeften behoren. In een welvaartsmaatschappij als Nederland lijkt dit echter nog niet geheel op te gaan: men heeft gemiddeld gezien de ruimte om nog te bezuinigen om zo toch aangenaam de vrije tijd te kunnen doorbrengen.

Gevolgen trends voor het toerisme

De hiervoor genoemde trends hebben consequenties voor het gedrag van de toekomstige toerist. We noemen de volgende:

- Het efficiënt omgaan met de tijd uit zich ook in het beslissingsgedrag. De consument beslist steeds meer op korte termijn, vooral ten aanzien van korte vakanties.
- Het aantal vakanties per jaar en het aantal mensen dat op vakantie gaat is wel gestegen. Het nuttige effect van vakanties is echter vaak slechts van korte duur (maximaal 3 weken). Het gevolg kan zijn dat consumenten gaan kiezen voor meerdere korte vakanties per jaar.
- Toenemende belangstelling voor volledige all-in packages.
- Wens van consument om verschillende activiteiten tijdens de vakanties te kunnen combineren.
- De markt zal minder bestaan uit grote eenduidige (doel)groepen, maar steeds meer uit deelgroepen met specifieke wensen.
- Bestedingen voor vakantie staan onder toenemende druk van alternatieve uitgaven.
- De lokale bevolking in bestemmingsgebieden wordt kritischer ten aanzien van toerisme.
- Het aantal vakanties waarbij meerdere bestemmingen wordt aangedaan, neemt toe.
- Regio's met een aanvaardbaar totaalpakket (voor 'elk wat wils') zullen populairder worden.
- De behoefte aan vakanties met elementen van cultuur, educatie/historie, actief/sportief en gezondheid wordt groter.
- Door betere en beter toegankelijke informatiesystemen zullen reserveringen later worden gedaan en vaak flexibele reisschema's betreffen.
- Bestemmingen zullen als zij op adequate wijze met de nieuwe media omgaan, concurrentievoordelen kunnen behalen.
- Bestemming die zich op de internationale gast richten moeten rekening houden met de verschillen tussen de volkeren. Zo hebben de Duitsers in vergelijking met de Nederlanders een groter aantal vakanties per jaar.

Conclusie

De voorgaande analyse van trends en ontwikkeling biedt voor Terschelling diverse aanknopingspunten. Aan de hand hiervan kan worden afgeleid dat de volgende maatregelen bij kunnen dragen aan het versterken van de toeristische sector:

- Maatregelen die inspelen op de vraag van de consument naar maatwerk.
- Maatregelen die inspelen op de behoefte aan nieuwe producten en concepten: unieke formules en producten met een eigen en verrassend karakter (onderscheid is het sleutelwoord van de toekomst).
- Maatregelen die inspelen op de behoefte van de consument aan afwisseling en spanning; avontuurlijk vermaak waarin het beleven centraal staat (avonturieren zonder risico).
- Maatregelen die inspelen op de toenemende belangstelling voor authenticiteit en cultuurhistorie (arrangementen, routes, verblijfsaccommodaties, streekproducten, evenementen).
- Maatregelen ter verbetering van de kwaliteit van de toeristische voorzieningen.

- Maatregelen die inspelen op de behoefte van de consument aan het ondernemen van meerdere activiteiten binnen een korte tijdspanne.
- Maatregelen op het gebied van internet, nieuwe media en informatietechnologie.
- Maatregelen die erop gericht zijn milieu, duurzaamheid en maatschappelijke betrokkenheid in de bedrijfsvoering te betrekken.
- Maatregelen die erop gericht zijn om Terschelling als echt authentiek te promoten; zowel ruimtelijk ('weg van de drukte, echte vergezichten'), emotioneel ('eerlijke gastvrijheid, eiland gevoel') als cultuurhistorisch ('het echte is bewaard gebleven').

Sessies met derden

Startbijeenkomst kaderdiscussie

Zoals reeds in de inleiding is aangegeven wordt er bij de totstandkoming van de visie gebruik gemaakt van de in het Terschellinger platform recreatie en toerisme aanwezige kennis. Het platform vervult de rol als klankbordgroep. Dit is reden geweest als start van de ontwikkeling van de visie een bijeenkomst te beleggen waar zowel de klankbordgroep als ook de gemeente (college, raadsleden en ambtenaren) aanwezig waren. Deze bijeenkomst heeft donderdag 7 april 2005 plaatsgevonden.

Begonnen werd met een aantal korte presentaties van “ondernemend Terschelling” waarin werd aangegeven met wat voor problemen de sector te maken heeft. Hierna werd er in kleine groepen verder gediscussieerd aan de hand van een aantal stellingen. Naderhand vond een plenaire terugkoppeling plaats waarbij iedere groep de uitkomsten kenbaar maakte. Deze plenaire terugkoppeling werd geleid door de heer Evert Wind (voorzitter Kamer van Koophandel Friesland). Voor een volledig verslag van deze startbijeenkomst en een overzicht van de besproken stellingen verwijzen wij u naar bijlage...

De belangrijkste punten die naar voren zijn gekomen waren:

- Bij de aanwezigen is geen drang naar grote groei. Wel is men er over eens dat er op dit moment (teruglopende bezoekersaantallen) iets moet gebeuren.
- Bij toekomstige ontwikkelingen rekening houden met natuur en landschap.
- De ondernemers zullen moeten inzetten op innovatie.
- Er ligt een taak voor de overheid om processen te ondersteunen. Dit geldt ook voor de promotie. De promotie kun je niet alleen bij de ondernemers leggen. Dit is een samenspel tussen beide.
- Er moet geprobeerd worden om nieuwe doelgroepen naar Terschelling te halen. Men moet niet te bang zijn voor een negatief imago uit het verleden.
- Er moet in de dorpen geïnvesteerd worden. Ze vormen mede de kracht van Terschelling. Aandachtspunt is het tegengaan / voorkomen van leegstand.
- De aanwezigen konden nog geen richting aangeven welke kant op te willen met het toekomstige toerisme. Het is van belang een keuze te maken op welke doelgroep Terschelling zich gaat richten.

Discussiebijeenkomst bevolking 2 juni 2005

Ook de bevolking is vanwege hun betrokkenheid met het toerisme bij het proces betrokken. Op 2 juni 2005 heeft in de aula van het VMBO een discussieavond plaatsgehad.

De bijeenkomst werd geopend met een welkomstwoord van wethouder van Urk. De voorzitter van de avond was de heer Willem Meerdink. Na de inleiding van de heer van Urk houdt de heer Zijlstra een korte presentatie van drie mogelijke toekomstscenario's.

Vervolgens is er in zes groepen over de scenario's verder gediscussieerd. Na de groepsdiscussie volgde de plenaire terugkoppeling (o.l.v. de heer Meerdink) waarbij iedere groep de belangrijkste conclusies presenteerde.

De scenario's hebben veel discussie losgemaakt. De meningen van de aanwezigen lagen soms ver uit elkaar, terwijl er op andere punten weer consensus bleek te bestaan. De volgende punten werden door het merendeel van de aanwezigen onderschreven:

- Uitbreiding van de haven is niet nodig is. De haven is maar drie weken per jaar volledig bezet en het bezoek is erg weersafhankelijk.
- De authenticiteit moet behouden en doorontwikkeld worden. De kleinschaligheid is de charme van het eiland. De aanwezigen willen geen grootschaligheid, dus geen grote uitbreidingen en de uitbreidingen die er komen moeten gericht zijn op kwaliteit. Er moeten niet te veel hotels komen, maar wel eenvoudige logiesaccommodaties zoals tenten. Ook kamperen bij de boer is een optie.
- Het jeugdtoerisme moet behouden worden. Wel moeten meer (slechtweer)voorzieningen worden gerealiseerd en meer activiteiten georganiseerd worden. Dit ook met het oog op herhalingsbezoek.
- De aanwezigen zijn positief over een golfbaan. Aandachtspunt is een natuurlijke golfbaan in de eilander stijl. Golf is een groeiende sport in Nederland en hier moet op ingespeeld worden.
- Er is geen behoefte aan een airstrip op Terschelling.
- Wees waakzaam op de prijs/kwaliteitsverhouding.
- De aanwezigen neigen naar een combinatie van scenario 2 en 3.

TROM onderzoek naar de invloed van toerisme op de leefbaarheid

In het kader van de TROM is in november 2002 onderzoek gedaan naar de invloed van recreatie en toerisme op de leefbaarheid van het eiland Terschelling. In deze module zijn aan de inwoners van Terschelling vragen gesteld over:

- Acceptatiegraad van toerisme.
- Specifieke negatieve en/of positieve ervaringen met toeristen.
- Inkomensvorming uit de toeristische sector.
- Eventuele gewenste groei dan wel beperking van toerisme, uitgesplitst naar periode, vorm van toerisme etc.
- Perceptie op de ontwikkeling van toerisme in de afgelopen jaren (toename, afname, gelijk gebleven).

De belangrijkste conclusies uit dit bevolkingsonderzoek luiden als volgt:

- Toerisme wordt nog steeds door een overgrote meerderheid als (zeer) belangrijk beschouwd voor het eiland. Onafhankelijk van deelgebied, inkomsten uit toerisme en leeftijd wordt het belang van de sector voor het eiland ingezien.
- De algemene opinie op Terschelling is, dat het toerisme in de afgelopen drie jaar (1999 – 2002) is toegenomen. Deze toename heeft zich met name gemanifesteerd buiten het hoogseizoen. Kijkend naar de cijfers van Rederij Doeksen en de gegevens uit de TROM kan geconcludeerd worden dat deze toename ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. De bouw van (nog) meer permanente verblijfsaccommodaties ter bevordering van de seizoensverlenging wordt door het merendeel van de bewoners niet als wenselijke ontwikkeling gezien.
- De toename van toeristen leidt bij de bewoners tot enige irritaties. Meer bewoners dan drie jaar geleden storen zich aan het gedrag van toeristen, en dan met name de jongeren en een groter deel van de bevolking is van mening dat toeristen op Terschelling zich beter moeten gedragen. Met name in West Terschelling is men deze mening toebedeeld. Onder de oudere bewoners is de onvrede over het gedrag van de toeristen het grootst.
- De druk op de natuur door de aanwezigheid van toeristen en Terschellingsters vormt in de ogen van de bewoners een grotere bedreiging dan drie jaar geleden. Het gebruik van de natuur zal dus bij een toename van toeristen op het eiland strenger moeten worden gereguleerd door de gemeente en de gebiedsbeheerders.
- Ondanks de overlast die wordt ervaren door een groter deel van de bewoners, wordt een zekere mate van deze overlast toch nog steeds geaccepteerd, dit vanwege het grote belang dat toerisme heeft voor Terschelling. In West Terschelling is de bereidheid om overlast te accepteren echter lager. Ook de jongere bewoners (t/m 39 jaar) zijn minder

bereid om overlast te accepteren, in tegenstelling tot drie jaar geleden toen deze groep nog relatief een grote bereidheid vertoonde.

- De aanleg van een golfbaan, uitbreiding van de horeca en de bouw van meer permanente verblijfsaccommodaties zijn in de ogen van de meeste bewoners geen wenselijke ontwikkelingen. De uitbreiding van slechtweervoorzieningen is de meeste wenselijke ontwikkeling, met name bij de jongere bewoners. Maar ook hiervoor geldt dat de behoefte aan deze ontwikkeling onder de bewoners is afgenomen ten opzichte van drie jaar geleden.
- Al met al lijkt het dat de bewoners van mening zijn dat de grens van het aantal toeristen op het eiland is bereikt. Ontwikkelingen die meer toeristen naar het eiland kunnen trekken worden in mindere mate als wenselijk beschouwd en de overlast van toeristen, en dan met name de jeugd, lijkt toe te nemen. Vooral West Terschelling lijkt hieronder te leiden.

Hier staat echter tegenover dat slechts een klein deel van de bewoners minder toeristen op het eiland wil. Het belang van toerisme is dermate groot voor Terschelling dat enige overlast wordt getolereerd. Drie jaar geleden leek de grens van het aantal toeristen ook al bereikt. Sindsdien is het aantal toeristen echter toch flink toegenomen. Het lijkt erop dat de tolerantiegrens van de bewoners enigszins is verschoven.

Conclusie

Het belang van toerisme voor Terschelling wordt onderkend. Groei is mogelijk mits dit niet ten koste gaat van natuur, landschap en leefbaarheid. Aandachtspunten hierbij zijn: kwaliteit, authenticiteit, activiteiten en (slechtweer)voorzieningen, innovatie en gezondheid.

Aanvullende bijlagen

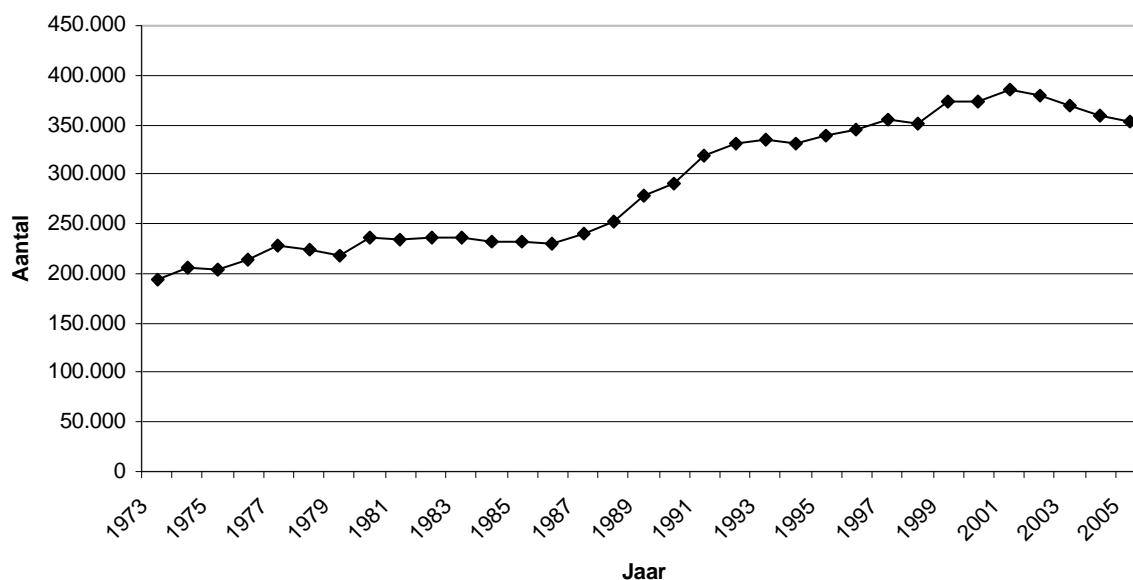
Tabel ontwikkeling beddenscapaciteit Terschelling vanaf 1974

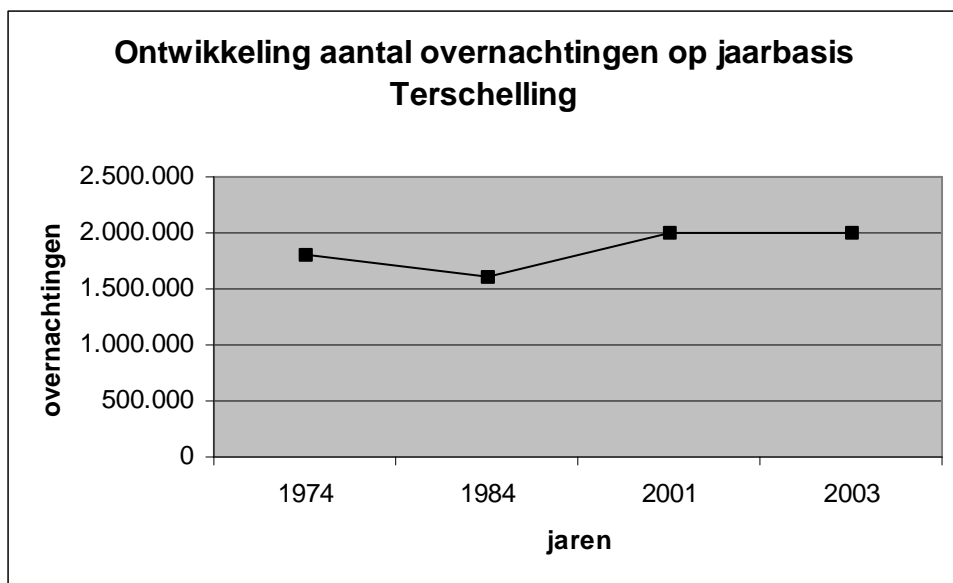
Categorie:	1974/1975	1995	1999	2000	2001
Hotels/pensions	2.276	1.323	1.464	1.373	1.343
Appartementenhotels					310
Kampeerterreinen	12.620	11.523	11.850	11.602	11.602
Groepsaccommodaties	957	1.016	778	769	739
Zomerhuisjes/tweede woningen	3.999	2.657	2.749	2.963	3.009
Particuliere verhuur/appartementen	1.767	2.400	2.415	2.468	2.413
Totaal	21.619	18.919	19.256	19.175	19.416

Categorie:	2002	2003	2004	2005	2006
Hotels/pensions	1.330	1.331	1.330	1.273	1.323
Appartementenhotels	372	397	397	397	397
Kampeerterreinen	11.602	11.591	11.587	11.910	11.966
Groepsaccommodaties	751	769	767	799	738
Zomerhuisjes/tweede woningen	3.035	3.040	3.050	3.055	3.055
Particuliere verhuur/appartementen	2.413	2.395	2.412	2.416	2.427
Totaal	19.503	19.523	19.543	19.850	19.906

Grafieken: jaarlijks door rederij Doeksen vervoerde gasten vanaf 1973 en ontwikkeling overnachtingen.

Grafiek jaarlijks door rederij Doeksen vervoerde gasten vanaf 1973

Vergelijking toeristenbelastingtarieven overige Nederlandse toeristengemeenten.

Tarief 2006 in €

Gemeente:

Schouwen-Duiveland	0,83			
Katwijk	0,60	hotel	0,40	camping
Zijpe	0,80			
Nunspeet	0,65			
Epe	0,75			
Bergen NH	1,00			
Ommen	0,75			
Putten	0,81			
Westerveld	0,88			
Borger-Odoorn	0,65			
Steenwijkerland	0,75			
Noordwijk	1,30	*)		
Nijefurd	1,00			
Veere	0,88			
Sluis	1,02			
Arcen en Velden	1,00			
Wymbritseradiel	0,65			
Midden-Drenthe	0,61			
Valkenburg a/d Geul	1,30	hotel	1,15	camping
Gaasterlân-Sleat	1,00			

© Coelo 2006

Waddeneilanden:

Schiermonnikoog	1,10	1,25	eerste dag
Ameland	0,63		
Vlieland	1,10		
Texel	0,78		

*) hotels oplopend naar kwaliteit van € 1,40 tot €3,65

Gebruik categorie zomerhuizen.

In het bestand van de nieuwe toeristen- en forensenbelasting komen 785 zomerhuizen en 593 appartementen voor. Opgemerkt moet worden dat het onderscheid tussen zomerhuizen en appartementen niet in alle gevallen precies is aan te geven. Voor de beide nieuwe belastingen maakt dat niet uit, want het tarief is voor beide categorieën hetzelfde.

De 785 zomerhuizen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- 219 zomerhuizen van eilander eigenaren
- 63 zomerhuizen van niet-eilander rechtspersonen (bedrijven, verenigingen, stichtingen, enz.)
- 503 zomerhuizen van niet-eilander particulieren

Wij kunnen er met enige zekerheid van uitgaan dat de eerste twee categorieën van zomerhuizen nog onderdeel van het verhuurcircuit uitmaken.

De 503 zomerhuizen van niet-eilander particulieren kunnen als volgt worden ingedeeld:

- 152 zomerhuizen voor (vrijwel) uitsluitend eigen gebruik
- 202 zomerhuizen voor verhuur én eigen gebruik
- 149 zomerhuizen waarvan het gebruik niet bekend is

Het is dus mogelijk dat ook een deel van de laatste categorie uitsluitend voor eigen gebruik beschikbaar is.

Als we enkel uitgaan van de eerste categorie dan kan, uiteraard met enige voorzichtigheid, worden geconcludeerd dat 152 van de 785 zomerhuizen geen onderdeel meer van het verhuurcircuit uitmaken. Dit komt neer op bijna 20%.

Geraadpleegde bronnen.

Nota: Recreatie en toerisme op weg naar 2019, Recron, januari 2005.

Tendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2004 – 2005, NRIT.
NRIT, actumail (internetnieuwsbrief).

Handreiking implementatie Vogel- en Habitatrichtlijn op de Waddeneilanden, Alterra en Arcadis.

Nota basisrichtsnoeren voor een duurzaam Europees toerisme, EU, 2003.

Vernieuwde toeristische agenda, Ministerie van Economische Zaken (EZ).

Nota Ruimte, Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuw (VROM).

Agenda Vitaal Platteland (AVP), Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV),

Ontspannen in het Groen, publicatie RLG, januari 2004.

Verblijfsrecreatie en EHS: financieringsbronnen, Stichting Recreatie, Kennis- en informatiecentrum, oktober 2005.

50-plussers spreken voor zich, NBTC en Senmar, maart 2004.

Toeristische capaciteit Friese Waddeneilanden, Provincie Fryslân, juni 1996.

Beleidsnota Recreatie en Toerisme 2002-2010, Provincie Fryslân, februari 2002.

Om de kwaliteit van de Romte, Voorontwerp streekplan Fryslân 2006.

Recreatie-deelplan Terschelling, Grontmij, september 1986.

Evaluatie toeristische ontwikkeling Terschelling, Grontmij, mei 1995.

Toeristisch recreatieve ontwikkelingsmonitor Terschelling, diverse onderzoeken 1999 – 2003, Onderzoeksbureau vanderTuuk.

Structuurvisie Havengebied Terschelling, Grontmij.

Diverse gemeentelijke beleidsnotities: strandnotitie, structuurplan Terschelling voorbij 2000, landschapontwikkelingsplan, nota van uitgangspunten bestemmingsplan buitengebied, beleidsregels kamperen, notitie hotels en pensions, beleidsnotitie zomerhuisterreinen.

Beddenboekhouding gemeente Terschelling 1999 – 2005.

Sterkte Zwakte Analyse toeristisch product Terschelling, Platform recreatie en toerisme Terschelling, september 2004.

Thuis bij Staatsbosbeheer; natuurlijk! Visie op recreatie en beleving van natuur en landschap, Staatsbosbeheer, mei 2004.

Nota omtrent: de positie SBB op de Waddeneilanden inzake R.O.-aangelegenheden, LNV, SBB, provincie Fryslân, gemeente Vlieland en Terschelling.

Beheerplan Rijksgronden Terschelling 2003 – 2013, SBB en RWS, oktober 2004.

Strategisch toeristisch marketingplan Waddeneilanden, Marktplan, april 2005.

POSITIONERINGSDOCUMENT ten behoeve van TERSCHELLING, Drs. D. Nijdam in opdracht van de stichting marketing en promotie Terschelling, juli 2005.

Wadden Inzicht 2006, Stuurgroep Waddenprovincies.

Visie op de provinciale dynamiek 2003, Focus op recreatie & toerisme, Rabobank, juni 2003.

Handboek recreatie en toerisme, Kluwer bv.

Recreatiecijfers bij de hand, Ministerie van LNV en Stichting Recreatie, kennis- en innovatiecentrum, 2003.

Kerncijfers Toerisme en Recreatie, Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen.